

A nighttime photograph of a modern, multi-story building with a grid-like facade. The windows are illuminated from within, and many of the panes are covered with brightly colored, translucent filters in shades of red, orange, yellow, green, and blue. The building is situated on a city street corner, with a street sign visible in the foreground that reads 'SILJA LINE' and 'OLYMPIATERMINAALI OLYMPIATERMINAALI'. A chain-link fence is visible in the foreground, partially obscuring the view. The overall scene is lit by streetlights and the building's internal lights, creating a vibrant contrast against the dark night sky.

Kirkkohallituksen ja hiippakuntien vuosikertomus 2016

Kirkkohallituksen ja hiippakuntien vuosikertomus 2016

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 8
Kirkko ja päätöksenteko

Kirkkohallitus

Helsinki 2017

Hyväksytty kirkkohallituksen täysistunnossa 21.3.2017

© Kirkkohallitus

Kirkkohallituksen ja hiippakuntien vuosikertomus 2016
Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 8, Kirkko ja päätöksenteko
Kirkkohallitus
Asianumero: DKIR/1616/00.01.02/2016

Layout: Unigrafia Oy

Taitto: Grano Oy

Kansikuva: Kirkkohallitus mukana Värivalovirasto-kampanjassa
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

ISBN 978-951-789-573-6 (nid.)

ISBN 978-951-789-574-3 (PDF)

ISSN 2342-2416 (painettu)

ISSN 2342-2424 (verkkojulkaisu)

Grano Oy
Kuopio 2017

SISÄLLYS

1 VALMISTAUTUMISEN VUOSI	5
2 AJANKOHTAISET TEEMAT	6
2.1 Talouden kehitys seurakunnissa	7
2.2 Seurakunnat turvapaikanhakijoiden tukena	9
2.3 Lisävihko ja virren uusi tuleminen	11
2.4 Kirkon piirissä käyty avioliittokeskustelu	12
2.5 Kirkon tulevaisuus.....	15
3 KIRKKOHALLITUKSEN STRATEGIA JA TULOSKORTIT	19
3.1 Kirkkohallituksen strategia vuoteen 2020	20
3.2 Tulokorttien lukuohje.....	21
4 KIRKON ELÄKERAHASTO (KER)	23
5 KIRKON YHTEINEN TOIMINTA: KIRKKOHALLITUS	27
5.1 Kirkkohallituksen yhteisten toiminnallisten tavoitteiden arviointi.....	27
5.2 Osastojen perustehtävät	30
5.3 Strategiset hankkeet	34
6 KIRKON YHTEINEN TOIMINTA: HIIPPAKUNNALLINEN TOIMINTA ...	37
6.1 Hiippakuntien talous	37
6.2 Turun arkkihiippakunta	42
6.3 Tampereen hiippakunta	45
6.4 Oulun hiippakunta.....	48
6.5 Mikkelin hiippakunta	50
6.6 Borgå stift.....	53
6.6 Porvoon hiippakunta	56
6.7 Kuopion hiippakunta	59
6.8 Lapuan hiippakunta	62
6.9 Helsingin hiippakunta	64
6.10 Espoon hiippakunta	66
7 KIRKKOHALLITUKSEEN KUULUVAT OSASTOT JA ERILLISYKSIKÖT .	69
7.1 Kirkkohallituksen virasto-organisaatio	69
7.2 Kansliapäällikön toimisto (KPT)	70
7.3 Hallinto-osasto (HAO).....	73
7.4 Työmarkkinaosasto (TMO), Kirkon työmarkkinalaitos (KIT)	77
7.5 Talousosasto (TAO).....	82
7.6 Toiminnallinen osasto (TO)	85

7.7	Ulkoasiain osasto (KUO)	90
7.8	Kirkon tiedotuskeskus (KT)	94
7.9	Kirkon tutkimuskeskus (KTK)	100
7.10	Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA).....	104
7.10	Kirkon ruotsinkielisen työn keskus (KRTK)	110
7.11	Piispainkokouksen kanslia (PK).....	115
7.12	Kirkon palvelukeskus (Kipa).....	119
VUOSIKERTOMUKSEN LIITTEET		122

1 VALMISTAUTUMISEN VUOSI

Kansliapäällikön katsaus

Vuosi 2016 sisälsi Kirkkohallituksessa ja koko kirkossa runsaasti valmistautumista tulevaisuuteen. Kirkolliskokouksen asettaman Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö valmistui. Se sisältää useita konkreettisia ja merkittäviä kirkon toimintakulttuurin ja organisaation kehittämis ehdotuksia, jotta kirkko voisi vastata nykyistä paremmin muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Keskustelu on käynnistynyt ja jatkuu kirkolliskokouksessa.

Maaliskuussa 2017 voimaan tulleeseen avioliittolain muutokseen on myös valmistauduttu. Piispainkokous antoi kirkon avioliittokäsityksestä selonteon. Kirkolliskokouksen toimeksiannosta tehtiin Kirkkohallituksessa oikeudellinen selvitys avioliitosta ja kehitettiin kunnioittavan keskustelun malli, jonka mukaan eri lailla avioliitosta ajattelevat voivat keskustella siitä toisiaan kuunnellen. Myös tieteellinen katsaus avioliitto- ja perhekäsityksiin on valmisteilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ns. sote-uudistus ja siihen liittyvä maakuntauudistus on yksi suurimpia Suomessa tehtyjä hallinnon ja toiminnan järjestämisen uudistuksia. Se tulee vaikuttamaan myös joidenkin kirkon tehtävien, esimerkiksi sairaalasielunhoidon, järjestämiseen. Uudistuksen myötä kuntien muuttuva rooli vaikuttaa – ja mahdollisesti myös tarjoaa lisää mahdollisuuksia – kuntien ja seurakuntien yhteistyöhön. Valmistelut näihin toimintaympäristön merkittäviin muutoksiin on aloitettu.

Vuoden alussa voimaan tullut entisen osuuden yhteisöveron tuotosta korvannut valtion korvaus kirkon lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä tuotti pettymyksen. Valtio jäädytti laissa mainitun indeksikorotuksen vuosiksi 2017–2019. Tämä merkitsee seurakunnille vajaan 5 M €:n tulonmenetystä kolmen vuoden aikana.

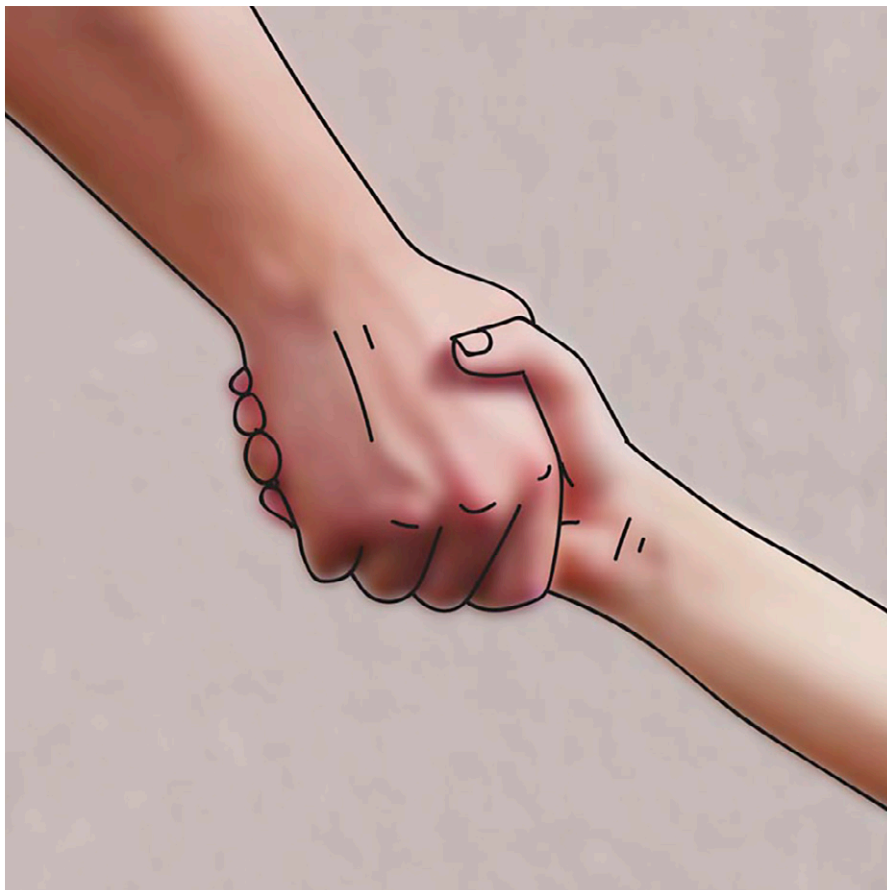
Reformaation merkkivuosi käynnistyi lokakuun lopussa. Sitä vietetään yhtä aikaa Suomen 100-vuotisjuhluvuoden kanssa. Onkin luontevaa, että kirkon nelivuotiskertomus käsitteli luterilaisuuden vaikutusta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkon nelivuotiskertomus vuosilta 2012–2015, Osallistuva luterilaisuus, tarjoaa runsaasti tutkimustietoa tulevaisuuden suunnittelun pohjaksi.

Vuosien valmistelun jälkeen suomen- ja ruotsinkieliset virsikirjan lisävihot otettiin adventtina virallisesti käyttöön. Myös kirkon evl.fi-sivuston uusi versio julkaistiin myös syksyllä.

Suomessa, samoin kuin muualla Euroopassa, on nähty ennätysmäinen turvapaikanhakijoiden vaellus kriisialueilta Eurooppaan. Yksi turvapaikkojen tarpeen syy on useita vuosia jatkuneessa Syyrian sisällissodassa. Lokakuun puolivälistä YK:n päivään kirkonkellot soivat päivittäin Syyrian Aleppon pommitusten uhreille. Kampanja alkoi Suomesta, mutta levisi sosiaalisen median myötä myös eri puolille maailmaa.

Jukka Keskitalo, kansliapäällikkö

2 AJANKOHTAISET TEEMAT

Selkokuva
Kirkon kuvapankki / Tekijä Teemu Junkkaala

2.1 Talouden kehitys seurakunnissa

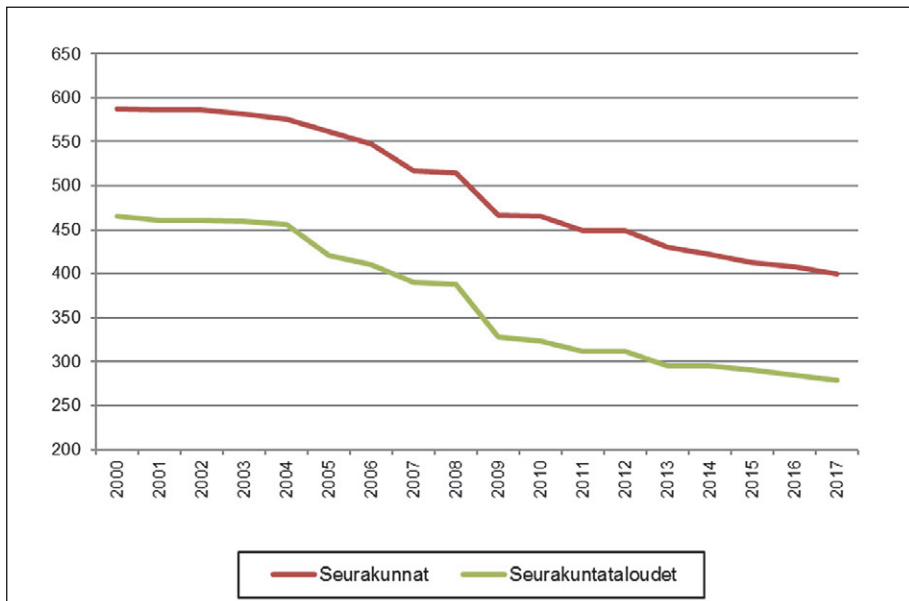
Seurakuntia perustettiin ja lakkautettiin

Seurakuntia oli kertomusvuonna 408 ja seurakuntatalouksia 285. Seurakuntayhtymiä oli 32 ja seurakuntia, joilla on oma talous, oli 253. Seurakuntayhtymissä oli 155 seurakuntaa.

Vuoden 2016 alussa seurakuntien määrä väheni neljällä. Seurakuntayhtymien lukumäärä säilyi ennallaan.

Seurakuntatalouksien määrä väheni viidellä ja niiden seurakuntien määrä, joilla on oma talous, väheni samoin viidellä. Seurakuntayhtymiin kuuluvien seurakuntien määrä väheni yhdellä.

Taulukko kuvaa seurakuntien ja seurakuntatalouksien määrän kehitystä 2000-luvulla.

	Seurakunnat	Seurakuntataloudet
2000	587	465
2001	586	461
2002	586	461
2003	582	459
2004	576	456
2005	562	421
2006	548	410
2007	517	390
2008	515	388
2009	466	328
2010	465	323
2011	449	311
2012	449	311
2013	430	295
2014	422	295
2015	412	290
2016	408	285
2017	400	279

Seurakuntien verotulot

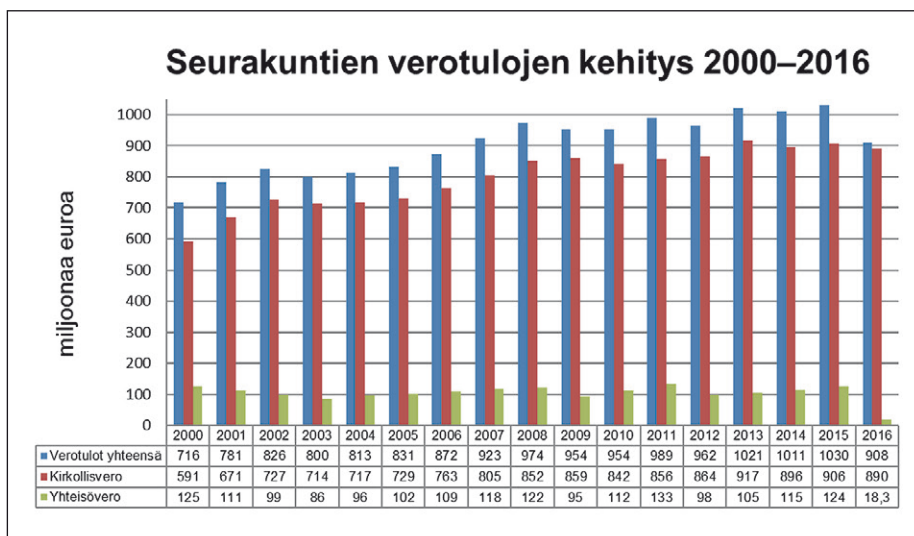
Vuonna 2016 kirkollisveroja tilitettiin 890,1 miljoonaa euroa. Määrä väheni 15,8 miljoonalla eurolla (–1,8 %). Seurakuntatalouksia oli 285. Kirkollisverot vähenivät 228 seurakuntataloudella (80 % srk-talouksista) ja kasvoi 57:llä. Kirkollisverotulot alenivat yli viisi prosenttia 83 seurakuntataloudella ja enimmillään vähenemä oli 18 prosenttia. Vuodeksi 2016 kirkollisveroprosenttia korotti 18 seurakuntataloutta, joista neljällä kirkollisveron määrä ei kuitenkaan kasvanut.

Eniten kirkollisverot kasvoivat Jokioisten seurakunnassa +11 % ja seuraavaksi eniten Inkoon ja Teuvan seurakunnissa +10 %. Nämä seurakunnat korottivat veroprosenttia. Verotulot kasvoivat yli viisi prosenttia seuraavissa seurakunnissa, jotka eivät korottaneet veroprosenttiaan: Kustavi, Sund-Vardö, Korsnäs ja Hammarland.

Verotulot vähenivät eniten Merikarvian seurakunnassa –18 % ja seuraavaksi eniten Kyyjärven seurakunnassa –17 %, ja Valtimon ja Rääkkylän seurakunnissa –15 %.

Suurista seurakuntayhtymistä verotulot kasvoivat Helsingissä, Espoossa ja Turussa ja vähenivät Tampereella, Oulussa ja Vantaalla.

Vuonna 2016 seurakunnille tilitettiin yhteisöveroja 18,3 miljoonaa euroa. Tilitykset ovat kertyneet verovuodelta 2015 tai aikaisemmilta vuosilta. Vuodesta 2016 alkaen kertyneistä yhteisöveroista ei enää tilitetä osuutta seurakunnille. Viimeiset yhteisövero-osuudet seurakunnille tilitetään vuoden 2017 lokakuussa.

2.2 Seurakunnat turvapaikanhakijoiden tukena

Vuoden aikana seurakuntien toimintaa turvapaikanhakijoiden tukemisessa kartoitettiin kolmella eri tutkimuksella sekä hiippakuntien avulla tehdyillä kartoituksilla. Kirkon nelivuotiskertomus, diakoniabarometri sekä Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakin yhteinen haastattelututkimus seurakuntien kokemuksista ja toimintamalleista mahdollistivat seurakuntien täsmällisemmän tukemisen.

Hätämajoituksen ja vastaanoton alkuvaiheen tukitoimien jälkeen seurakunnat jatkoivat vuorovaikutusta vastaanottokeskusten asukkaiden kanssa monin eri tavoin. Asukkaiden osallisuutta ja sosiaalisten suhteiden kehittymistä auttoi parhaiten mahdollisuus itse toimia tilaisuuksien ja yhteisten ruokailujen järjestämisessä. Erilaiset palvelutehtävät seurakunnassa tai seurakuntalaisten kodeissa edistivät keskinäistä tutustumista. Läheinen vuorovaikutus avasi erityisesti vapaaehtoisina tukihenkilöinä toimineiden maailmaa, mikä oli globaalikasvatusta parhaimmillaan.

Suuri osa vastaanottokeskusten lähiseurakunnista on ollut aktiivisia paikallisessa verkostoyhteistyössä ja ammatillisesti taitavia turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen, arjen elämän tukemisen sekä mielekkään tekemisen organisoimisessa. Esimiesten vahva tuki mahdollisti notkeat ja joustavat työjärjestelyt ja näin myös parhaan tuen työyhteisölle. Turvapaikanhakijat haastoivat aktiivisella osallistumisellaan seurakunnan arkea mutta myös jumalanpalveluselämää. Osa seurakunnista tarttui tukitoimiin viiveellä ja epäröiden.

Kuten Euroopan muissa valtioissa, myös Suomessa syntyi kärjistynyttä polarisaatiota suhteessa pakolaisiin. Polarisaatio on tuntunut myös seurakuntien sisällä jakaen esimiehiä, työntekijöitä, luottamushenkilöitä ja seurakuntalaisia. Negatiiviset mielikuvat sotia pakenevista ihmisistä ja erilaiset tulkinnat seurakunnan tehtävästä vaikeuttivat seurakunnan roolin tunnistamista diakonisena ja ihmis-

arvoa kunnioittavana kristillisenä yhteisönä. Diakoniatyöntekijöistä 90 % piti turvapaikanhakijoiden ihmisarvoa puolustavaa asennevaikuttamista seurakunnan keskeisenä työnä.

Seurakunnat ovat eri tavoin antaneet kristillistä opetusta sitä pyytäneille, ja useita satoja turvapaikanhakijoita on liitetty kasteen kautta seurakuntien jäseniksi. Kristillisen opetusmateriaalin kokoaminen eri kielillä tiivistä yhteistyötä kirkon lähetysjärjestöjen kanssa. Myös kontekstuaalisista opetusmenetelmistä välitettiin tietoa seurakunnille ja opetustehtävissä oleville järjestettiin neuvottelu- ja ohjaus-tilaisuuksia. Jumalanpalveluksen järjestys käännettiin viidelle kielelle.

Kirkkohallitus on tukenut seurakuntia aktiivisella tiedottamisella, ohjeistuksilla ja koulutuksella. Seurakuntia on lukuisissa koulutustilaisuuksissa ja työntekijätapaamisissa rohkaistu vaikuttamaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten puolesta. Laaja psykososiaalisen tuen aineisto valmistettiin seurakuntien tueksi. Aineisto painotti seurakuntayhteisön merkitystä. Turvalliseen yhteisöön kuuluminen ja siinä toimiminen on useimmille traumaattisia elämänvaiheita kokeneille pakolaisille parasta kuntoutusta. Seurakuntien toiminnasta on koottu runsaasti hyviä käytäntöjä Sakastin monikulttuurisuus-sivustolle.

Kirkollisten toimijoiden yhteistyöryhmä kokoontui aktiivisesti välittämään tietoa kunkin organisaation toiminnasta turvapaikanhakijoiden rinnalla. Työryhmässä oli mahdollista tarkastella kansainvälisen suojelun tilannetta kansainvälisesti ja identifioida kulloinkin ajankohtaisia painopisteitä.

Tuki jatkuu myös paperittomuudessa eläville

Järjestöt ja seurakunnat ovat koko vuoden ajan ennakoineet sota-alueilta paenneiden ihmisten haluttomuutta palata turvattomiin ja epävakaisiin kotimaihinsa. Kirkkoturva-valmiussuunnitelmia on täydennetty paperittomien tukemista koskevilla suunnitelmilla. Kesällä 2016 Maahanmuuttovirasto ohjeisti vastaanottokeskuksia poistamaan palveluista kaikki kielteisen päätöksen saaneet henkilöt, jotka eivät suostu palaamaan kotimaahansa vapaaehtoisesti. Suomen Punainen Risti, joka on hallinnoinut suurinta osaa vastaanottokeskuksista, ei ole voinut suostua toimintaperiaatteidensa pohjalta saattamaan ihmisiä heitteille. Yhteistyössä paikallisten toimijatahojen ja seurakuntien kanssa luotiin vuoden lopulla 20 paikallista avustusverkostoa ihmisten perusoikeuksien turvaamiseksi perustuslain mukaisesti.

Vaikuttamistyö

Kirkon vaikuttamistyöstä vastuuta on valtakunnallisesti kantanut arkkipiispa ja muut piispat omissa hiippakunnissaan. Seurakunnissa erityisesti vapaaehtoiset ovat puolustaneet turvapaikanhakijoiden inhimillistä ja hyvää kohtelua. Tiukka maahanmuuttopolitiikka on ahdistanut syvästi turvapaikanhakijoita sekä seurakuntalaisia, jotka ovat toimineet heidän tukihenkilöinä.

Kirkkojen yhteistä vaikuttamistoimintaa on suunniteltu ja toteutettu keväällä 2016 käynnistetyssä Suomen ekumeenisen neuvoston yhteistyöverkostossa. Keskeisimpiä aiheita olivat uskonnonvapauden edistäminen vastaanottokeskuksissa ja kristityksi kääntymisen ja kasteen aitouden tutkinta. Molemmissa kysymyksissä on käyty tiivistä mutta haasteellista neuvottelua Maahanmuuttoviraston kanssa. Yhteistyön tuloksena virasto hyväksyi todisteeksi seurakunnasta hankitun lausunnon seurakunnan jäseneksi liittämistä. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelijoille järjestettiin viraston omasta pyynnöstä myös uskonnon vaihtamista käsittelevä koulutus.

Aleppon kellot

Kun lokakuussa uutiset kertoivat yhä kiihtyvistä Aleppon pommituksista ja kasvavasta inhimillisestä kriisistä, Helsingin Kallion seurakunnassa tartuttiin yksityishenkilön ideaan ja päätettiin ryhtyä soittamaan saattokelloja päivittäin Aleppon pommitusten uhrien muistamiseksi. Kallion kirkkoherra Teemu Laajasalo haastoi heti myös muut seurakunnat mukaan samaan kellojen soittoon, ja muiden seurakuntien liittyttyä mukaan kampanjaan myös Kirkon tiedotuskeskus ryhtyi tukemaan kampanjaa monin eri viestinnällisin keinoin: rakentamalla kampanjalle nopeasti monikieliset verkkosivut, avaamalla kansainvälisiä yhteyksiä ja suunnittelemalla kampanjan suuntaviivoja yhdessä Laajasalon ja muiden keskeisten henkilöiden kanssa.

Seurakuntia ympäri maailmaa kutsuttiin osallistumaan ja ilmoittamaan osallistumisestaan. Kampanjasivulla näkyvälle maailmankartalle tuli lopulta lähes tuhat merkintää Euroopan lisäksi Pohjois-Amerikkaan, Afrikkaan ja Australiaan. Suomessa kellot soivat melkein neljäsäsadassa kirkossa. Kampanjaviestit ja -videot tavoittivat sosiaalisessa mediassa yli puoli miljoonaa ihmistä ja kampanja noteerattiin merkittävässä kansainvälisissä tiedotusvälineissä, mm. BBC:llä ja Al-Jazeeralla, ja kellojen soitosta puhuivat myös Tarja Halonen ja Vladimir Putin Valdai-forumin keskustelussaan.

Kampanjaan ei liittynyt suuria taloudellisia panostuksia, vaan työtä tehtiin pääosin seurakuntien ja Kirkon tiedotuskeskuksen työntekijöiden ja vapaaehtoisten voimin.

2.3 Lisävihko ja virren uusi tuleminen

Kirkolliskokous antoi vuonna 2010 kirkkohallitukselle toimeksiannon valmistaa virsikirjan rinnalle täydentävä lisävihko. Kirkkohallituksen täysistunto perusti lisävihkon valmistelua varten ohjausryhmän sekä suomenkielisen ja ruotsinkielisen työryhmän. Työryhmät työskentelivät vuosina 2011–2014 ja ohjausryhmä vuosina 2011–2016, ja lisävihkoa koskeva esitys annettiin kirkolliskokoukselle toukokuussa 2015. Kirkolliskokous hyväksyi istunnossaan 4.11.2015 suomenkielisen ”Virsikirja

lisävihkon”, jossa on 79 uutta virttä, ja ruotsinkielisen lisävihkon nimellä ”Sång i Guds värld”, jossa uusia virsiä on kaikkiaan 147. Molemmat lisävihkot annettiin kirkkohallituksen julkaistaviksi. Ne otettiin käyttöön 1. adventtisunnuntaina 2016. Samalla valmistui kirkkomuusikoille suomenkielisen lisävihkon säestyskirja. Ruotsinkielisten uusien virsien säestyskirjan valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Säestyskirjat ovat avainasemassa kanttorien työtä ajatellen.

Lisävihkoa koskevassa toimeksiannossa yhtenä tavoitteena oli laajentaa näkemystä perinteisestä virrestä. Osa lisävihkon uusista virsistä on ennestään tuttuja, aiemmin julkaistuja kotimaassa tai ulkomailla. Monet suomalaiset sanoittajat ja säveltäjät tuottivat lisävihkoa varten kuitenkin kokonaan uutta materiaalia tarjoten seurakuntien virsilauluun uusia musiikillisia, kielellisiä ja tekstisisältöisiä ulottuvuuksia. Perinteisten koraalien lisäksi molemmat lisävihkot sisältävätkin kansanmusiikkia, melodioita eri kulttuureista, laulelmia ja modernia taidemusiikkia.

Merkittävä konkreettinen tulos koko vuosikymmenen jatkuneesta lisävihko-työskentelystä on ollut vilkas julkinen keskustelu kirkollisen musiikin tyyllillisestä ja sisällöllisestä uudistamisesta. Lisävihkot otettiin käyttöön aivan kertomusvuoden lopulla, mutta jo ensimmäisten viestien mukaan palaute on ollut positiivista. Sointumerkillisen säestyskirjan valmistuminen on viimeistään tehnyt tämän selväksi. Kirkkomusiikkilehden 1/2017 arvioinnissa todetaan suomenkielisestä säestyskirjasta seuraavaa: ”--- säestyskirjan toimituskunta otti suorastaan sipilämäisen loikan uuteen musiikilliseen rikkauteen, olihan sentään kyse virsistä, joilla on pitkä perinne. --- Kiitos käänteentekevän säestyskirjan *Virsi- ja lisävihko* antaa entistä suuremmat mahdollisuudet virren uudelle tulemiselle tähän aikaan.”

2.4 Kirkon piirissä käyty avioliittokeskustelu

Vuosi 2016 merkitsi kirkossa erittäin vilkasta keskustelua 1.3.2017 voimaan tulleen avioliittolain muutoksen takia. Keskustelu voidaan pidemmässä perspektiivissä katsoen nähdä osana sitä keskusteluprosessia homoseksuaalisista parisuhteista, joka liittyy homoseksuaalisuuden asteittaiseen yhteiskunnalliseen hyväksymiseen ja jota 1.3.2002 voimaan tullut laki rekisteröidystä parisuhteesta omalta osaltaan kiihdytti.

Uuteen keskusteluvaiheeseen siirryttiin kuitenkin, kun eduskunta päätti marraskuussa 2014 kansalaisaloitteen pohjalta muuttaa avioliittolain sukupuolineutraaliksi. Muutoksen päätettiin tulevan voimaan 1.3.2017 ja sen myötä avioliittolaki koskee ”kahta henkilöä” eikä enää vain ”naista ja miestä” (1 §, 1 mom), joten avioliittoon voidaan vihkiä myös samaa sukupuolta olevia pareja. Lainmuutoksen yhteydessä käydyssä keskustelussa korostettiin sitä, että avioliittolain muutos ei vaikuta kirkollisiin vihkimisiin.

Käytännössä keskustelu siirtyi pian koskemaan kirkkoa, minkä myötä kirkkoon on myös kohdistunut ristiriitaisia odotuksia.

Kirkon hallinnossa asian käsittely alkoi, kun kuusitoista kirkolliskokousedustajaa jätti 30.3.2015 kirkolliskokoukselle edustaja-aloitteen 2/2015 ”Uusi avioliit-

tolaki”. Siinä esitettiin, että kirkolliskokous käynnistäisi kirkolliskokouskaudelle 2016–2020 ulottuvan prosessin koskien vuonna 2017 voimaan tulevaa avioliittolain muutosta.

Kirkolliskokous päätti 5.11.2015 yleisvaliokunnan asiaa koskevan mietinnön 3/2015 perusteella, että asian jatkokäsittely tapahtuu piispainkokouksessa ja kirkolliskokouksessa:

- Piispainkokoukselta pyydettiin, että se antaisi ”seurakuntia ja papistoa varten selonteon kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen aikaisempiin lausuntoihin perustuvasta avioliittokäsityksestä, kaikkien ihmisten luovuttamattomasta ihmisarvosta ja papin velvollisuuksista”
- Kirkkohallitukselta pyydettiin, että se laatisi oikeudellisen selvityksen liittyen esimerkiksi tapauksiin, joissa pappi vihkii vastoin kirkon omaa järjestystä.

Lisäksi kirkkohallitusta pyydettiin valmistelemaan keskustelumalli aineistoituneen, jonka pohjalta avioliitosta eri tavoin ajattelevat henkilöt voivat käydä rakentavaa keskustelua avioliitosta ja perheestä, sekä tuottamaan tutkimusta avioliitto- ja perhekasitysten muutoksista.

Keskustelu sai lisäkierroksia jo hyvissä ajoin ennen selonteon ja selvityksen valmistumista.

Ensinnäkin kevään 2016 mittaan julkisuuteen tuli tietoa siitä, että joukko pappeja harkitsisi vihkivänsä samaa sukupuolta olevia pareja avioliittoon. Sitten kesän kynnyksellä oman kantansa julkisuuteen toi yksi niistä oikeusoppineista, jolta kirkkohallitus oli pyytänyt lausuntoa oikeudellista selvitystä varten: Helsingin yliopiston siviilioikeuden professori Urpo Kangas esitti, että papit jopa joutuisivat vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja. Kankaan teesiä nosti erityisesti esiin helsinkiläinen Kirkko & kaupunki -lehti.

Urpo Kankaan tulkinta pappien vihkipakosta ei kuitenkaan saanut laajempaa kannatusta juristien piirissä. Kirkon näkökulmasta erityisen ongelmallista siinä on, että kirkkokäsikirjan merkitys ja sitovuus papin toimille tulkitaan siinä aivan väärin. Sen sijaan juristien yleiseksi konsensukseksi muodostui se, että papin toimittama vihkiminen on pätevä, vaikka se rikkoisi kirkon järjestystä. Tämä on osoittautunut myös maistraattien käytännöksi. Olennaista valtiiovallan näkökulmasta on, että avioliittolaissa määritellyt vihkimisen ehdot ovat toteutuneet.

Piispainkokous hyväksyi *Piispainkokouksen selonteon avioliittolain muutoksen johdosta* Joensuussa 31.8.2016 ja kirkkohallituksen täysistunto *Oikeudellisen selvityksen avioliittolain muutoksen vaikutuksista* Helsingissä 18.10.2016.

Molemmissa asiakirjoissa todetaan, että avioliittolain muutos ei tuo papille oikeutta vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja ilman kirkolliskokouksen erityistä päätöstä muuttaa esimerkiksi kirkkokäsikirjaa. Tämä johtuu siitä, että kirkkolain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kirkollisista toimituksista määrätään kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa. Kirkkokäsikirjan avioliiton solmimiseen tarkoitetut kaavat rakentuvat nykyisellään niin, että ne on tarkoitettu miehen ja naisen väliseen avioliittoon.

Piispainkokouksen selonteosta uutisoitiin hyvin laajasti tiedotusvälineissä. Selonteko aiheutti myös runsasta keskustelua esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Kaiken kaikkiaan palaute jakaantui kahteen suuntaan – toiset kehuivat, toiset kritikoivat. Monet näyttivät silti pitävän kielteistä kantaa odotettuna, koska piispainkokoukselta oli pyydetty selonteko nimenomaan nykyisestä kirkko-oikeudellisesta tilanteesta. Valitettavasti mediassa syntyi myös virheellisiä tulkin-toja, että piispainkokous olisi nimenomaisesti päättänyt, ettei samaa sukupuolta olevia pareja vihittäisi kirkossa.

Kirkkohallituksen oikeudellinen selvitys myös aiheutti pienen uutispiikin. Kaiken kaikkiaan vuoden 2016 aikana avioliittolain muutoksen vaikutukset kirkolle aiheuttivat erittäin paljon keskustelua. Asia kiinnostaa yleisesti. Huomionarvoista on, että muiden kirkollisia vihkimisiä toimittavien kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien suhteen keskustelua ei ole juuri lainkaan julkisuudessa käyty. Myös kirkollisesta keskustelusta ekumeeninen näkökulma puuttuu käytännössä tyystin lukuun ottamatta viittauksia pohjoismaisten sisarkirkkojen ratkaisuihin vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja.

Pääsääntöisesti keskustelu polarisoitui samaa sukupuolta olevien parien vihkimisen kannattamisen tai nykykäytännön jatkamisen välille. Mutta myös ajatus vihkioikeudesta luopumisesta nousi esiin. Hallinnollisesti tähän liittyy kirkolliskokousedustaja Risto Tuorin allekirjoittama *Selvityksen tekeminen avioliittoon vihkimisestä luopumisesta* (Edustaja-aloite 3/2016). Siinä esitetään lyhyesti, että ”kirkkohallitus selvittää, onko kirkon aiheellista luopua avioliittoon vihkimisestä, sekä ryhtyy sen johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin”.

Kirkolliskokouksen yleisvaliokunta käsitteli edustaja-aloitetta ja antoi sen pohjalta mietintönsä 3/2016, joka tuli hyväksytyksi 10.11.2016 äänin 65–33. Päätöspöytäkirjan mukaan ”edustaja-aloite 3/2016 lähetetään piispainkokouksen valmisteltavaksi yhteistyössä kirkkohallituksen kanssa”. Vihkioikeudesta luopumisesta selvittäminen on näin ollen käynnissä piispainkokouksessa. Kirkolliskokous korosti, että kyse on vain asiaan liittyvästä vaikutusarvioinnista; varsinaiset päätökset tehdään aikanaan kirkolliskokouksessa.

Kirkkohallituksen toiminnallisella osastolla kehitettyä keskustelumallia pilotoitiin lokakuussa 2016, minkä jälkeen sen jatkokäyttö on pitkälti hiippakuntien ja seurakuntien varassa. Kirkkohallitukselta pyydetty avioliittoa koskeva tutkimus sen sijaan vasta käynnistettiin vuoden 2016 puolella siten, että rekrytoitiin laaja joukko kirjoittajia tuottamaan sisältöä syksyllä 2017 julkaistavaan artikkelikokoelmaan.

2.5 Kirkon tulevaisuus

Uudistuspyrkimykset

Viime vuosina suomalaista yhteiskuntaa on leimannut pyrkimys uudistaa organisaatiota ja toimintatapoja. Merkittävin hankkeista on ollut runsasta keskustelua herättänyt hallituksen sote- ja maakuntauudistus, mutta omia rakenteitaan ovat uudistaneet myös monet yritykset ja kolmannen sektorin toimijat.

Uudistusinnon taustalta löytyy erilaisia motiiveja, mutta pohjimmiltaan kyse on reagoinnista kiristyvään talouteen ja nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön. Uudistumiseen on asiantuntija-arvioiden mukaan myös todellinen tarve. Yhteiskuntaa ja sen kilpailukykyä kehittämään perustettu *Suomen itsenäisyyden juhlarahasto*, Sitra, on esimerkiksi painottanut, että suomalaisen julkishallinnon tulisi panostaa strategiseen sensitiivisyyteen ja kollektiiviseen sitoutumiseen. Työntekijöiden liikuteltavuutta ja budjetoitua rajoittavista siiloutuneista rakenteista olisi päästävä eroon. (Y. Doz & M. Kosonen: *Governments for the Future* 2014, 4–9.)

Viime vuosien merkittävin kirkon organisaatiota koskeva uudistushanke, kirkkohallituksen valmisteleva *seurakuntarakenteen muutosesitys* äänestettiin raukeamaan kirkolliskokouksessa toukokuussa 2015. Toteutuessaan esitys olisi yhdenmukaistanut kirkon organisaatiokentän siten, että jokainen seurakunta olisi tullut osaksi kevytrakenteisena palveluorganisaationa toimivaa seurakuntayhtymää. Seurakuntayhtymistä olisi näin tullut koko kirkkoa koskeva organisaation väliporras. Esitys herätti kuitenkin vastustusta muun muassa siihen sisältyneen pakollisuuden vuoksi.

Samassa kokouksessa, jossa seurakuntarakennemuudistus kaatui, perustettiin kahdentoista asiantuntijan ja yhden palkatun työntekijän muodostama ryhmä, joka otti nimekseen *Kirkon tulevaisuuskomitea*. Perustamisajankohdasta huolimatta tulevaisuuskomitea ei ollut rauenneen seurakuntarakennemuudistuksen jatke. Kummankin prosessin tarkoituksena oli toki pohtia kirkon organisaatorakennetta kiristyvien taloudellisten realiteettien valossa, mutta siinä missä seurakuntarakennemuudistus keskittyi nimensä mukaisesti seurakuntiin ja pyrki järjestelemään nykyorganisaatiota, tulevaisuuskomitealta toivottiin kokonaiskirkon tarkastelua ja arviointia sekä ennakkoluulotonta visiointia. Uusi projekti oli siis tehtävänannoltaan laajempi sekä luonteeltaan visionäärisempi.

Aloitteen tehneet kirkolliskokousedustajat kantoivat synkkien talousnäkökymien ohella erityistä huolta siitä, että uudistuksia tehtiin kirkossa pala kerrallaan ilman, että mikään taho tarkasteli organisaatiota ja hallintoa kokonaisuutena. Siksi kokonaiskuuvan hahmottaminen ja vaihtoehtojen ratkaisumallien etsiminen annettiin tulevaisuuskomitean tehtäväksi. Vanhahtavalta kuulostavan komiteanimikkeen uudelleen lämmittelyssä oli pohjimmiltaan kyse siitä, että kirkolliskokous halusi toimielimen, joka ei olisi alistainen kirkkohallitukselle tai piispainkokoukselle. Tällainen ”autonominen” asema oli kirkollisessa organisaatiomaailmassa varattu juuri komiteoille.

Kirkon tulevaisuuskomitean työ

Tulevaisuuskomitea kokoontui ensimmäisen kerran kesäkuussa 2015, jolloin sihteeri *Juha Meriläinen* ja puheenjohtaja *Antti Savela* toivat pohdittavaksi ehdotuksensa työskentelyn rakenteesta ja teemoista. Koska edessä ollut prosessi oli poikkeuksellisen intensiivinen – mietintö oli laadittava alkusyksyyn 2016 mennessä, jotta se ehtisi painettuna marraskuun kirkolliskokoukseen – työskentely oli strukturoitava huolellisesti.

Syksy 2015 varattiin organisaatiota ja hallintoa sekä niihin liittyviä erityisyksymyksiä koskevalle perehtymiselle. Keskeisiksi teemoiksi nostettiin seurakunnat ja seurakuntayhtymät, hiippakunnat, keskushallinto, kirkko-oppi, talous ja henkilöstö, lainsäädäntö ja kirkon julkisoikeudellinen asema, muiden kirkkojen ja organisaatioiden mallit sekä johtamis- ja toimintakulttuuri. Koska puolet komitean jäsenistä työskenteli kirkon ulkopuolella, yhteiskunnan eri sektoreilla, kirkon keskeisten johtajien ja asiantuntijoiden kuulemista pidettiin alkuvaiheessa tärkeänä. Heidän ohellaan komiteassa vieraili ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten Sitran yliasiamies *Mikko Kosonen*, julkishallinnon johtava asiantuntija professori *Olli Mäenpää* sekä kirkollisen järjestökentän uudistajana tunnettu *Olli Valtonen*. Kirkon kentän näkemyksiä kuultiin työntekijöille ja luottamushenkilöille suunnatun verkkokeskustelun sekä nuorten kanssa tehdyn yhteistyön kautta.

Tammikuussa 2016 käynnistyi varsinainen linjanmuodostus, joka pohjautui yhtäältä syksyn keskusteluihin ja vierailuihin, toisaalta komiteaa varten tuotettuun tai sille luettavaksi annettuun taustamateriaaliin. Koska tehtävänä oli katsoa organisaatiota kokonaisuutena, jokainen merkittävä linjanveto ja kannan muutos edellytti tarkistuksia kaikissa muissa osa-alueissa. Jatkuva pyrkimys selkeän kokonaiskuvan säilyttämiseen oli yksi komiteatyöskentelyn avaimista, joten mietinnön ymmärtäminen edellyttää lukijoilta vastaavaa pyrkimystä.

Runsasta keskustelua herättivät toimintakulttuuria ja taloutta koskevat kysymykset sekä ennen muuta hiippakuntien rakenne ja asema osana suurempaa kokonaisuutta. Hiippakuntien rooli oli merkittävä ja vaikea kysymys siksi, että seurakuntayhtymissä ja keskushallinnossa viime vuosina ja vuosikymmeninä tapahtuneet muutokset olivat heijastuneet myös hiippakuntiin ilman, että niiden asemaa ja tehtäviä oli riittävällä tavalla pohdittu kyseisten muutosten yhteydessä.

Mietinnön kirjoittaminen ja yli 500-sivuisen liiteosan toimittaminen olivat sihteerin tehtäviä. Pääosa tuosta työstä tehtiin loppukeväästä ja alkusyksystä 2016 siten, että komitea saattoi hyväksyä mietinnön 14.9.2016 pidetyssä kokouksessaan. Komitea oli tulevaisuuden kehityssuuntia ja kirkon uudistustarpeita koskevissa linjanvedoissaan yksimielinen, mikä oli myös selkeä signaali kirkolliskokouksen suuntaan.

”Seurakuntalaiset ovat seurakunta”

Tulevaisuuskomitean näkemysten mukaan kirkko ei ole organisaationsa, hallintonsa tai toimintansa suhteen kriisissä. Tästä huolimatta kirkko tarvitsee laajoja ja syviä uudistuksia pysyäkseen elävänä ja merkityksellisenä sekä selviytyäkseen tulevaisuuden haasteista.

Voimakkaimmin uudistusta kaipaa toimintakulttuuri; näin jo siksi, että ilman toimintakulttuurin muutosta organisaatiotason uudistukset jäisivät tyhjiksi. Seurakuntatasolla päämääränä on poistaa seurakuntalaisten toimintaa estäviä tai hidastavia käytäntöjä, lisätä työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteistyötä sekä avata konkreettisesti kirkkojen ovet ihmisille. Oleellista on ymmärtää, että seurakuntalaiset ovat seurakunta, eivät sen toiminnan kohde.

Kiristyvää taloutta ei jätetty mietinnössä huomiotta. Seurakuntien taloudellista taakkaa on mahdollista keventää organisoimalla uudelleen keskushallintoa. Suurempiin talousyksiköihin siirtymisen komitea näki avaimeksi taloudellisen osaamisen vankistamiselle seurakunnissa. Tästä huolimatta pienille seurakunnille haluttiin antaa mahdollisuus säilyä itsenäisinä, mikäli ne kykenevät taloudelliseen omavaraisuuteen.

Muutamista näkyvistä onnistumisista huolimatta seurakuntien innovaatiot ja arkiset hyvät toimintamallit ovat komitean mukaan jääneet turhan usein paikallisiksi. Siksi kirkko tarvitsee koko maan kattavan kehittämisverkoston tunnistamaan, tukemaan ja levittämään seurakuntien innovaatioita. Verkoston toimintaa koordinoimaan komitea esitti uutta keskusta, joka kokoaisi yhteen tutkimus-, koulutus- ja viestintäosaamista.

Hallinnon suhteen komitean tavoitteena on päätöksenteon nopeuttaminen, sääntelyn karsiminen ja verkostoyhteistyön lisääminen. Lisäksi nuorille haluttiin huomattavasti nykyistä suurempi rooli kirkkoa koskevassa päätöksenteossa.

Tulevaisuustyön tulevaisuus

Vaikka Kirkon tulevaisuuskomitean työskentely on ollut toimenkuvan näkökulmasta ainutkertainen prosessi, kyse on vain yhdestä pyrkimyksestä tulkita ja suunnitella kirkon tulevaisuutta. Kirkkohallituksen strategiatyöskentely on ollut aktiivista 2000-luvun aikana, mutta laaditut strategiat on tarkoitettu keskushallinnon ja hiippakuntien käyttöön; ne ovat nimenomaan kirkon keskusrahaston varoilla toteutettavan toiminnan linjausta. Valtaosalla seurakunnista on omat strategiansa, ja vain pieni osa niistä hyödyntää suunnittelussaan kirkkohallituksen laatimia strategioita. (*Erilaistuva kirkko* 2016, 9–21.)

Strategiatyöskentelyn ohella kirkkohallitus laatii kirkolliskokoukselle neljän vuoden välein tulevaisuusselonteon, jossa pyritään analysoimaan keskeisimpiä toimintaympäristön kehitystrendejä sekä kirkon toimintaan ja asemaan vaikuttavia merkittäviä muutoksia. Strategioiden tavoin tulevaisuusselonteot on laadittu ennen muuta kirkolliskokouksen tarpeita varten. (*Kirkko 2020. Suomen evankelis-luteri-*

laisen kirkon tulevaisuusselonteko 2010; Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko 2014.)

Tulevaisuuskomitean työ on ollut strategiatyöskentelyyn ja tulevaisuusselontekoihin nähden itsenäistä, vaikka siinä on hyödynnetty niiden hedelmiä. Komitea ei ole ottanut kantaa strategian ytimessä oleviin missioon, visioon ja arvoihin, vaan se on pyrkinyt konkreettisten organisaatiota ja toimintakulttuuria koskevien uudistusesitysten kautta luomaan kirkkoa, jossa arvot voisivat näkyä ja missio toteutua nykyistäkin paremmin. Oma kysymyksensä kuitenkin on, heijastuisivatko tulevaisuuskomitean esittämät uudistukset toteutuessaan esimerkiksi kirkon strategiaan painopisteisiin.

Seuraavan kerran Kirkon tulevaisuuskomitean mietintöä käsitellään kirkolliskokouksessa toukokuussa 2017, jolloin tulevaisuusvaliokunta antaa sitä koskevan mietintönsä saatuaan ensin lausunnot viideltä muulta valiokunnalta. Kirkolliskokous on luonnollisesti ratkaisevassa roolissa siinä, onko tulevaisuuskomitean mietinnöllä tulevaisuutta. Toisaalta asia ei ole yksin kirkolliskokouksen varassa, sillä monet komitean esittämistä uudistuksista eivät edellytä kirkolliskokouksen päätöksiä saati lakimuutoksia. Ne voivat toteutua ja uudistaa kirkkoa paikallistasolla, mikäli seurakunnat ja kirkon muut yksiköt haluavat niihin tarttua.

3 KIRKKOHALLITUKSEN STRATEGIA JA TULOSKORTIT

Kirkkohallituksen täysistunnon kokous
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

3.1 Kirkkohallituksen strategia vuoteen 2020

Hyväksytty kirkkohallituksen täysistunnossa 20.1.2015

Kirkkohallituksen tehtävä

Hoidamme kirkon yhteisiä tehtäviä kotimaassa ja kansainvälisesti. Vaikutamme yhteiskunnassa tuoden esiin kirkon sanomaa ja arvoja. Tuemme seurakuntia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Kirkkohallituksen arvot

Usko: Liitymme maailmanlaajaan Kristuksen kirkkoon ja sen uskoon.

Toivo: Vahvistamme luottamusta tulevaisuuteen.

Rakkaus: Toimimme vuorovaikutteisesti, vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Kirkkohallitus vuonna 2020

Olemme muutoksen keskellä yhteistyöhakuinen seurakuntien palvelija ja yhteiskunnallinen vaikuttaja.

Kirkkohallituksen strategiset painopisteet

Nostamme kirkon sanoman esiin

Huolehdimme kirkon valtakunnallisesta viestinnästä yhteistyössä seurakuntien ja muiden toimijoiden kanssa monikanavaisesti.

Kohtaaminen koskettaa

Keräämme järjestelmällisesti palautetta suunnitelmistamme ja työstämme. Vahvistamme kirkon eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja selkeytämme työnjakoa.

Rakastamme lähimmäistä

Edistämme heikoimmassa asemassa olevien jakestävän kehityksen puolesta tehtävää työtä kirkossa.

Arvostamme jäsenyyttä

Selvitämme keinoja helpottaa kirkkoon liittymistä ja vahvistamme osallisuuden toteutumista kirkossa.

Katso myös

Uudistuva kirkko: Strategiset asiakirjat <http://sakasti.evl.fi/kohtaamisenkirkko>

3.2 Tulokorttien lukuohje

Kirkkohallituksen strategiaan pohjautuvat osastojen ja erillisyksiköiden tavoitteet on asetettu toiminta- ja taloussuunnitelmaan sisältyneissä tulokorteissa. Näiden tavoitteiden toteutumista taas arvioidaan vuosikertomuksessa.

Tavoitteiden toteutumista kuvataan tulokortissa liikennevalojen väreillä. Vihreä väri kuvaa sitä, että tavoite on saavutettu. Keltainen väri taas kertoo siitä, että tavoite on saavutettu osittain. Punaista väriä käytetään silloin, jos tavoite on jäänyt kokonaan saavuttamatta. Tavoitteiden saavuttamiseksi tehtyä työtä kuvataan tulokortin alla olevassa tekstiosuudessa.

Aira Samulin, Arvi Lind ja John Vikström Liikkuvan seurakunnan juhlaseminaarissa 7.12.2016
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

4 KIRKON ELÄKERAHASTO (KER)

Kirkon eläkerahasto (KER) eriytettiin 1.1.2016 kirkon keskusrahastosta ja se toimii itsenäisenä julkisoikeudellisena oikeushenkilönä. Kirkon eläkerahaston hallinnosta huolehtii Kirkkohallitus. Kirkon eläkerahastoa ei ole kiinnitetty yksilökohtaisiin eläkevastuihin, vaan se toimii niin kutsuttuna puskurirahastona eli rahastolle ei synny yksilöllisesti katettavia eläkevastuita kuten TyEL-eläkejärjestelmässä. Kirkon eläkerahaston sijoitusyksikkö vastaa kirkon eläkerahaston lisäksi keskusrahaston, viiden tuomiokapitulin sekä muutamien omakatteisten rahastojen varoista. Tehtävänä on sijoitusvarojen hoitaminen tuottavasti, turvaavasti ja vastuulliset näkökohdat huomioiden.

TULOSKORTTI 2016	KIRKON ELÄKERAHASTO			VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	TAVOITE 2016	KEINOT	AVAINMITTARIT 2016		
	Kirkon eläkerahasto on tunnettu toimija.	Osallistumme alan yhteistyöhön eri yhdistyksissä, etujärjestöissä ja aloitteissa (Työeläkevakuuttajat, Eläkesäätiöyhdistys, Finland's Sustainable Investment Forum, Principles for Responsible Investment, Eläketurvakeskus, Carbon Disclosure Project)	1. Hallituspaikkojen lukumäärä / tapaamisten lukumäärä		
		Vastuullinen sijoittaminen on osa normaalia sijoitustoimintaa.	2. Eläkerahaston verkkosivut ovat ajan tasalla.		
			3. PRI vuosiraportin arvio vs. arvio muista alan toimijoista.		
			4. Varainhoitajien saama arvio vuosittaisessa vastuullisuusarvioinnissa paranee.		
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkko on edelläkävijä vastuullisessa sijoittamisessa Suomessa.	Olemme yhteistyössä alan toimijoiden (sijoittajat/palveluntarjoajat) kanssa. Luomme uusia toimintatapoja koko alalle.	5. Positiivisten uutisten määrä mediassa. Esiintymisten, artikkelien ja luentojen lukumäärä		
	Eläkerahasto on riittävän suuri eläkevastuuseen verrattuna.	Hoidamme eläkerahaston varoja tuottavasti, turvavasti ja vastuullisesti.	6. Rahaston tuotto ylittää johtokunnan asettaman tuottotavoitteen.		
		Laadimme vuosittain eläkemenoonnusteen ja eläkevastuulaskelman. Laskemien perusteella arvioidaan työnantajan eläkemaksun ja eläkerahastomaksun suuruus ja keskinäinen suhde.	7. Rahastosiirto on ennusteen mukainen.		
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Seurakuntien sijoitusosaaminen lisääntyy.	Etsimme uusia yhteistyömuotoja, kuten yhteinen seurakuntarahasto ja mallipohja varainhoidon kilpailutusta varten.	8. Seurakuntakontaktien lukumäärä.		
		Jalkautamme vastuullisen sijoittamisen ohjeet seurakuntiin.	8. Niiden seurakuntien, joilla on omat vastuullisen sijoittamisen ohjeet, lukumäärän kasvaa.		
STRATEGISET HANKKEET	Kirkon eläkerahasto on Kirkon keskusrahastosta erotettu oma oikeushenkilö	Haemme eläkerahastolle oman Y-tunnuksen ja erityämme varallisuuden.	9. Eriyttäminen onnistuu suunnitellusti.		
	Uusi raportointi- ja salkunhoitojärjestelmä on käytössä kirkon keskusrahastossa/eläkerahastossa. Järjestelmää voidaan käyttää myös seurakunnissa.	Uuden järjestelmän ominaisuuksien parantaminen ja käytön tehostaminen.	10. Manuaalinen työ vähenee. Järjestelmää voidaan käyttää myös suurissa seurakunnissa.		

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

1. Hallituspaikat 2kpl (Eläkesäätiöyhdistys (ESY), Tekes Pääomasijoitus). Finsif ry; vetovastuu viestintätyöryhmästä ja osallistuminen vastuullisen sijoittamisen oppaan kirjoitustyöhön. Principles for Responsible Investment (PRI); osallistuminen raportoinnin kehitysryhmään sekä työryhmäpaikka (asset manager selection). Tela; paikka sijoitusten raportointiryhmässä. Aktiivinen yhteistyö sidosryhmien kanssa, esimerkkinä TEM, pörssiyhtiöt, Joutsenmerkki, EU-komissio, Finnfund, Helsingin Yliopisto, Suomen Ekonomit, Me säätiö.
2. Verkkosivustoa on päivitetty säännöllisesti vuonna 2016. Osallistuminen Kirkkohallituksen vaikuttamisvalmennuskoulutukseen.
3. PRI-vuosiraportin arvio kirkon eläkerahastosta oli erinomainen (A+).
4. Varainhoitajille tehtävästä ESG-kyselystä (Environmental, Social and Governance) on muodostunut tärkeä työkalu, olemme tässä alan edelläkävijä. ESG-raportoinnin tuloksien mukaan kaikki korko- ja osakesalkunhoitajat ovat PRI allekirjoittajia, lisäksi varainhoitajiemme toiminta on kehittynyt.
5. Vuonna 2016 mediassa julkaistiin 10 eläkerahastosta kertovaa juttua. Lisäksi ilmastonmuutosstrategia sai näkyvyyttä mediassa. Olemme kertoneet toiminnastamme vuoden aikana useissa erilaisissa tilaisuuksissa, esiintymisiä 6 kappaletta (Aalto, Sitra, Palkansaajajärjestöt, Nordea, ESY, Kirkko ja Aikuiset neuvottelukunta). Eläkerahasto sai myös tunnustusta Nordic Fund Selection Awards palkintojenjaossa.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

6. Rahaston tuotto vuonna 2016 oli 7,9 %, mikä ylitti pitkän aikavälin kuuden prosentin tavoitetuoton.
7. Eläkerahaston ylijäämä ylitti arvion ja oli 1 miljoonaa euroa. Arvio ylijäämälle oli sijoitussuunnitelmassa 0,1 miljoonaa euroa.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

8. Olemme konsultoineet neljäätoista seurakuntaa vuoden aikana sijoitusasioissa; yhteydenpito tapahtuu tapaamisten, puhelinkeskustelujen sekä sähköpostien avulla. Olemme päivittäneet sijoitussuunnitelmapohjaa sekä avustaneet kilpailutusta koskeissa kysymyksissä. Käytössä ei ole tilastotietoa, kuinka monella seurakunnalla on käytössä vastuullisen sijoittamisen ohjeet.

Strategiset hankkeet

9. Eläkerahaston eriyttäminen on onnistunut ja kaikki omaisuudenhoitosopimukset on päivitetty.

10. Salkunhallintajärjestelmän käyttöönotto on tehostanut sijoitusyksikön työtä. Vuoden 2016 aikana kehitettiin uusia raportteja (viranomaisraportit, valuutalaskenta, palkkioanalyysit) ja järjestettiin säännöllisesti kehityspalavereja palveluntarjoajan kanssa. Salkunhallintajärjestelmä oli myös sisäisen tarkastuksen kohde.

5 KIRKON YHTEINEN TOIMINTA: KIRKKOHALLITUS

5.1 Kirkkohallituksen yhteisten toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Kirkkohallituksen kuoro talon joulujuhlassa 14.12.2016
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	KIRKKOHALLITUS		VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016	SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT		
STRATEGISET TAVOITTEET	1. Kirkon perustehtävä ja toiminta tunnetaan ja sen merkitys ymmärretään yhteiskunnassa entistä paremmin.	Luomme uuden mallin kirkon laajasti näkyvälle viestinnälle, jossa nostetaan esille mm. kirkon perustyötä ja kirkko-vuoden merkitystä.	Uuden mallin mukaiset ensimmäiset hankkeet toteutetaan vuonna 2016.	
	2. Kirkkohallituksen käynnistämät hankkeet ja projektit vastaavat seurakuntien pitkän aikavälin tarpeisiin.	Rakennamme toimintamallin, jolla kerätään systemaattisesti palautetta hankkeiden suunnittelu- ja toteutusvaiheessa.	Toimintamalli otetaan käyttöön vuonna 2016.	
	3. Kirkon tuki heikoimmassa asemassa oleville vahvistuu.	Heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanne nostetaan selkeästi esille kirkkohallituksen vaikuttamistoiminnassa. Kirkon diakoniarahaston rooli ja toimintamalli selvitetään.	Kirkollisten puheenvuorojen näkyminen yhteiskunnallisessa keskustelussa. Selvitys diakoniarahaston roolista valmistuu.	
	4. Kirkkoon liittyneiden määrä kasvaa.	Tuemme seurakuntia rakentamalla uuden Liity kirkkoon -sivuston. Pidämme esillä kirkon jäsenyyden merkitystä ja kirkkoon liittymisen mahdollisuutta julkisuudessa.	Tilastot liittyjistä	

Tässä arvioitavana on koko strategiakauden tavoitteista vuodelle 2016 asetettu osuus.

Tavoite 1: Kirkon perustehtävä ja toiminta tunnetaan ja sen merkitys ymmärretään yhteiskunnassa entistä paremmin. Tavoitteen mittariksi oli asetettu se, että uuden kampanjamallin mukaiset ensimmäiset hankkeet toteutetaan vuonna 2016.

Tavoite toteutui. Kirkkohallituksessa on luotu uusi kirkon kampanjaviestinnän malli. Aiemman joka neljäs vuosi toteutettu seurakuntavaaleihin liittynyt kampanjointi on organisoitu uudelleen. Jatkossa joka vuosi toteutetaan kampanjoita. Seurakuntavaalikampanjoihin käytetty raha on jaettu neljälle vuodelle. Vuoden 2016 aikana toteutettiin uuden mallin mukaisesti *Pääsiäinen: #samassapöydässä -kampanja*, jossa tuotiin esille paaston päättyessä monissa seurakunnissa toteutettavaa yhteisen aterian perinnettä, sekä syyskaudella *Suuremman suojassa* -kokonaisuus, johon omilla painopisteillään (osakampanjoilla) liittyivät Kouluun lähtevien siunaus elokuussa, mikkelinpäivä lokakuussa sekä pyhäinpäivä marraskuussa.

Tavoite 2: Kirkkohallituksen käynnistämät hankkeet ja projektit vastaavat seurakuntien pitkän aikavälin tarpeisiin. Tavoitteen mittariksi oli asetettu se, että uusi palautejärjestelmä, jolla kirkkohallituksen hankkeista kerätään palautetta, on käytössä.

Tavoite toteutui. Kirkkohallitus on luonut palautejärjestelmän, jonka avulla seurakunnilta kerätään systemaattisesti palautetta kirkkohallituksen toimialaan kuuluvista suunnitelmista ja hankkeista. Kertomuskauden aikana seurakunnilta, seurakuntayhtymiltä ja hiippakunnilta kysyttiin näkemyksiä kirkkohallituksen palautejärjestelmän kehittämisestä. Saadun aineiston perusteella laadittiin ohjeistus palautteen keräämisestä. Pääsääntöisesti palautetta kerätään riittävän edustavalta seurakuntaotokselta.

Tavoite 3: Kirkon tuki heikoimmassa asemassa oleville vahvistuu. Tavoitteen mittariksi oli asetettu se, että kirkolliset puheenvuorot heikompiensaisten puolesta näkyvät yhteiskunnallisessa keskustelussa ja selvitys diakoniarahaston roolista on valmis.

Tavoitteen ensimmäinen osa heikoimmassa asemassa olevien tilanteen esiin nostamisesta toteutui. Sen sijaan selvitys kirkon diakoniarahaston roolista ja toimintamallista on kesken, josta syystä tavoite kokonaisuudessaan toteutui osittain. Heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanne nostettiin selkeästi esiin kirkkohallituksen vaikuttamistoiminnassa. Kirkko on osallistunut aktiivisesti turvapaikanhakijoihin liittyvään keskusteluun julkisuudessa. Suurta kotimaista ja kansainvälistä huomiota herätti Aleppon kellot –kampanja, joka kirkonkellojen soitolla nosti turvapaikanhakijoiden tilannetta tietoisuuteen. Kirkkohallitus tuki ja fasilitoi tätä seurakunnissa toteutettua kampanjaa tuottamalla materiaalia ja viestinnällä. Kirkkohallitus asetti Kirkko, työ ja työttömyys –työryhmän, joka aloitti vuonna 2016 työskentelynsä. Kirkon diakoniarahaston roolin ja toimintamallin selvitystyö on aloitettu, mutta vielä kesken.

Tavoite 4: Kirkkoon liittyneiden määrä kasvaa. Tavoitteen mittariksi oli asetettu se, että kirkkoon liittyi aiempaa enemmän ihmisiä.

Tavoite ei toteutunut. Vuonna 2016 kirkkoon liittyi 16 979 ihmistä, kuin vuonna 2015 liittyi 17 604 ihmistä. Liity kirkkoon –sivusto on rakennettu ja käytössä.

5.2 Osastojen perustehtävät

Kansliapäällikön toimisto

Kansliapäällikkö johtaa Kirkkohallituksen viraston toimintaa ja henkilöstöhallintoa. Hän vastaa kirkkohallituksen yhteyksistä viranomaisiin ja muuhun yhteiskuntaan. Keskeisimpiä yhteistyökumppaneita yhteiskuntasuhteiden näkökulmasta ovat ministeriöt, virastot ja kansalaisjärjestöt sekä kolmannen sektorin toimijat. Kansliapäällikön toimistossa hoidetaan muutamia kirkkohallituksen erityistehtäviä, kuten EU-toiminta ja yhteiskunnan vaikuttajille suunnatun Arvojen Akatemian järjestäminen. Kansliapäällikön toimisto tukee kansliapäällikköä näissä tehtävissä.

Hallinto-osasto

Hallinto-osasto toteuttaa ja kehittää muuttuvassa toimintaympäristössä kirkon hyvää hallintoa yhteistyössä seurakuntien ja muiden tahojen kanssa. Tuemme seurakuntia antamalla asiantuntija-apua ja vaikuttamalla yhteiskunnassa. Hallinto-osaston tehtäviin kuuluu huolehtia kirkon yhteisestä hallinnosta, säädösvalmistelusta, kirkollisista vaaleista, seurakuntien hallinnon, talouden ja kirkonkirjojenpidon tukemisesta. Osasto huolehtii myös kirkon yhteisen jäsentietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen sekä seurakuntien kiinteistötoimeen, kulttuuriperintöön ja hautaustoimeen liittyvistä tehtävistä.

Työmarkkinaosasto

Kirkon työmarkkinalaitos hoitaa evankelis-luterilaisen kirkon työnantajan edunvalvontaa työmarkkina-asioissa. Kirkon työmarkkinalaitos on yksi Suomen työmarkkinoiden keskusorganisaatioista (ns. työmarkkinakeskusjärjestö). Se neuvottelee ja sopii keskusjärjestö- ja liittotason sopimukset mm. työntekijöiden ja viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista sekä valvoo kirkkotyönantajien etuja työoikeuden ja työelämän kehittämisasioissa. Työmarkkinalaitoksen tehtäviä hoitaa työmarkkinaosasto. Se myös valmistelee kirkon lainsäädäntöön osaston toimialaan kuuluvat asiat. Lisäksi se edistää eri tavoin, kuten kouluttamalla, neuvonnalla ja verkostoissa, kirkon ja seurakuntien työnantajaedustajien palvelussuhde- ja työelämäosaamista.

Taloussosasto

Kirkon keskusrahaston/Taloussosaston (kiinteistö-, talous ja tietohallinto) tehtävänä on vastata kirkon keskusrahaston toiminnan rahoituksesta sekä omaisuuden hoidosta.

Kiinteistöyksikkö vastaa Kirkon talon sisäisistä tukipalveluista. Lisäksi kiinteistöyksikkö vastaa kirkon keskusrahaston omistamien kiinteistöjen ja huoneistojen peruskorjauksesta ja kunnossapidosta.

Talouksyksikkö vastaa kirkon keskusrahaston ja eläkerahaston taloushallinnosta.

Tietohallintoyksikkö toteuttaa kirkon voimassa olevaa tietohallintostrategiaa. Seurakuntien kiinnostus yhteisten palveluiden käyttöön on kasvanut. Perustietotekniikan ylläpitämisestä siirrytään kirkossa vähitellen tietotekniikan tehokkaampaan hyödyntämiseen. Seurakuntien ja IT-alueiden tueksi tarjotaan perustietotekniikan osalta sopimus pohjaisesti yhtenäiset, koko kirkon laajuiset palvelukokonaisuudet.

Toiminnallinen osasto

Toiminnallisen osaston tehtävänä on hoitaa kirkon yhteistä toimintaa koordinoimalla ja kehittämällä kirkon työtä yhteistyössä seurakuntien, hiippakuntien ja kirkollisten järjestöjen kanssa, huolehtimalla kirkon toimintaan liittyvistä yhteyksistä ja vaikuttamalla päätöksentekoon yhteiskunnassa sekä edistämällä kirkon toiminnan verkostoitumista ja yhteistyötä. Osaston yksiköt tarjoavat kirkon käyttöön asiantuntijuutta diakonian ja sielunhoidon, jumalanpalveluselämän ja yhteiskunnan sekä kasvatus- ja perheasioiden aloilla. Kirkon koulutuskeskus huolehtii koulutuspoliittisesta vaikuttamistoiminnasta sekä kirkon työntekijöiden henkilöstökoulutuksesta ja sen koordinoinnista. Osaston yhteydessä toimii useita neuvottelukuntia, jotka myös omalta osaltaan huolehtivat kirkon työn toteutumisesta (esim. saamelaistyö, evankelioiminen, valmiusasiat).

Ulkoasiain osasto

Ulkoasiain osasto hoitaa kirkon ekumeenisia ja kansainvälisiä suhteita ja niihin liittyviä teologisia asioita. Se valmistelee ja toimeenpanee kirkkomme teologisia dialogeja, hoitaa yhteyksiä eri kirkkoihin, kansainvälisiin kirkkoliittoihin ja Suomen Ekumeeniseen Neuvostoon sekä yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin. Osasto koordinoi ystävyysseurakuntatyötä, erityisesti suhteita Inkerin, Viron ja Unkarin evankelis-luterilaisiin seurakuntiin sekä hoitaa stipendivaihtoa sopimuskirkkojen kanssa.

Osasto vastaa ulkomailla asuvien suomalaisten parissa tehtävän kirkollisen työn suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä paikallisten sisarkirkkojen kanssa. Ulkomailla arvioidaan asuvan yhteensä 1,6 miljoonaa suomalaistaustaista henkilöä. Kirkon ulkosuomalaisyötä tehdään lähes 40 maassa. Ulkosuomalaisia palvelee

noin 160 päätoimista työntekijää, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ovat ulkomaisten sisarkirkkojen palveluksessa. Tämän lisäksi määräaikaiset kirkon turistityön tekijät palvelevat kausisiirtolaisia ja matkailijoita suurimmissa ulkomaisissa lomamatkakohteissa.

Osasto koordinoi kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun yhteistä toimintaa. Se huolehtii kirkon lähetystyön yhteisestä linjauksesta ja kasvatus-, koulutus- ja tiedotustoiminnasta. Se hoitaa yhteyksiä lähetysten kansainvälisiin toimijoihin ja verkostoihin ja seuraa kansainvälistä lähetystyötä ja missiologista keskustelua. Lisäksi osasto osallistuu uskontojen väliseen keskusteluun ja yhteydenpitoon muiden uskontojen kanssa.

Kirkon tiedotuskeskus

Kirkon tiedotuskeskus (KT) huolehtii kokonaiskirkon viestinnän suunnittelusta ja koordinoinnista. Se hoitaa kirkon valtakunnallisesta päätöksenteosta tiedottamisen. KT hoitaa Ylen suomenkielisen hartausohjelmien sisällöntuotantoa sekä tarjoaa eri kanaville ja verkkoon kirkkoon, kristinuskoon ja muihin uskontoihin sekä etiikkaan liittyviä sisältöjä. KT kehittää kirkon sisäistä viestintää ja tukee seurakuntien ja hiippakuntien viestintää luomalla työvälineitä, kouluttamalla ja koordinoimalla. KT huolehtii kirkon yhteisistä verkkotuotannoista ja niiden kehittämisestä.

Kirkon tutkimuskeskus

Kirkon tutkimuskeskuksen tehtävänä on toteuttaa kirkon ja seurakuntien päätöksenteolle ja toiminnan kehittämiseksi tarpeellista kirkon ja uskonnollisen elämän sekä yhteiskunnan muutosten tutkimusta. Kirkon tutkimuskeskus huolehtii siitä, että kirkko saa tarvitsemaansa tutkimustietoa. Tutkimustoimintansa kautta keskus tukee kirkkohallitusta toimintaympäristön muutosten ennakoinnissa, kirkon toiminnan kehittämisessä ja viestinnässä.

Tunnettuna asiantuntijatoimijana keskus huolehtii siitä, että yhteiskunta saa tietoa kirkosta ja uskonnollisesta elämästä. Tutkimuskeskuksen tutkijat tuovat asiantuntemustaan kotimaisiin ja kansainvälisiin tutkimushankkeisiin sekä erilaisiin työryhmiin ja luottamuselimiin. Tutkijoiden tutkimustuloksia julkaistaan sekä tieteellisinä että yleistajuisina artikkeleina kansainvälisissä ja kotimaisissa julkaisuissa. Tutkimuskeskus järjestää myös ajankohtaisiin aiheisiin liittyviä seminaareja.

Oman tutkimustoimintansa lisäksi Kirkon tutkimuskeskus myöntää sille osoitetuista varoista vuosittain apurahoja kirkon ja seurakuntien päätöksenteolle ja toiminnan kehittämiseksi tarpeelliseen tutkimukseen. Tutkimuskeskus toimii Kirkkohallituksen erillisyyksikkönä kansliapäällikön alaisuudessa. Sen toimintaa tukee kirkkohallituksen asettama neuvottelukunta.

Kyrkans central för det svenska arbetet

Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA) är en specialenhet vid kyrkostyrelsen och verkar som servicecentral för kyrkans verksamhet på svenska. KCSA arbetar på ett sätt som beaktar det unika för den finlandssvenska kulturen och som är relevant för det finlandssvenska kyrkliga fältet.

KCSA skapar material och verktyg som hjälper de församlingsanställda i deras arbete. Den svenska centralen samlar olika kategorier av församlingsarbetare till överläggningar och bidrar med sakkunskap till kyrkans svenska personalutbildning. Till KCSA:s uppdrag hör att följa med och beakta ny lagstiftning som berör kyrkans verksamhet. Dessutom står KCSA i växelverkan med de nordiska systerkyrkorna och samarbetar aktivt med samhällseliga aktörer, i synnerhet inom Svenskfinland.

Kirkon ruotsinkielisen työn keskus

Kirkon ruotsinkielisen työn keskus (KRTK) on kirkkohallituksen erillisyyksikkö, ja sen tehtävänä on toimia ruotsinkielisen työn palvelukeskuksena. Työssä otetaan huomioon suomenruotsalaisen kulttuurin erityispiirteet, jotka vaikuttavat merkittävästi ruotsinkielisellä kirkollisella toimintakentällä.

KRTK tuottaa materiaalia ja työkaluja seurakuntien työntekijöille helpottamaan heidän työtään. Ruotsinkielisen työn keskus kerää eri tehtävissä työskentelevät seurakuntien työntekijät neuvotteluihin ja tarjoaa asiantuntemusta kirkon ruotsinkieliseen henkilöstökoulutukseen. KRTK:n tehtäviin kuuluu seurata kirkon toimintaa koskevaa uutta lainsäädäntöä ja ottaa se huomioon. Lisäksi KRTK pitää yhteyttä pohjoismaisiin sisarkirkkoihin ja tekee aktiivista yhteistyötä yhteiskunnan toimijoiden kanssa, erityisesti Suomen ruotsinkielisillä alueilla.

Kirkon kirjanpidon ja palkanlaskennan palvelukeskus

Kirkon palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kirjanpidon ja palkanlaskennan sekä maksuliikenteen palveluja seurakunnille, seurakuntayhtymille, hiippakunnille ja Kirkon keskusrahastolle.

Piispainkokouksen kanslia

Piispainkokouksen kanslia valmistelee piispainkokouksessa käsiteltävät asiat. Piispainkokouksen pääsihteeri ja teologinen sihteeri toimivat istuntojen esittelijöinä ja pääsihteeri toimii sihteerinä. Lisäksi kanslian työntekijät osallistuvat asiantuntijoina Kirkkohallituksen muuhun työskentelyyn.

Arkkiipiispan kanslia

Arkkiipiispan kanslian tehtävänä on tukea arkkiipiispaa hänen viranhoidossaan.

5.3 Strategiset hankkeet

Kipan tuki asiakkaille

Vuoden 2016 aikana tukea annettiin seurakuntatalouksille seuraavasti:

- Erä 2017 siirtyvät: Turku, Tampere, Järvenpää, Janakkala, Nokia, Kauhava: (kaikki projektituen palvelut, lisäksi Kipa-infotilaisuuksia esimiehille). Lisäksi työntekijäinfot: Pirkkala ja Vihti.
- Helsingin seurakuntayhtymälle matkalaskujärjestelmän käyttöönoton projektin valmistelutukea keväästä 2016 alkaen, mikä jatkuu vuoden 2017 puolella viimeistelyillä ja henkilöstön kouluttamisilla.

Projektin puitteissa kerättiin Kipasta ja seurakunnista parhaita käytäntöjä, joiden perusteella laadittiin Kipan asiakkaille tarkistuslistat uusien työtapojen käyttöönoton tason itsearviointia varten. Tämän työkalun tarkoituksena on auttaa seurakuntia viemään käyttöönotto loppuun saakka, jotta saadaan tavoitellut hyödyt esille uusista työtavoista ja järjestelmistä. Asiakaspalautteen perusteella on käynyt selväksi, että käyttöönoton viimeistelyssä on puutteita ja että seurakuntatalouksissa kaivataan tähän apua. Arviointityökalu on jaettu pilotointiprojektina Kipan johtoryhmälle, käyttäjätyöryhmälle sekä n. 10 seurakuntataloudelle vuonna 2016.

Projektipäällikkö osallistui myös Kipan Käyttäjätöryhmän toimintaan vuoden 2016 aikana.

Kirkolliskokous myönsi keväällä 2015 määrärahan, jolla tuetaan seurakuntatalouksien taloushallinnon kehittämistä. Työntutkimusta on suunnattu vuonna 2016 Hämeenlinnan seurakunnalle, Kirkkohallitukselle ja Kirkon palvelukeskukselle.

Reformaation merkkivuosi

Vuoden 2016 keskeiset tehtävät olivat materiaalin tuotanto, kirkon sisäinen viestintä ja mediaviestintä. Viestintä on ollut monikanavaista. Työryhmissä tuotettua, merkkivuoden paikallista toteuttamista seurakunnissa, kouluissa ja muissa yhteisöissä tukevaa materiaalia on jaettu merkkivuoden sivuilla Sakastissa ja Sacristassa sekä Koulu ja kirkko sivustolla. Merkkivuoden kansalaisportaalin kautta on jaettu perustietoa merkkivuodesta ja sen ohjelmasta. Sivuston blogi on tarjonnut näkökulmia reformaatioon ja merkkivuoden ilmiöihin. Uutisia ja nostoja on jaettu merkkivuoden Facebook-sivulla, kirkon Twitter-tilillä sekä evl.fi-sivustolla, jolla merkkivuosi on myös pysyväisnosto koko vuoden ajan. Merkkivuodella on oma uutiskirje. Infor-

maatiota on jaettu myös seurakuntien viestijöille suunnatussa Tapuli-uutiskirjeessä. Hankkeen merkeissä on tehty vierailuita lähinnä hiippakunnallisissa ja rovastikunnallisissa tapahtumissa. Kirkon viestintäpäivillä oli merkkivuositemainen työpaja. Medialle on välitetty tietoa em. kanavien lisäksi mediakalenterissa, tiedotteissa, Armon horisontit -kirjan julkistamistilaisuudessa, merkkivuoden tiedotustilaisuudessa Turussa sekä niin suomen- kuin ruotsinkieliselle valtakunnalliselle medialle sekä levikiltään suurimmille paikallislehdille jaetussa kesätervehdyksessä. Merkkivuosi on näkynyt Kirkkohallituksen osastolla useilla messuilla.

Tuloksista on saatavilla alustavaa tietoa. Merkkivuosi on ollut tiedotusvälineissä esillä erityisesti lokakuusta lähtien. Meltwater Newsin media-analyysin mukaan loka-joulukuussa 85 lehtiartikkelia käsitteli merkkivuotta ja sitä edeltäneellä kolmen kuukauden jaksolla lukema oli 13. Myös sosiaalisessa mediassa merkkivuoden näkyvyys nousi vastaavana aikana moninkertaiseksi. Seurakunnat ja muut tahot ovat valmistelleet tapahtumia merkkivuotta varten aktiivisesti. Kansalaisportaalin tapahtumakalenteriin on koottu tammikuun 2017 loppuun mennessä yli 700 tapahtumamerkintää. On syytä huomioda, ettei kaikista tapahtumista tule ilmoitusta kalenterin ylläpitäjille.

Merkkivuosi käynnistyi 30.10.2016 Turussa juhlallisella, televisoidulla messulla, kutsuvierasvastaanotolla, seminaarilla ja erityisesti perheille suunnatulla kaupunkiseikkailulla. Merkkivuosi sai näkyvän kansainvälisen alun 31.10.2016 Lundissa ja Malmössä tapahtumilla, joita isännöivät paavi Franciscus katolisesta kirkosta sekä pääsihteeri Martin Junge ja piispa Munib Younan Luterilaisesta Maailmanliitosta. Jo ennen avajaisia paikallistasolla on järjestetty konsertteja, luentoja ja muita tapahtumia merkkivuoteen liittyen, ja avajaisten jälkeen tahti on kiihtynyt.

Kirkon tulevaisuuskomitea

Kirkolliskokouksen toukokuussa 2015 nimeämä Kirkon tulevaisuuskomitea koontui vuoden 2016 aikana kahdeksan kertaa. Kokoukset olivat 1–2-päiväisiä, ja niitä pidettiin Helsingin ohella myös Oulussa, Pudasjärvellä ja Kuopiossa. Lisäksi komitean edustajat vierailivat tutustumassa kasvaviin Tansanian ja Etiopian luterilaisiin kirkkoihin sekä niiden vahvuuksiin ja haasteisiin.

Komitea jätti mietintönsä kirkolliskokoukselle marraskuussa, kuten sille oli annettu tehtäväksi. Mietintö sekä taustatutkimuksia sisältänyt laaja liiteosa julkaistiin Kirkkohallituksen ”Kirkko ja toiminta” -sarjassa (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 47 ja 48).

Komitean arvion mukaan kirkon organisaatio ja hallinto eivät ole kriisissä, mutta kirkko tarvitsee laajamittaisia uudistuksia voidakseen selviytyä tulevaisuuden haasteista. Mietinnön päälinjoiksi nousivat seurakuntalaiskeskeisyys, seurakuntien toiminnanvapauksien kasvattaminen sekä toimintakulttuurin uudistuksen tarve. Lisäksi komitea esitti koko kirkon laajuisen kehittämisverkoston perustamista. Kirkkohallituksen toiminnallisesta osastosta, Kirkon tiedotuskeskuksesta ja Kirkon

tutkimuskeskuksesta muodostettaisiin uusi ”Kirkon kehittämispalvelut” -niminen erillisyksikkö, jonka tehtävä olisi koordinoida kyseistä verkostoa.

Komitea päätti työskentelynsä viimeisessä kokouksessaan 14.9.2016 ja komitean sihteeri Juha Meriläinen 31.12.2016.

6 KIRKON YHTEINEN TOIMINTA: HIIPPAKUNNALLINEN TOIMINTA

6.1 Hiippakuntien talous

Turun arkkihiippakunnan synodaalikokous 2016
Kuva: Timo Jakonen

	Seurakuntien lkm	Väkiluku 31.12.2016	Hiippakunnan seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät (htv)
TURKU	56	514 286	2 446	15,8
TAMPERE	48	612 091	3 021	11,6
OULU	60	516 090	2 228	14,4
MIKKELI	38	367 933	2 071	13,1
PORVOO	56	241 449	1 180	14,6
KUOPIO	53	394 672	1 947	12,3
LAPUA	45	418 812	2 060	13,9
HELSINKI	33	496 780	2 479	11,2
ESPOO	19	411 322	1 821	11,0
YHTEENSÄ	408	3 973 435	19 253	117,9

suurin hiippakunta (väkiluku)

pienin hiippakunta (väkiluku)

Toimintatuotot/				
Toimintatuotot	Seurakuntien lkm	jäsen	seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät
140 000	2 500	0,3	57	8 861
134 000	2 792	0,2	44	11 552
376 000	6 267	0,7	169	26 111
127 000	3 342	0,3	61	9 695
197 000	3 518	0,8	167	13 493
156 000	2 943	0,4	80	12 683
271 000	6 022	0,6	132	19 496
132 000	4 000	0,3	53	11 786
128 000	6 737	0,3	70	11 636
1 661 000	4 071	0,4	86	14 088

suurimmat tuotot

pienimmät tuotot

	Toimintakulut/	Toiminta kulut			
		srkien lkm	jäsen	seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät
TURKU	1 861 000	33 232	3,6	761	117 785
TAMPERE	1 484 000	30 917	2,4	491	127 931
OULU	1 811 000	30 183	3,5	813	125 764
MIKKELI	1 296 000	34 105	3,5	626	98 931
PORVOO	1 730 000	30 893	7,2	1 466	118 493
KUOPIO	1 405 000	26 509	3,6	722	114 228
LAPUA	1 600 000	35 556	3,8	777	115 108
HELSINKI	1 552 000	47 030	3,1	626	138 571
ESPOO	1 271 000	66 895	3,1	698	115 545
YHTEENSÄ	14 010 000	34 338	3,5	728	118 830

 suurimmat kulut
 pienimmät kulut

Poikkeama budjetista	Poikkeama budjetista/			
	srkien lkm	jäsen	seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät
38 000	679	0,1	16	2 405
54 000	1 125	0,1	18	4 655
27 000	450	0,1	12	1 875
51 000	1 342	0,1	25	3 893
32 000	571	0,1	27	2 192
192 000	3 623	0,5	99	15 610
76 000	1 689	0,2	37	5 468
4 000	121	0,0	2	357
84 000	4 421	0,2	46	7 636
558 000	1 368	0,1	29	4 733

 suurin säästö
 pienin säästö

Kiinteistökulut (osa sis. toim. kuluihin)	Kiinteistökulut/			
	srkien lkm	jäsen	seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät
	4 123	0,5	95	15 161
	4 271	0,3	66	16 667
	2 133	0,2	58	9 275
	1 275	0,1	23	3 864
	8 250	1,9	393	32 766
	1 679	0,2	45	6 846
	3 696	0,4	83	11 644
	8 061	0,5	107	23 750
	8 263	0,4	84	14 144
	4 279	0,4	90	14 840

 pienimmät kiinteistökulut
 suurimmat kiinteistökulut

Rahasto 31.12.2016	Rahasto/			
	srkien lkm	jäsen	seurakuntien työntekijät	Kapitulin työntekijät
TURKU	16 263	1,8	373	59 806
TAMPERE	31 833	2,5	494	124 228
OULU	3 150	0,4	86	13 696
MIKKELI	18 775	2,0	345	56 894
PORVOO	12 875	3,0	613	51 135
KUOPIO	10 736	1,4	287	43 769
LAPUA	17 587	1,9	395	55 411
HELSINKI	24 697	1,6	328	72 768
ESPOO	34 579	1,6	353	59 189
YHTEENSÄ	16 908	1,7	357	58 636

 suurin rahasto
 pienin rahasto

Raportti kehittämisavustusten käytöstä vuonna 2016

Kapituli	Kohde	Lisätietoa	Käytetty €	Jäljellä 2016 €
Turku	Srk:t: Eurajoki, Luvia, Koski, Marttila, Loimaa, Pohjois-Satakunta, Pöytyä, Oripää ja Turku-Kaarina srky	Rakennemuutoskulut korvattu	16 009	33 991
Turku yhteensä			16 009	33 991
Tampere	Hollolan srk	Seurakuntaliitosselvityksen tekeminen	20 228	29 772
Tampere yhteensä			20 228	29 772
Oulu	Kalajoen rovastikunta	Kalajoen rovastikunnan seurakuntien välinen sopimussyhteistyö	14 221	23 647
	UUTE-projekti	Omarahoitusosuuden kustannukset	11 532	
	Oulun kapituli	Lääninrovastin konsulttikoulutus	600	
Oulu yhteensä			26 353	23 647
Mikkeli	Kotka-Kymin srky	Rakennemuutoshankkeen kustannuksiin	11 000	26 000
	Puumalan srk	Talouden tasapainottamishankkeen kustannuksiin	2 300	
	Kiteen srk	Seurakuntaliitosselvityksen kustannuksiin	2 200	
	Savitaipaleen srk	Seurakuntien yhteistyöselvityksen kustannuksiin	8 000	
	Sulkavan srk	Seurakuntien yhteistyöselvityksen kustannuksiin	500	
Mikkeli yhteensä			24 000	26 000
Porvoo	Loviisan srk	Seurakuntarakentajien selvittäminen	29 000	21 000
Porvoo yhteensä			29 000	21 000
Kuopio	Rääkkylän srk	Rääkkylän ja Kiteen seurakuntien liitoshanke	7 032	33 968
	Joensuun srky	"Pohjois-Karjalan seurakuntien yhteistyöselvitys – Siun seurakunta"	9 000	
Kuopio yhteensä			16 032	33 968
Lapua	Yhteinen taloustoimisto -hanke		25 000	0
	Hiippakunnallisen keskusrekisterihankkeen selvitys		25 000	
Lapua yhteensä			50 000	0
Helsinki	Seurakuntaopisto	Porvoon seudun seurakunnat, seurakuntayhtymän laajentaminen	11 750	13 095
	Ruotsinpyhtään srk	Loviisan seutu, seurakuntien lukumäärä	16 659	
	Helsingin srky	Helsingin srk toimintakulttuuri	5 000	
	Kirkon koulutuskeskus	Konsulttivalmennus	3 496	
Helsinki yhteensä			36 905	13 095
Espoo	Keski-Uudenmaan srky	Kulu maksetaan vuoden 2017 avustuksesta	3 500	50 000
Espoo yhteensä			3 500	50 000
Kaikki yhteensä			222 027	231 473
		Espoon 3 500 € vähennetty loppusummasta 218 527+231 473=450 000	218 527	

6.2 Turun arkkihiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon tehtävän toteutumista

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on Jumalan palvelijoiden palvelija.

1. Tuomiokapituli tukee uskon ja rakkauden toteutumista arkkihiippakunnassa seurakuntien ja seurakuntayhtymien kumppanina.
2. Tuomiokapituli edistää armon, oikeudenmukaisuuden ja elämän mielekkyyden toteutumista kirkossa ja yhteiskunnassa vuorovaikutuksessa arkkihiippakunnan ihmisten kanssa.
Tehtävänsä toteuttamiseksi tuomiokapituli a) ohjaa, neuvoo ja päättää, b) viestii ja c) valmentaa ja tukee. Tuomiokapitulin toiminta on osa piispan ja arkkipiispan viranhoitoa.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Vuosi 2016 oli 740. toimintavuosi Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin historiassa. Piispa Kaarlo Kalliala ja arkkipiispa Kari Mäkinen toimittivat kaksi pappisvihkimystä, joissa vihittiin yhteensä 10 pappia (13 vuonna 2015). Lisäksi arkkipiispa vihki yhdessä vihkimyksessä 15 henkilöä diakonian virkaan (4 vuonna 2015). Piispantarkastuksen arkkipiispa Mäkinen toimitti Turun Tuomiokirkkoseurakunnassa ja Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä sekä Raision seurakunnassa. Vastaavasti piispa Kalliala toimitti tarkastuksen Lavian, Pomarkun ja Oripään seurakunnissa sekä ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen Kokemäen seurakunnassa. Näiden toimiansa lisäksi piispat ovat olleet näkyvästi läsnä mm. mediassa ja hiippakunnallisessa viestinnässä sekä Turun tuomiokirkon jumalanpalveluselämässä.

Tuomiokapitulin henkilöstö muodostuu 16 viranhaltijasta/työntekijästä, joista yksi on määräaikainen ja yhden virka on 80-prosenttinen. Arkkipiispaa lukuun ottamatta muut työskentelevät piispan alaisuudessa. Henkilökunnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia toimintavuoden aikana. Ainut määräaikaisesti tehty virkajärjestely oli se, että yksi hiippakuntasihteeristä, jolla on kokopäivätoiminen virka, oli osittaisella virkavapaalla hoitaen tehtävänsä noin 80-prosenttisesti. Käytämättä jäänyt palkkausresurssi hyödynnettiin siten, että piispan erityisavustaja, jolla on lähtökohdissaan 80-prosenttinen virka, hoiti tehtävänsä koko vuoden ajan kokopäivätoimisesti. Järjestelystä saadut kokemukset ovat tiivistettävissä kahteen näkökohtaan: 1) Jotta piispa saa riittävän tuen tehtävänsä hoitamiseen, on erityisavustajan kokopäivätoimista viranhoitoa syytä jatkaa. 2) Tuomiokapitulin toiminnan ja työelämäpalveluiden yksikkö ei pysty hoitamaan normaalia tehtäväkenttäänsä kattavasti, mikäli kaikkia neljää hiippakuntasihteerin tehtävää ei hoideta kokopäivätoimisesti.

Uusi hiippakuntavaltuusto aloitti nelivuotisen toimikautensa 1.6.2016. Valtuusto kokoontui kahteen kokoukseen, ja pöytäkirjaan kertyi 24 pykälää. Tuomio-

kapituli on vuoden aikana pitänyt 16 istuntoa, ja pöytäkirjaan kertyi 444 pykälää. Tuomiokapitulille kuuluvat monenlaiset viranomaistehtävät on pyritty hoitamaan hyvää hallintotapaa noudattaen asianmukaisella joutuisuudella ja säännösten mukaisesti. Myös hallinnollista neuvontaa ja ohjausta on annettu eri tavoin. Vuoden aikana kirkkoherranvirkoja tuli avoimeksi kaksi. Uusille kirkkoherroille ja muille johtamistehtävissä toimiville organisoitiin tarvittava tuki ja johtamisvalmennus. Pastoraalitutkinnon suoritti 9 pappia ja ylemmän pastoraalitutkinnon 3 pappia. Toimintavuoteen sijoittui koko papistoa koskenut synodaalikokous.

Hiippakunnan toimintaympäristössä on tapahtunut mm. seuraavanlaisia muutoksia, jotka on ollut välttämätöntä huomioida tuomiokapitulin toiminnassa: Ensinnäkin kuluneen vuoden aikana on ollut olennaista varautua avioliittolain tulevaan muutokseen 1.3.2017. Tematiikkaa on työstetty esimerkiksi kirkkoherrojen kokouksessa. Toiseksi yhteiskunnan sote-hanke näyttää etenevän, ja tämän tiimoilta järjestettiin ensimmäiset seurakuntia koskeneet keskustelutilaisuudet. Kolmanneksi seurakuntien ja seurakuntayhtymien yhteistyö- ja rakennemuutosprosessit ovat jatkuneet mm. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä, Eurajoen ja Luvian seurakunnissa (liitos 1.1.2017 lukien), Pöytyän ja Oripään seurakunnissa (liitos 1.1.2017 lukien) sekä Kosken Tl ja Marttilan seurakunnissa. Tuomiokapitulin pyrkimyksenä oli tukea tämäntyyppisiä prosesseja konsultatiivisin ja hallinnollisin keinoin.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen vuonna 2016

Painopiste: Hengellisen ja ammatillisen identiteetin vahvistaminen työyhteisöissä sekä seurakuntien identiteettityöskentelyn ja uusien toimintamallien tukeminen

Arvio: Työskentelyt useissa seurakunnissa osoittivat, että tuomiokapituli onnistui eri tavoin tukemaan työntekijöiden hengellisen ja ammatillisen identiteetin vahvistumista. Tähän tavoitteeseen päästiin mm. toteuttamalla työyhteisöissä kaikille työntekijöille yhteisiä työskentelypäiviä, joissa oli mahdollisuus hengellisen elämän hoitamiseen ja kirkon työntekijän identiteetin jäsentämiseen. Samoin työntekijöiden hengellisen ja ammatillisen identiteetin tueksi järjestettiin mm. piispan johtamia kohtaamisia sekä erilaisia kapitulihenkilöstön ohjaamia koulutuksia ja valmennuksia, joiden keskuksessa olivat spiritualiteetin kysymykset sekä Kristuksen kirkon työntekijänä oleminen oman työn ja elämänpolun jäsentämässä viitekehyksessä.

Tuomiokapitulin toiminnan keskeisinä tavoitteina olivat myös seurakuntien identiteettityöskentelyn tukeminen ja uusien toimintamallien kehittäminen yhdessä työyhteisöjen, luottamuselimien ja vastuuta kantavien seurakuntalaisten kanssa. Toimintaympäristön kulttuuriset ja maailmankatsomukselliset muutokset, taloudellisten resurssien niukkeneminen ja yksittäiset seurakuntarakenteita koskevat uudistukset synnyttivät selkeän tarpeen tutkia seurakuntien kanssa sitä, mikä paikallisseurakunta on ja mitkä ovat sen keskeiset tehtävät – niin pysyvät kuin uudet-

kin. Tässä kehittämistyössä päästiin toimintavuonna hyvään alkuun, vaikkakaan ei vielä kaikilta osin niin pitkälle kuin oli suunniteltu. Merkittävänä tuomiokapitulin valmennuksellisin ja konsultatiivisin resurssein tuettuna askeleena voi pitää sitä, että monien seurakuntien jumalanpalveluselämä ja seurakuntatoiminta on ollut kehittymässä aikaisempaa yhteisöllisempään ja seurakuntalaisvastuuta paremmin mahdollistavaan suuntaan. Samalla on tietoisesti korostettu seurakuntayhteisöjen avoimuuden ja inklusiivisuuden merkitystä sekä sitä, että kaikkia seurakuntien jäseniä pidetään kasteensa eikä esimerkiksi seurakuntalaisaktiivisuutensa perusteella kirkon täysivaltaisina jäseninä.

Painopiste: Seurakuntien ja seurakuntayhtymien muutosprosessien hallinnollinen ja konsultatiivinen tukeminen sekä toivon luominen

Arvio: Halki toimintavuoden tuomiokapituli on tukenut seurakuntia ja seurakuntayhtymiä muutos- ja kehittämisprosesseissa, joissa on ollut tarvetta parantaa mm. seurakuntien välistä yhteistyötä taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten turvaamiseksi. Osa prosesseista on sisältänyt seurakuntaliitoksiin tähtääviä neuvotteluja, mutta myös niitä hankkeita on ollut useita, joissa on haluttu kehittää itsenäisten seurakuntien sopimus pohjaista yhteistyötä. Tuomiokapitulin tuki on toteutunut mm. rakennemuutos- ja työyhteisökonsulttien työn kautta sekä pitämällä muutosjohtamisen teemoja esillä erilaisilla seurakunnallisilla ja hiippakunnallisilla foorumeilla. Erityistä ohjausta ja johtamisen tukea pyrittiin kohdentamaan varsinkin niiden seurakuntien ja seurakuntayhtymien viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdolle, joissa oli ajautettu erilaisten muutostarpeiden ja -prosessien johdosta kriiseihin. Myös piispan tarkastukset palvelivat osaltaan muutosprosessien tukea ja ohjausta. Kaiken kaikkiaan voi todeta, että monissa tapauksissa tarjottu tuki ja ohjaus tuottivat hyvää tulosta, josta esimerkkeinä voi mainita Rauman ja Naantalin seurakuntien kehittämistä ja muutosjohtamista palvelleet toimet. Toisaalta kaikessa muutostuessa ei onnistuttu toivotulla tavalla. Voi esimerkiksi kysyä, oliko kaikkien rakennemuutos- ja kehittämishankkeiden konsultatiivinen tuki tarkoituksenmukaista tai riittävää. Lisäksi on todettavissa, että paremmalla etukäteissuunnittelulla ja resurssien käytön johtamisella olisi voitu päästä tilanteeseen, jossa seurakuntien rakennemuutos- ja yhteistyöhankkeiden tukemiseen myönnetty hiippakunnalliset talousresurssit olisivat tulleet käytetyiksi täysimääräisemmin esimerkiksi ulkopuolisen konsultatiivisen tuen palkkaamiseen.

Kaikkien muutosten keskellä – erityisesti silloin, kun jostakin vanhasta ja arvokkaana pidetystä joudutaan luopumaan – keskeisiä haasteita ovat toivon luominen ja työn mielekkyyden kokemuksen säilyttäminen. Kulunut vuosi on osoittanut, että tuomiokapitulilla on käytössään varsin monipuoliset keinot palvella sekä seurakuntien henkilöstöä että luottamushenkilöitä näiden haasteiden äärellä.

6.3 Tampereen hiippakunta

Miten yksikön toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli palvelee seurakuntia niiden perustehtävän toteuttamisessa. Se vahvistaa seurakuntien ammatillista osaamista. Se kehittää seurakuntien vuorovaikutteista oppimista. Se ohjaa ja tukee seurakuntien työtä kirkon uskoon ja jäsenyyteen sitouttamiseksi.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Vuosi 2016 oli Tampereen hiippakunnan kehittämistyössä verkostoitumisen ja yhteistyökumppanuuksien rakentamisen aikaa. Pyrimme määrätietoisesti rakentamaan suhteita yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa, etsimään uusia yhteisen oppimisen malleja ja yhteiskehittelyn rakenteita. Hiippakunnan ohjaustyössä suhteissa seurakuntiin korostui sama pyrkimys: auttaa seurakuntia verkostoitumaan ja tekemään yhteistyötä paikallisesti entistä avoimemmin ja määrätietoisemmin. Esimerkiksi piispantarkastusten fokusta pyrittiin siirtämään aikaisempaa enemmän ulospäin seurakunnan toimintaympäristön ja verkostojen tarkasteluun.

Synodaalikokous oli vuoden 2016 tärkein tapahtuma. Se oli monessa mielessä merkityksellinen käännekohta: ensimmäistä kertaa hiippakunnan papiston rinnalla myös diakonian virkaan vihityt osallistuivat synodaalikokouksen työskentelyyn tasavertaisina työtovereina. Se toi uudenlaisen vuorovaikutteisen oppimisen mahdollisuuden. Synodaalikokousta sävytti voimakkaasti urbaani pyhiinvaellus: papit ja diakonit jalkautuivat 43 eri yhteisöön ympäri kaupunkia pohtimaan yhdessä kumppaneiden kanssa, miten armo näyttäytyy työpaikkojen, yritysten ja yhdistysten toiminnassa.

Hiippakunnan ja kirkon medianäkyvyys oli kertomusvuonna aikaisempia vuosia suurempaa. Alkuvuodesta mediaa kiinnostivat kirkolliskokousvaalit ja loppuvuodesta synodaalikokous sai erityisen suurta mediahuomiota. Sekä Aamulehti että YLE olivat yhteistyökumppaneina synodaalikokouksen viestinnässä. Muita isoja teemoja julkisessa keskustelussa olivat lestadiolaisen esikoisliikkeen jakautuminen, piispantarkastukset, turvapaikanhakijat, uskontodialogi ja loppuvuodesta kiihtynyt keskustelu uuden avioliittolain ympärillä.

Kasvanut maahanmuutto ja turvapaikanhakijoiden läsnäolo on nostanut hiippakunnan agendalle entistä voimakkaammin seurakuntien tukemisen ja ohjaamisen monikulttuurisuuden, uskontodialogin ja vieraanvaraisuuden kysymyksissä. Hiippakunta on omalta osaltaan aktiivisesti rakentanut uskontodialogia muslimiyhteisöjen kanssa.

Rakennemuutosprosessi Hollolan rovastikunnassa johti uuteen seurakuntaliitokseen: Kärkölän, Padasjoen ja Kuhmoisten seurakunnat liittyivät Hollolan seurakuntaan 1.1.2017 alkaen. Näistä Kuhmoinen ja Padasjoki muodostavat yhden kappeliseurakunnan ja Kärkölä oman kappeliseurakunnan.

Kirkolliskokousvaalit pidettiin helmikuussa ja uudet hiippakunnan kirkolliskokousedustajat ja hiippakuntavaltuutetut aloittivat toimikautensa toukokuussa 2016.

Hiippakunnassa vihittiin yhdeksän uutta pappia ja yhdeksän uutta diakonia. Lisäksi uusien työntekijöiden valmennuksiin osallistui kahdeksan muuta työntekijää. Pastoraalitutkinnon suoritti kymmenen pappia ja ylemmän pastoraalitutkinnon yksi pappi. Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suoritti seitsemän pappia.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

1. Verkosto- ja yhteisötyön kehittäminen

Rakensimme uusia kumppanuuksia ja suuntauduimme rohkeasti ulospäin: teimme kertomusvuonna yhteistyötä 88 eri kirkon ulkopuolisen toimijan kanssa. Lisäksi toimimme asiantuntijajäsenenä 18 eri foorumilla.

Synodaalikokous vahvisti yhteisöllisyyttä ja valmisti reformaation merkkivuoteen: synodaalikokouksen puitteissa rakensimme kumppanuuksia noin 50 eri yhteisön kanssa. Kokous vahvisti papiston ja diakonian virkaan vihittyjen yhteistä missiota.

Alueelliset kumppanuustapaamiset ja kuulemiset onnistuivat. Kapitulin brunseja järjestettiin viisi ja niihin osallistui noin 100 työtoveriamme. Työpajoja ja työntekijätapaamisia järjestimme 32, joissa kohtasimme 714 työtoveriamme. Eri-tyyppisiä koulutuksia ja neuvottelupäiviä toteutettiin yhteensä 57, joista kumppaneiden järjestämiä 18.

2. Tuomiokapituli johtaa hiippakunnan seurakuntien rakennemuutosta

Alueellinen rakennemuutoksen ohjaustuki organisoitiin uudelleen: muutostyötä ohjasi kuusi eri ohjausryhmää, tuloksena yksi laaja seurakuntaliitos, yksi rovas-tikuntaliitos (vuodelle 2018), kaksi alueellisen yhteistyön selvitystä ja alustavat suunnitelmat alueellisista keskusrekistereistä.

Työyhteisöjen tukea lisättiin: erilaisia konsultaatioita työyhteisöjen ja tiimien kehittämisen äärellä oli vuoden kuluessa 82.

Esimiesvalmennukset ja johtamiskoulutukset tukivat muutosjohtamista: seitsemässä valmennusprosessissa oli yhteensä 40 esimiestä. Kirjo I -koulutukseen osallistui 18 työntekijää, joista 12 pappia.

Yksilötyönohjausprosesseja oli käynnissä 9 ja ryhmäprosesseja 16, joista tiimityönohjauksia 7.

Kapitulin tarjoamia sähköisiä ohjauspalveluja käytettiin aikaisempaa enemmän: Työyhteisön Peilillä oli 26 käyttökertaa ja kehityskeskustelualustalla oli 137 käyttäjää.

Piispantarkastusprosessit vietiin päätökseen Pälkäneen, Hattulan, Humppilan, Messukylän, Tampereen Eteläisessä ja Tuomiokirkkoseurakunnassa.

3. Kontekstuaalinen teologia

Fasilitoimme paikallisia yhteisölähtöisiä teologisia oppimisprosesseja: yhteisöpajoja on rakennettu Tampereella ja Lahdessa yhdessä yhteistyökumppanien kanssa. Etsimme uusia menetelmiä yhteiskunnallisen keskustelun fasilitoimiseksi, esimerkiksi Lasisilta-työpaja toi vuorovaikutukseen yhteiskunnan eri tahojen edustajia.

Toteutettiin opintomatka Namibiaan yhdessä Espoon hiippakunnan kanssa. Rippikoulutyön menetelmäkoulutuksiin osallistui 40 työntekijää.

4. Spiritualiteetti

Toteutettiin seitsemän hengellisen ohjauksen päivää eri ikäryhmille ja seurakuntayhteisöille.

Voimauttavan valokuvan mahdollisuudet seurakuntatyössä –koulutukseen osallistui 21 henkilöä.

Godly Play –ohjaajakoulutus tavoitti 20 osallistujaa.

Hengellisen ohjauksen periaatteet läpäisevät kaikkea hiippakunnallista ohjaus-, kehittämis- ja konsultointityötä.

6.4 Oulun hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon tehtävän toteutumista

Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin tehtävänä on tukea hiippakunnan seurakuntia sekä niiden työntekijöitä ja vastuunkantajia, jotta kirkon perustehtävä voisi toteutua Oulun hiippakunnassa.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Tuomiokapitulin toiminnan arviointi ja kehittäminen on ollut vuoden 2016 aikana erityisenä painopisteenä. Talon sisäiset kehittämisprosessit ovat tapahtuneet yhdessä ODL:n työelämäpalveluiden kanssa. Tarkoituksena on ollut löytää toimintatapoja, joilla seurakuntia voitaisiin palvella entistä paremmin muuttuvissa olosuhteissa.

Syksyllä toteutettiin laaja asiakaspalautekysely, joka lähetettiin kaikille Oulun hiippakunnan seurakuntien työntekijöille. Kyselyssä näkyi työn ja työyhteisön kehittämiseen sekä työhyvinvointiin ja työsuojeluun liittyvien odotusten kohdistuminen tuomiokapituliin.

Syksyllä ilmestyi myös Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö, joka korostaa erityisesti työkalutuurin muutosta ja seurakuntalaisten nostamista keskiöön. Kehittämisprosessi, palautekysely sekä tulevaisuuskomitean mietintö muodostavat materiaalin, jonka pohjalta alkaa keväällä 2017 hiippakunnan tuomiokapitulin strategiatyöskentely.

Sote-uudistus ja maakuntien keskeinen rooli siinä on ollut vahvasti esillä vuoden aikana. Hiippakunta sijaitsee kolmen maakunnan alueella (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa). Prosessia on pyritty seuraamaan tarkasti ja erityisesti sitä, miten seurakuntien rooli muotoutuu tässä uudistuksessa. Hiippakunnan seurakunnat ovat saaneet Lapin maakunnan perhekeskusmallin kehittämiseen kahden vuoden hankkeen, jonka painopisteet ovat perheneuvonnan ja seurakuntien varhaiskasvatuksen kehittäminen osana maakunnan perhepalveluita. Hanketta hallinnoi tuomiokapituli. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella tuomiokapituli on mukana perhekeskusmallin kehittämisessä yhteistyökumppanina ilman erillisrahoitusta.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

Tavoite 1: Tuetaan työntekijöiden identiteettiä ja hengellistä elämää erityisesti pitämällä esillä reformaation perinnettä ja sen merkitystä tässä ajassa

- valmistaudutaan reformaation juhluvuoteen 2017 kaikilla toiminnan tasoilla
- järjestetään synodaalikokous teemalla ”Armo tänään: Luterilaisuuden uudet kontekstit”

- järjestetään symposium, jossa keskitytään erityisesti Tuomo Mannermaan työhön ja sen merkitykseen luterilaiselle perinnölle
- **Arviointia:** Kaikki kolme tavoitetta toteutuivat. Reformaation juhluvuoden osalta mainittakoon projektikuoro ja orkesteri, jotka valmistelevat Händelin Messias-oratoriota.

Tavoite 2: Tuetaan seurakuntalaisten osallisuutta ja seurakuntien jumalanpalveluselämää Jumalanpalvelus- ja kirkkomusiikkipäivien teemana jumalanpalveluselämän johtaminen

Arviointia: Jumalanpalvelus- ja kirkkomusiikkipäivien sijaan toteutettiin alueelliset päivät Rovaniemellä, Kalajoella ja Haukiputaalla uusien lisävirsiens merkeissä.

Tavoite 3: Tuetaan seurakuntia johtamisen ja työyhteisöjen haasteissa sekä muutosprosesseissa kehitetään edelleen hiippakunnan työnohjaajien ja työyhteisökonsulttien koordinaatiota ja koulutusta tuetaan seurakuntien johtamista kirkkoherroille, työalajohtajille, virkamiesjohdolle ja luottamusmiesjohdolle suunnatun ohjaamisen ja koulutuksen kautta jatketaan johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittämishanketta

Arviointia: Vuoden 2017 koulutuskalenteriin saatiin Oulun hiippakunnassa toteutettava työnohjaajakoulutus, jonka aloittaa 14 henkeä. Suurin osa on Oulun hiippakunnan alueelta. Neuvotteluja käytiin kirkon konsulttikoulutuksen saamiseksi hiippakuntaan 2018.

Tavoite 4: Kehitetään hiippakunnallisen toiminnan palautejärjestelmää

Luodaan keinot palautteen kokoamiseen, arviointiin, käyttöön toiminnan kehittämässä sekä palautteen palauttamiseen

Arviointia: Vuoden aikana saatiin käyttöön soveltuvat sähköiset välineet palautteen kokoamiseksi. Koko hiippakunnan alueen henkilöstölle tehtiin palautekysely tuomiokapitulista. Koulutusten yhteydessä koottiin palautetta, mutta ei vielä systemaattisesti.

6.5 Mikkelin hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Tuomiokapitulin strategiaan vuosiksi 2015–2020 on kirjattu perustehtäväksi se, että tuomiokapituli edistää piispan johdolla kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnan seurakunnissa vahvistaen seurakuntien toimintaedellytyksiä ja verkostoitumista sekä työntekijöiden ammatillista osaamista. Tämä niveltyy hyvin yhteen koko kirkon strategian kanssa, jossa perustehtäväksi on määritelty se, että kirkko kutsuu ihmisiä Jumalan yhteyteen sekä rohkaisee välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Tuomiokapituli tukee seurakuntia ja niiden työntekijöitä erityisesti siinä toiminnallisessa tavoitteessa, että hengellistä sanomaa nostetaan esiin. Jumalanpalveluselämän rikastuttaminen, seurakuntalaisten motivointi ja sitouttaminen sekä kristillisen kasteen ja kasvatuksen korostaminen ovat olleet keskeisiä teemoja esimerkiksi piispantarkastuksissa sekä hiippakunnallisissa koulutuksissa ja neuvottelupäivillä.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Seurakunnat ovat etsineet ratkaisuja seurakuntatyön jatkuvuuden takaamiseksi. Mikkelin hiippakunnan alueella monet seurakunnat kärsivät muuttotappiosta. Myös väestön ikääntyminen ja vähäinen syntyvyys aiheuttavat haasteita etenkin pienissä maalaisseurakunnissa. Näiden toimintaympäristöön liittyvien seikkojen takia eri seurakuntien välillä on käynnissä liitosneuvotteluja. Viime vuosina toteutuneissa seurakuntaliitoksissa on havaittu hyväksi kappeliseurakuntamalli, jolloin aiemmin itsenäisen seurakunnan paikallinen identiteetti säilyy. Vuonna 2016 on valmisteltu Kotka-Kymin seurakuntayhtymän purkua ja siirtymistä yhden seurakunnan malliin (toteutunut v. 2017 alusta). Vuoden 2016 aikana valmisteltiin myös Rääkkylän seurakunnan liittämistä Kiteen seurakuntaan kappeliseurakuntana (toteutunut v. 2017 alusta). Rautjärven seurakunnan liittämistä Ruokolahden seurakuntaan on valmisteltu niin ikään vuoden 2016 aikana.

Kolmella eri paikkakunnalla järjestetyt seurakuntatyön päivät saivat seurakuntien työntekijöitä ilahduttavasti liikkeelle (osallistujia yhteensä noin 300). Päivän teema ”Armon maa” johdatteli reformaation juhluvuoteen, ja tilaisuuksia toteuttamassa olivat piispa ja tuomiokapitulin työelämä- ja kehittämispalveluiden osasto. Synodaalikokous syyskuussa 2016 keräsi Mikkeliin koolle noin 300 pappia. Tuomiokapituliin tuli vuonna 2016 kaksi uutta työntekijää eläkkeelle siirtyneiden tilalle: lähetyksen ja kansainvälisen työn hiippakuntasihteerinä aloitti 1.6.2016 rovasti Timo Rosqvist; vt. hiippakuntadekaanina aloitti 1.10.2016 TT Marko Marttila.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

Tavoite 1: *Seurakuntien hallintoa ja taloutta seurataan ja kehitetään yleisneuvonnan, tuomiokapitulin hallintotoimen ja koulutuksen avulla. Koulutuksessa ja neuvonnassa esillä ovat erityisesti säädosmuutokset, hyvän hallinnon periaatteet sekä talouden seuranta, hallinta ja tasapainon ylläpitäminen.*

Arvio: Kaikkien kertomusvuoden piispantarkastusten yhteydessä on seurakunnan johtavien viranhaltijoiden kanssa käyty käytännönläheinen konsultatiivinen neuvottelu, jossa on laajalti tarkasteltu seurakunnan hallintomenettelyä sekä talouden tilaa ja näkymiä. Hyvän hallinnon periaatteita on käyty läpi luottamushenkilöiden koulutustilaisuuksissa. Kirkkoherranvaihdosten yhteydessä järjestetty mentorointi on koettu hyödylliseksi. Vuosittaisessa kirkkoherrojen kokouksessa käsitellään kattavasti ajankohtaisasioita etenkin hallinnon saralta.

Tavoite 2: *Ohjataan seurakuntia etsimään ja toteuttamaan perustehtävän, toimintaympäristön muutoksen ja taloudellisen itsekannattavuuden näkökulmasta mielekkäitä rakenneuudistuksia.*

Arvio: Tuomiokapitulin viranhaltijat auttoivat tulevaisuuttaan ja toimintarakenteitaan pohtivia seurakuntia käytännön toimiin rakennepäätöksissä ja tukivat seurakuntien työyhteisöjä muutoksissa. Rakennemuutosseminaareja, tulevaisuus- ja jäsenyystyöpajoja on toimintavuoden aikana järjestetty useissa seurakunnissa. Tarvetta rakenteiden ja tulevaisuuden pohdinnalle seurakunnissa on runsaasti. Tuomiokapitulin tuki ja asiantuntemus on koettu paikallisseurakunnissa hyödylliseksi.

Tavoite 3: *Tuetaan seurakuntien työyhteisöjen toimivuutta, omaehtoista ongelmanratkaisua sekä autetaan seurakuntia tarttumaan työyhteisön ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tuetaan seurakuntien työyhteisöjä muutostilanteissa järjestämällä työyhteisönohjausta.*

Arvio: Tuomiokapitulin viranhaltijat ovat toteuttaneet työyhteisöjen kehittämisprosesseja seurakuntien työyhteisöjen ja työalatiimien kanssa sekä kutsusta että piispantarkastusten yhteydessä havaittujen tarpeiden mukaan. Hyvänä välineenä on palvellut sähköinen työyhteisön kuntokartoitus -kysely, jota on voitu tarvittaessa toistaa ja saada näin selville kehityskulkuja työyhteisön tilassa. Toimintavuoden 2016 aikana on ollut tarvetta tarjota keskustelu- ja konsultointiapua kriisiin ajautuneille seurakuntien työyhteisöille.

Tavoite 4: *Tuetaan rekrytoitumista seurakuntatyöhön pitämällä yhteyttä kirkon virkaan opiskeleviin eri oppilaitoksissa ja järjestetään erityisesti uusille työntekijöille työnohjausta, mentorointia ja vertaisryhmätukea.*

Arvio: Mikkelin hiippakunnan alueelta on viime vuosina lähdetty valitettavan heikosti opiskelemaan kirkon virkoihin. Yleisesti ottaen avautuneet virat on kuitenkin saatu täytettyä, mutta hakijoiden hieman suurempi määrä antaisi seurakunnille

enemmän valinnan mahdollisuuksia. Ainoastaan seurakuntapastorien viranhauissa on havaittavissa hakijoiden tulva, mikä korreloi valtakunnallisen tilanteen kanssa. Tuomiokapitulin yhteydenpito kirkon tehtäviin kouluttavien oppilaitosten kanssa on tiivistä ja säännöllistä. Ennen kaikkea tuomiokapitulin tulee kannustaa paikallisia seurakuntia ottamaan opiskelijoita työssäoppimisjaksoille. Hiippakuntaan tuleville uusille työntekijöille järjestetään yhteisiä tapaamisia ja perehdytystä.

Tavoite 5: *Pidetään yllä seurakuntien työntekijöiden ammatillista osaamista vastamalla seurakuntien sekä kokonaiskirkon hankkeisiin liittyvään koulutustarpeeseen.*

Arvio: Vaikea taloustilanne varsinkin pienissä seurakunnissa on johtanut ja johtamassa siihen, että koulutuksiin osallistumista arvioidaan hyvin kriittisesti. Jos koulutustilaisuus on lähellä omaa seutua ja se on kestoltaan lyhyt, osallistujia on yleensä runsaammin kuin kauempana pidettävissä pitkäkestoissa koulutuksissa. Tuomiokapitulin näkökulmasta olisi tärkeää saada toiveita ja palautetta seurakunnista, jotta koulutus kohtaisi osallistujien tarpeet.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja:

Tuomiokapituli kokoontui kertomusvuonna 18 kertaa ja hiippakuntavaltuusto kaksi kertaa.

	Toteutuma 2016	Toteutuma 2015	Toteutuma 2014	Toteutuma 2013	Toteutuma 2012
Asiat: vireille/ käsittelyt asiat	458/590	544/642	572/673	588/718	634/762
Kurssit: kpl/osallistujat	15/427	15/461	12/355	17/559	17/400
Neuvottelupäivät: kpl/osallistujat	14/690	13/449	15/670	22/738	19/606

6.6 Borgå stift

Hur enhetens verksamhet främjar genomförandet av kyrkans strategi

Budskapets förmedling stöder vi genom utbildning, kontakter till media och genom att stöda församlingarna i deras verksamhet. Genom kursutbudet försöker vi rusta de anställda att kunna möta kyrkans medlemmar med förståelse, respekt och kärlek. I enlighet med strategin anser vi det viktigt att utveckla frivilligverksamheten. Vi har även informerat och stött församlingarna i frågor som gäller flyktingsituationen.

Viktiga händelser i verksamhetsmiljön och verksamheten

Borgå stift är geografiskt splittrat vilket innebär att relativt mycket arbetstid går åt till resor. Församlingarna, som är 56 till antalet, är relativt små och flera är sårbara och behöver stöd från stiftet. Biskopen förrättade under året fyra prästvigningar i vilka åtta prästvigdes, samt en diakonvigning där stiftet fick sex nya diakoniarbetare. Under året förrättade biskopen fem biskopsvisitationer. Arbetet med att utveckla biskopsvisitationerna slutfördes under hösten.

Domkapitlets kollegium sammanträdde 11 gånger och stiftsfullmäktige sammanträdde två gånger. Domkapitlets kollegium fick en ny prästassessor, nämligen Berndt Berg.

Inom förvaltningen har arbetet med församlingsstrukturerna fortlöpt med rådgivning och uppföljning samt stödjande av personalen i de församlingar där sammanslagningar gjorts. Domkapitlet engagerade även en utomstående konsult för att underlätta arbetet. I Lovisanejden påbörjades planeringen av en eventuell ändring av församlingsstrukturerna och med anledning av det gjordes två utredningar. Flera församlingar kämpade med en allt svagare ekonomi, och Kyrkostyrelsen beviljade två församlingar prövningsenligt verksamhetsunderstöd på sammanlagt 35 000 €. Domkapitlets ekonomi har varit stabil och bokslutet visade ett överskott på 32 205 €.

Kyrkostyrelsen har ställt 50 000 € till förfogande för varje stift för att utveckla stiftet och församlingarna. Domkapitlet har använt ca 29 000 € till att utreda församlingsstrukturerna i Lovisanejden, till att stöda personalen i två församlingar som genomgått ändringar av församlingsstrukturen och till en arbetsgrupp som planerat de framtida regionala centralregistren i stiftet.

Synodalmötet, som hölls i Turun kristillinen opisto i Åbo 27-28.9.2016, samlade 221 deltagare. Ibrukttagandet av psalmbokstillägget har berikat församlingarnas gudstjänst- och musikliv.

Uppfyllandet av verksamhetsmål som godkänts i budgeten för år 2016

Mål 1: Förändringarna i församlingsstrukturen följs upp och stödåtgärder i form av arbetslagsutveckling och arbetshandledning sätts in vid behov. Biskopen, stiftssekreteraren för personalvård och utbildning och notarien besöker församlingarna och hjälper dem att finna fungerande lösningar för ekonomi, verksamhet och personal. Vid behov används stiftets arbetslagskonsulter eller annan konsult hjälp för att stöda församlingarna i dessa processer.

Förverkligande: Domkapitlet har följt med och deltagit i processerna angående förestående förändringar i församlingsstrukturen i Borgå och Lovisanejdens kyrkliga samfälligheter. Församlingarna i Närpes och Vörå har fått stöd i förändringssprocessen. Processen i Borgå avbröts på grund av att en del av församlingarna drog sig ur. Planerna för Lovisanejden fortgår och domkapitlet mottog i slutet av året beställda utredningar angående framtiden.

Mål 2: Stiftets satsning på gudstjänstutbildningen fortsätter med utbildningar i församlingarna. Dessutom uppmuntras församlingarna till en långsiktig satsning på frivilligarbete.

Förverkligande: Tidtabellen för gudstjänstutbildningens nya grupp för södra Finland sköts fram så att den inleder sin utbildning våren 2017 och avslutar den våren 2018. Efterträffar för de församlingar som deltagit i utbildningens tidigare grupper ordnades inte under året.

Mål 3: Inom ramen för pastoralutbildningen fortskrider det gamla och nya systemet jämsides med varandra. Utredningarna fortsätter om Kyrkostyrelsens nätbaserade samt tvåspråkiga utbildningsredskap APAJA Oppimisverkko kunde vara till nytta.

Förverkligande: Övergången från pastoralutbildningens gamla system till det nya systemet har gått enligt planerna. Utredningarna angående APAJA ledde till att det nätbaserade utbildningsverktyget togs i bruk under året. Trots vissa utmaningar inledningsvis visade det sig att APAJA är värt att satsa på och att vi kommer att använda oss av det inom pastoralutbildningen.

Mål 4: Rekryteringen till kyrkliga yrken uppmärksammas på stiftsnivå genom att en arbetsgrupp Rekrytering 2.0 har grundats. De stiftsanställda håller regelbundet kontakt till utbildningsanstalterna och målsättningen är att antalet nya studerande till kyrkliga yrken och antalet som går i pension skall vara i balans. Rekrytering fortgår vid olika ungdomsevenemang och rådplägningsdagar.

Förverkligande: Arbetsgruppen Rekrytering 2.0 avslutade sitt arbete och lämnade in sin rapport i slutet av året. Rapporten har inte ännu behandlats av domkapitlet. Efter behandling kommer den att presenteras vid stiftsfullmäktiges möte i maj.

Mål 5: Reformationens märkesår 2017 förbereds under 2016 i samarbete med KCSA och genomförs under 2017.

Förverkligande: Domkapitlet har under året deltagit i planeringen av de finlandssvenska ekumeniska kyrkdagarna som arrangeras i Åbo 19-21.5.2017. Märkesåret öppnades officiellt för stiftets del med en TV-sänd öppningsgudstjänst i Borgå domkyrka den 16.10.2016 med biskop Björn Vikström som predikant.

6.6 Porvoon hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Tuemme sanoman välittymistä koulutuksella, mediayhteyksillä ja seurakuntien toiminnan tukemisella. Kurssitarjonnalla pyrimme valmentamaan työntekijöitä kohtaamaan kirkon jäsenet ymmärryksellä, kunnioituksella ja rakkaudella. Strategian mukaisesti ajatteleme, että vapaaehtoistoimintaa on tärkeä kehittää. Tiedotamme ja tuemme seurakuntia myös pakolaisia koskevissa asioissa.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Porvoon hiippakunta on maantieteellisesti pirstaleinen. Hiippakunnan 56 seurakuntaa ovat suhteellisen pieniä ja useat niistä tarvitsevat paljon hiippakunnan tukea. Hiippakunnan pirstaleisuuden vuoksi hiippakunnan työntekijöiden matkat vievät paljon työaikaa.

Piispa toimitti neljä pappisvihkimystä, joissa kahdeksan henkilöä vihittiin papiksi, sekä yhden diakonivihkimyksen, jossa hiippakunta sai kuusi uutta diakonia. Vuoden aikana piispa toimitti neljä piispantarkastusta. Piispantarkastusten kehittämistyö saatiin valmiiksi syksyllä. Tuomiokapitulin kollegio kokoontui 11 kertaa ja hiippakuntavaltuusto kaksi kertaa. Tuomiokapitulin kollegio sai uuden pappisasessorin, Berndt Bergin.

Seurakuntarakenteiden kehittämistyö on jatkunut henkilökunnan neuvonnalla sekä kehittämistyön seurannalla ja tukemisella liitosseurakunnissa. Tuomiokapituli otti ulkopuolisen konsultin palvelukseensa työtä helpottamaan. Loviisan seudulla alettiin suunnitella seurakuntarakenteen muutosta, ja sen johdosta tehtiin kaksi selvitystä. Monet seurakunnat kamppailevat yhä heikommassa taloudellisessa tilanteessa, ja kirkkohallitus myönsi kahdelle seurakunnalle harkinnanvaraista toiminta-avustusta yhteensä 35 000 €. Tuomiokapitulin talous on ollut vakaalla pohjalla: tilinpäätös oli 2 205 € ylijäämäinen.

Kirkkohallitus on määrännyt jokaiselle hiippakunnalle 50 000 € käytettäväksi hiippakunnan ja sen seurakuntien kehittämiseen. Tuomiokapituli on käyttänyt noin 29 000 € seurakuntarakenteiden selvittämiseen Loviisan seudulla, kahden rakennemuutosta läpikäyvän seurakunnan henkilökunnan tukemiseen sekä tulevaa alueellista hiippakuntarekisteriä suunnittelevaan työryhmään.

Turun kristillisessä opistossa 27.–28.9.2016 pidetty synodaalikokous keräsi koolle 221 osallistujaa. Virsikirjan lisäosan käyttöönotto on rikastuttanut seurakuntien jumalanpalvelus- ja musiikkielämää.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

Tavoite 1: Seurakuntarakenteen muuttumista seurataan ja tuetaan tarvittaessa kehittämällä tiimejä ja tarjoamalla työnohjausta. Piispa, hiippakunnan henkilöstösihteeri ja notaari vierailevat seurakunnissa ja auttavat niitä löytämään toimivia ratkaisuja taloutta, toimintaa ja henkilöstöä koskevissa kysymyksissä. Tarvittaessa käytetään hiippakunnan tiimikonsulttia tai muuta konsulttiapua tukemaan seurakuntia rakenneprosesseissa.

Toteutus: Tuomiokapituli on seurannut ja osallistunut tuleviin seurakuntarakenteiden muutosprosesseihin Porvoon ja Loviisanseudun seurakuntayhtymissä. Närpiön ja Vöyrin seurakuntia on tuettu muutosprosessissa. Porvoon muutosprosessi keskeytyi, sillä osa seurakunnista vetäytyi pois. Loviisanseudun suunnitelmat etenevät ja tuomiokapituli vastaanotti vuoden lopussa tulevaisuutta koskevan selvityksen.

Tavoite 2: Hiippakunta jatkaa panostustaan jumalanpalveluskoulutukseen seurakunnissa pidettävillä koulutuksilla. Lisäksi seurakuntia kannustetaan panostamaan pitkällä tähtäimellä vapaaehtoistyöhön.

Toteutus: Jumalanpalveluskoulutuksen uuden Etelä-Suomen ryhmän aikataulu on valmistunut. Koulutus alkaa keväällä 2017 ja päättyy keväällä 2018. Kuluneena vuonna ei järjestetty aiempien koulutusryhmien jälkitapaamista.

Tavoite 3: Pastoraalikoulutuksessa uusi ja vanha järjestelmä toimivat rinnakkain. Selvitystä jatketaan siitä, olisiko Kirkkohallituksen verkkopohjainen, kaksikielinen koulutustyökalu APAJA Oppimisverkko hyödyksi.

Toteutus: Siirtymä pastoraalikoulutuksen vanhasta järjestelmästä uuteen on sujunut suunnitelmien mukaan. APAJaa koskevat selvitykset johtivat verkkopohjaisen oppimistyökalun käyttöönottoon vuoden aikana. Alun haasteista huolimatta APAJA on osoittautunut panostamisen arvoiseksi ja tuleamme käyttämään sitä pastoraalikoulutuksessa.

Tavoite 4: Kirkollisiin ammatteihin rekrytointiin on kiinnitetty huomiota hiippakunnittain perustamalla työryhmä Rekrytointi 2.0 (Rekrytering 2.0). Hiippakunnan työntekijät ovat säännöllisesti yhteydessä kouluttaviin laitoksiin. Tavoite on, että uusien hengellisen työn opiskelijoiden ja eläkkeelle jäävien määrä olisivat tasapainossa. Rekrytointi jatkuu erilaisissa nuorisotapahtumissa ja neuvottelupäivillä.

Toteutus: Työryhmä Rekrytointi 2.0 päätti työnsä ja jätti raporttinsa vuoden lopussa. Tuomiokapituli ei ole vielä käsitellyt raporttia. Käsitelyn jälkeen se esitellään hiippakuntavaltuuston kokouksessa toukokuussa.

Tavoite 5: Reformaation merkkivuotta 2017 on valmisteltu vuonna 2016 yhteistyössä Kirkon ruotsinkielisen työn keskuksen kanssa, ja se toteutetaan vuonna 2017.

Toteutus: Tuomiokapituli on vuoden aikana osallistunut Turussa 19.–21.5.2017 järjestettävien suomenruotsalaisten ekumeenisten kirkkopäivien suunnitteluun. Merkkivuosi avattiin virallisesti hiippakunnan osalta TV-lähetyksellä Porvoon tuomiokirkossa 16.10.2016 pidetystä avajaisjumalanpalveluksesta, jossa saarnasi piispa Björn Vikström.

6.7 Kuopion hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Yhteistyössä hiippakuntavaltuuston ja tuomiokapitulin kanssa piispa johtaa hiippakunnan hallintoa ja toimintaa. Tavoitteena on tukea ja ohjata seurakuntaelämää sekä edistää kirkon tehtävää ja toimintaedellytyksiä hiippakunnan alueella. Hallintoon liittyvissä tehtävissä piispan apuna on erityisesti tuomiokapituli, opetustehtävässä ja seurakuntien toiminnallisessa tukemisessa ja ohjaamisessa hiippakunnan sihteeristö.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Tuomiokapituli kokoontui 20 kertaa. Vuonna 2016 toimitettiin kirkolliskokous-edustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalit sekä vaali yhden lääninrovastin valitsemiseksi. Ordinaatiovalmennuksia ja pappisvihkimyksiä oli kaksi, pappeja vihittiin 13. Pastoraalitutkintoja suoritettiin neljä. Seurakuntatyön johtamisen tutkintoja suoritettiin seitsemän. Diakonian virkaan vihittiin neljä ja tuomiokapituli järjesti heille diakonian ordinaatiovalmennuksen.

Piispantarkastuksia järjestettiin Konneveden ja Kuhmon seurakunnissa sekä Joensuun seurakuntayhtymässä ja siihen kuuluvissa Joensuun, Pielisensuun, Rantakylän, Pyhäselän, Enon ja Vaara-Karjalan seurakunnissa. Seurakunnille annettiin kehittämistehtäviä, joissa tuettiin erityisesti tulevaisuussuunnittelua sekä työilma-
piirin, jumalanpalveluselämän ja vapaaehtoistyön kehittämistä.

Hiippakuntavaltuusto kokoontui kolme kertaa. Kokouksessa 2.3.2016 hyväksyttiin tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2015 sekä maallikoiden ja pappien ehdollepanot kirkkohallitukseen. Kokouksen jälkeen seminaarissa keskusteltiin maahanmuuttaja-, turvapaikka ja pakolaiskysymyksestä. Uusi hiippakuntavaltuusto aloitti toimikautensa 1.5.2016. Tuomiokapitulin uuden maallikkojäsenen toimikausi alkoi 1.6.2016. Hiippakuntavaltuuston järjestäytymiskokous pidettiin 31.5.2016. Tuolloin valittiin vaaleilla hiippakuntavaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä tuomiokapitulin maallikkojäsen ja hänelle varajäsenet. Hiippakuntavaltuuston kokouksessa 15.6.2016 hyväksyttiin vuoden 2017 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2017–2019. Kokouksessa käsiteltiin hiippakuntavaltuuston asemaa ja keskeisiä tehtäviä.

Vuoden 1.1.2017 alusta Rääkkylän seurakunta liittyi Kiteen seurakuntaan ja siirrettiin Mikkelin hiippakuntaan.

Hiippakunnassa järjestettiin lukuisia työalakohtaisia neuvotteluja. Kanttori-
en neuvottelupäivät järjestettiin yhdessä Mikkelin hiippakunnan kanssa. Päiville osallistui n. 90 kanttoria ja saatu palaute rohkaisee jatkamaan samanlaista toimintaa. Kirkkomusiikin alalla yhteistyö toisten hiippakuntien, alan oppilaitoksen ja muiden toimijoiden kanssa mahdollistaa laadukkaan toteutuksen ja riittävän osallistujamäärän. Muita tapahtumia olivat mm. nuorisotyön syysseminaari (65

osallistujaa), kansainvälisen työn seminaari (m. 70 osallistujaa), ”Kuolema” -teemalla yhteistyössä Karjalan teologisen seuran kanssa järjestetty teologinen symposium (n. 320 osallistujaa) ja Kuoro Soi -koulutuspäivä. Seurakunnille suunnattu EU-rahoituskoulutus koettiin hyödylliseksi, mutta osallistujamäärä olisi voinut olla suurempikin. Kuopiossa järjestettiin Pysäkki -hengellisen elämän päivät työntekijöille, luottamushenkilöille ja seurakuntalaisille ekumeenisessa hengessä (n. 100 osallistujaa). Virsitorstaita 13.10. vietti suurin osa hiippakunnan seurakunnista. Päivässä tutustuttiin virsikirjan uuden lisävihkon virsiin. Reformaation merkkivuoteen valmistauduttiin synodaalikokouksessa, joka kokosi ennätysmäärän pappeja, noin 350. Yhtenä pääluennoitsijana oli Luterilaisen maailmanliiton presidentti ja Jordanian ja Pyhän maan evankelisluterilaisen kirkon piispa Munib Younan.

Vuoden 2015 aikana tapahtunut turvapaikanhakijoiden määrän voimakas kasvu näkyi toiminnassa koko vuoden 2016 ajan. Seurakuntia pyydettiin laatimaan toimintasuunnitelmia sen varalta, että ns. kirkkoturvaa tullaan pyytämään seurakunnasta. Vuoden aikana järjestettiin useita koulutustapahtumia yhteistyössä Itä-Suomen aluehallintoviraston kanssa. Tuomiokapitulilla on edustus Itä-Suomen valmiustoimikunnassa ja sisäisen turvallisuuden työryhmässä.

Kertomusvuoden aikana valmistauduttiin Sote- ja maakuntauudistukseen pehrymällä uudistusaineistoon ja osallistumalla eri viranomaisten järjestämiin tiedotustilaisuuksiin.

Työntekijävaihdokset toivat tuomiokapitulin toimintakulttuuriin jonkin verran muutoksia. Lakimiesasessori vaihtui toukokuussa ja yksi hiippakuntasihhteereistä vuoden 2016 lopussa. Uuden hiippakuntasihteerin toimenkuva muuttui diakoniasta työyhteisökehittäjäksi. Tuomiokapitulissa oli syksyn 2016 aikana yksi projektityöntekijä ja teologiharjoittelija.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

- 1. Kirkon työntekijän hengellisen identiteetin vahvistaminen.** Kirkon virkaan opiskelevalle järjestetty KiToS-seminaari ja teologian opiskelijoiden reflektiopäivä vahvistivat saadun palautteen mukaan osallistujien näkemystä kirkon tehtävästä. Joka toinen vuosi järjestettävä moniammatillinen Osallisena kirkon uskosta ja tehtävästä –koulutus uusille kirkon työntekijöille toteutettiin osin alueellisissa ryhmissä, joita vetivät kokeneemmat, hengellisen ohjauksen kurssin käyneet seurakuntien työntekijät. Nuorisotyön seminaarissa yhtenä teemana oli rukous. Edellisenä vuonna papiksi vihityille järjestettiin rettriitti. Tämä tavoitealue on toteutunut suunnitellusti ja hyvin. Tulevaisuudessa hengellisen elämän vahvistamisessa voisi nykyistä enemmän keskittyä yhteisöllisen hengellisen elämän vahvistamiseen.
- 2. Työhyvinvoinnin edistäminen seurakunnissa.** Tuomiokapituli ja erityisesti piispa näyttävät olevan edelleen ne tahot joita lähestytään silloin kun seura-

kunnissa on ongelmia työyhteisön sisäisessä tai luottamushenkilöiden ja työntekijöiden välisessä vuorovaikutuksessa. Syksyn 2016 aikana näihin haasteisiin on reagoitu siten, että tuomiokapitulissa osa-aikaisena projektityöntekijänä toiminut työyhteisökehittäjä on vierailut niissä seurakunnissa, missä tarve on ollut akuutein. Näiden vierailujen pohjalta on suunniteltu kehittämistoimia yhdessä seurakuntien kanssa. Työhyvinvointia on painotettu johtamiskoulutuksessa ja työyhteisö ja hallinto -pastoraalikurssilla. Tuomiokapitulin järjestämät koulutuspäivät seurakuntien työsuojelutoimijoille ja Kuopiossa järjestetty Kirteko-verkostotapaaminen keräsivät paljon osallistujia ja palaute näistä oli hyvä.

3. **Muutoksessa olevien seurakuntien tukeminen.** Seurakuntarakennemuudistus kirkkohallituksen esittämässä muodossa ei mennyt läpi kirkolliskokouksessa. Kuopion hiippakunnassa valmisteltiin toimintavuonna Rääkkylän ja Kiteen seurakuntien liitosta, joka toteutui vuoden 2017 alussa niin, että Rääkkylän seurakunta liittyi Mikkelin hiippakuntaan kuuluvaan Kiteen seurakuntaan.
4. **Viestinnän kehittäminen.** Tuomiokapitulin tarjoama viestinnän koulutus ei tavoittanut riittävästi osallistujia. Viestinnän tärkeyden ja lukuisien haasteiden vuoksi viestinnän eri toimijoiden työnjakoa olisi selkiytettävä koko kirkossa.
5. **Toimimme yhteistyössä Jordanian ja Pyhän maan luterilaisen kirkon kanssa.** Työntekijävaihto kirkkomusiikin osalta sai jatkoa, kun yksi kanttori Kuopion hiippakunnasta oli syyskaudella kolme kuukautta tutustumassa kumppanuuskirkon elämään sekä kouluttamassa paikallisia toimijoita kirkkomusiikin alalla. Itä-Suomen yliopiston teologian opiskelijoiden opintomatkalla käytiin kumppanuuskirkon vieraana hiippakuntasihteerin johdolla. Syksyn aikana yksi palestiinalainen opiskelija oli Kuopiossa opiskelemassa kirkkomusiikkia ja tutustumassa seurakuntaelämään. Synodaalikokouksessa kuultiin ajankohtaisia kuulumisia kumppanuuskirkon piispalta. Seurakunnat tukivat kolehtivaroin yhteistyökirkkoa Suomen Lähetysseuran välityksellä. Uusia kannatussopimuksia ei kuitenkaan syntynyt. Yhteistyötä kehittää tuomiokapitulin nimeämä työryhmä.
6. **Uskontodialogi ja erilaisuuden kunnioittaminen.** Kurssin ”Muuttuva uskonnollisuus ja uskontojen kohtaaminen” erityisenä painopisteenä oli islam. Yhteistyössä Kirkon koulutuskeskuksen kanssa järjestetyllä kurssilla tutustuttiin Suomessa toimiviin uskontoihin. Opettajien Upeat-täydennyskoulutuspäivissä yhtenä teemana oli uskontodialogi. Vapaaehtoistoiminnan koulutuspäivässä uskontodialogi ja moninaisuus olivat keskeisiä teemoja. Seurakunnissa ja koko yhteiskunnassa on tarve saada tietoa eri uskonnoista toimintaympäristön muuttumisen johdosta. Tätä puolta kannattaa jatkossa painottaa vielä enemmän.

6.8 Lapuan hiippakunta

Miten yksikön toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Lapuan hiippakunta tukee kirkon strategian toteutumista toimitasuunnitelmassa määriteltyjen neljän painopistealueen kautta. Hiippakunnan toiminnan painopistealueet ovat: hengellisen elämän kehittäminen, missionaarisuuden vahvistaminen, tuomiokapitulin aktiivisen roolin vahvistaminen seurakuntien muutosprosesseissa ja tuomiokapitulin oman toiminnan kehittäminen vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Piispantarkastukset on toteutettu Vimpelissä, Multialla, Muuramessa ja Vaasassa. Niissä on ollut vahva ote tukea seurakuntien toimintaa ja seurakuntaelämän uudistumista. Vaasassa piispantarkastuksen yhteydessä tuettiin pitkäjänteisesti, lähes vuoden ajan seurakunnan strategiaproessin tekemistä käyttäen hyväksi Jäsen 360° –ajattelua sekä hiippakunnan omien työyhteisökehittäjien asiantuntemusta.

Hiippakunnan 60-vuotisjuhla toteutettiin keväällä Lapualla. Juhlan onnistumisen varmisti Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan talkoohengessä toteuttama ruokailu. Synodaalikokous keräsi Laukaan Peurunkaan lähes 300 pappia.

Kolme Jaetut eväät –sunnuntaita toteutui eri puolilla hiippakuntaa. Niissä pohdittiin yhdessä seurakuntalaisten kanssa jumalanpalveluselämään osallistuvien kohtaamista sekä sitä, miten kirkko voi suuntautua ulos päin ja elää arjessa sekä osallistua dialogiin eri tavoin ajattelevien kanssa.

Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien kohtaamiseen liittyvä seminaari oli merkittävä erityisesti niille seurakuntien työntekijöille, jotka työskentelivät vastaanottokeskuspaikkakunnilla. Hiippakunnan erilainen tuki Suomeen saapuneiden kohtaamistyössä oli tärkeää.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen v. 2016

Tavoite 1: Hengellisen elämän kehittäminen

Arvio: Hengellisen elämän kehittämisessä on tuettu seurakuntien jumalanpalveluselämän ja seurakuntalaisuuden vahvistumista, kumppanuuden löytymistä eri tavoin ajattelevien seurakuntalaisten kanssa. Jumalanpalveluselämän määrätietoinen kehittäminen seurakunnissa jatkuu. Eri tavoin koottuja jumalanpalvelusryhmiä on syntynyt. Jumalanpalvelustilan käyttö on monipuolistunut. Asennoituminen jumalanpalvelukseen on muuttumassa toimittamisesta elämäksi. Lähtökohtana on ihmisen monipuolinen kohtaaminen. Kasteen nostaminen esille reformaation merkkivuoden hankkeeksi aloitettiin.

Tavoite 2: Missionaarisuuden vahvistaminen

Arvio: Lapuan hiippakunta sai pitää vieraanaan Oscar Lemaa, Tansanian evankelisluterilaisen kirkon apulaispiispaa, syyskuusta joulukuuhun 2016. Vierailu oli osa hiippakunnan muutaman vuoden ajan jatkunutta missionaarisuuden vahvistamista ja yhteistyössä Tansanian evankelisluterilaisen kirkon kanssa. Oscar Lema vieraili 32 seurakunnassa. Hän saarnasi jumalanpalveluksissa, teki kouluvierailuja ja tavoitti kattavasti lähetystyön vastuunkantajia. Rippikoulupäiviä toteutui kaksi.

Tavoite 3: Tuomiokapitulin aktiivinen rooli seurakuntien muutosprosesseissa

Arvio: Hiippakunnassa on työskennelty vuosia aktiivisesti, seurakuntien työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteistyön edistämiseksi. Eri puolilla hiippakuntaa on neuvoteltu vapaaehtoisesta yhteistyöstä seurakuntien taloustoimen hoitamiseksi. Etelä-Pohjanmaan alueella on muutamassa seurakunnassa päätetty liittymisestä yhteiseen taloustoimistoon, jossa osaamisvastuuta voidaan jakaa joustavasti. Keskusrekisterin osalta hiippakunnassa pyritään aktiivisesti ratkaisuun, jossa hiippakunnan alueella olisi vain yksi keskusrekisteri.

Seurakuntia on tuettu Jäsen 360°-työkalun käytössä hankkimalla data kaikkien seurakuntien käyttöön sekä rohkaisemalla jäsenlähtöiseen ajatteluun. Seurakuntien jäsenlähtöisestä markkinointiviestinnästä valmistui syksyllä pro gradu -tutkimus, jossa markkinointiviestintää verrataan Jäsen 360°-työkalun dataan. Tutkimus osoittaa seurakuntien viestinnän kehittämishaasteiden olevan erityisesti asenteissa ja sisäänpäin kääntyneessä toimintakulttuurissa. Jäsen 360°-työkalun lisäksi on em. haasteisiin vastattu tukemalla seurakuntalaisuuden (vapaaehtois-toiminnan) verkostoa.

Tavoite 4: Tuomiokapitulin oman toiminnan kehittäminen vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin

Arvio: Hiippakunnan oman henkilöstön osalta on kehitetty henkilöstön työnkuvia ja toimintaa tukemaan seurakuntien työkalutuurin uudistamista. Toimintaympäristön ja toimintaedellytysten muuttuessa seurakuntien työmallit kehittyvät syvenevään yhteistyöhön seurakuntalaisten, eri työalojen ja naapuriseurakuntien kanssa. Sähköisen viestinnän kehittäminen on lähtenyt liikkeelle.

Hiippakunnan nykyiset toimitilat Seinäjoella tukevat henkilöstön työskentelyä, erityisesti verkostoitumista toimintaympäristöön. Seinäjoki tarjoaa hyvät julkiset yhteydet sekä Jyväskylän suuntaan että pääkaupunkiseudulle. Henkilöstö on ollut tyytyväinen nykyisiin toimitiloihin ja ilmapäiriin. Tilat ovat terveet, minkä seurauksena työhyvinvointi on parantunut. Jyväskylässä toimisen merkitys vahvistuu edelleen.

6.9 Helsingin hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon strategian toteutumista

Helsingin hiippakunta soveltaa luterilaisen kirkon sanomaa ja toimintaa sekä itäisellä Uudellamaalla että erityisesti pääkaupunkiseudun urbaanissa toimintaympäristössä Suuret, vauraat seurakuntayhtymät muokkaavat hiippakunnan roolin erilaiseksi muuhun maahan verrattuna.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa

Porvoonseudun seurakuntayhtymän perustaminen kariutui. Kaikki seurakunnat eivät olleet valmiit liittymään uuteen seurakuntayhtymään.

Loviisanseudun seurakuntayhtymän rakenneuudistukseen Helsingin ja Porvoon tuomiokapitulit asettivat selvittäjät. Raportit valmistuivat joulukuussa.

Helsingin seurakunnissa ja seurakuntayhtymässä käynnistyi laaja-alainen toimintakulttuurin muutosta tavoitteleva prosessi. Yhtenä tavoitteena on vahvistaa seurakuntalaisten roolia seurakuntaelämän kehittämisessä. Pitkäkestoisen suunnittelun rinnalle syntyy kasvavassa määrin tekemisen kautta opeteltavia toimintoja. Nämä haastavat myös piispan toimiston ohjaus- ja koulutustehtävät.

Piispan toimiston henkilöstö toimii nyt vuonna 2014 tehdyn henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Sopimus pohjainen resursointi toimii nyt hiippakunnallisessa rippikoulutyössä, partiutyössä sekä ympäristötyössä

Vuonna 2016 keskityimme kirkon alan opiskelijoiden seurakuntaharjoittelujen koordinoitiin. Tiivistimme yhteistyötä seurakuntien, Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan, Diakonia-ammattikorkeakoulun, Taideyliopiston ja Seurakuntaopiston kesken. Hiippakunta on lähtenyt määrätietoisesti edistämään kirkon alan opiskelijoiden toimintamahdollisuuksia seurakunnissa koko opiskeluajan.

Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2016

Kristityn identiteetti vahvistuu

Pidämme esillä kristityn arki-identiteettiä. Sillä on jatkuvuutta ja pysyvyyttä sirpaloituvan elämän keskellä. Avainsanoja ovat luottamus, rohkeus, avoimuus ja oikeudenmukaisuus. Nämä avainsanat ohjaavat toteuttamiamme koulutuksia ja tapahtumia, ne suuntaavat verkostoitumistamme ja säättävät omaa toimintakulttuuriamme.

Kirkko näkyy ja kuuluu

Helsingin hiippakunta profiloituu urbaanin ja maanläheisen hengellisyyden edistäjänä. Tässä profiilissa korostuvat moni-ilmeisyys, moniäänisyys ja paikallinen osaaminen. Asenneilmasto poikkeaa muusta Suomesta. Tämä näkyy esimerkiksi

valmistautumisessa uudistuvaan avioliittolakiin, jossa mm. hiippakuntavaltuuston enemmistö on asettunut piispainkokouksen tulkinnasta poikkeavalle kannalle. Tämä on kiinnittänyt suurta huomiota niin kirkollisessa kuin muussa mediassa.

Sosiaalisen median nopea muutos näkyy siinä, että toimintasuunnitelmaan kirjattavat yksityiskohdat ovat jo muuttaneet muotoaan toteuttamisvuonna. Piispa Askolan Facebook-päivityksissä kokeiltiin live-videoiden tavoitavuutta ja kirjoitettujen tekstien julkaisutiheyttä harvennettiin. Hiippakunnan viestintää laajennettiin perustamalla Facebook-sivut, ja sähköinen uutiskirje tuli säännölliseksi osaksi viestintärutiineja.

Seurakuntien toimintaedellytykset kehittyvät

Seurakuntien toimintaedellytykset kehittyvät, kun kristityn identiteetti vahvistuu ja kirkko näkyy ja kuuluu. Piispan toimisto korostaa erityisesti näitä sisällöllisiä asioita talouden paineiden, jäsenkehityksen ja hallinnollisten kysymysten keskellä.

Vuosittain seurattavat luvut

	2013	2014	2015	2016
Piispantarkastukset	1	2	1	1
Piispan esiintymiset TV ja radio	25	20	13	20
Muut haastattelut ja artikkelit	61	58	57	81
Piispan Facebook-sivun tykkääjät	2580	6650	10197	11236
Papiksi vihittyjä	9	13	14	14
Diakoniksi vihittyjä	12	9	7	3
Pastoraalitutkinnon suorittaneita	14	20	12	15
Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittaneita	7	8	10	12
Kirkkoherran virkaanasettamisia	4	2	1	3
Teologiharjoittelussa opiskelijoita	19	22	19	21
Orientoitumiskoulutus	18	0	21	8

6.10 Espoon hiippakunta

Miten tuomiokapitulin toiminta tukee kirkon tehtävän toteutumista

Tuomiokapitulissa käytiin useissa yhteyksissä keskustelua sen suhteesta seurakuntiin, seurakuntayhtymiin ja kirkon keskushallintoon. Pohdinnan tekivät ajankoh-
taiseksi paitsi kapitulin toimintalinjaus ja työntekijöiden kokemukset myös koko
kirkkoa koskevat tulevaisuus- ja uudistusprosessit, ennen muuta piispainkoko-
uksen selvitys tuomiokapitulien ja hiippakuntien tulevaisuudesta. Omaa roolia
haluttiin selkeyttää ja pyrkiä yhä suurempaan aloitteellisuuteen näiden suhteiden
vahvistamiseksi.

Tuomiokapitulin toimintalinjauksen painopisteisiin kiinnitettiin huomiota. Ka-
pitulin työskentely seurakuntien kanssa niiden työn rakenteiden, työn ilon ja työ-
hyvinvoinnin ja työn merkityksen vahvistamiseksi sekä hengellisen elämän syven-
tämiseksi on koettu toimivaksi. Seurakunnista saatu palaute on ollut rohkaisevaa.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa / Talousarviossa hyväksyttyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutumi- nen vuonna 2016

Työn rakenteet

Järvenpään, Keravan ja Tuusulan seurakunnat jatkoivat vapaaehtoiselta pohjalta
selvitystyötä seurakuntayhtymän muodostamiseksi. Seurakuntien kirkkovaikuttajat
ratkaisevat lopullisen kantansa esityksiin ja samalla Keski-Uudenmaan seurakun-
tayhtymän muodostamiseen kevään 2017 aikana. Tuomiokapitulin puolesta hiip-
pakuntadekaani on osallistunut kutsuttuna asiantuntijana hankkeen ohjausryhmän
ja hallintotyöryhmän kokoontumisiin.

Piispantarkastusprosesseista saadun palautteen ja muun referenssimateriaalin
perusteella piispantarkastuksessa siirryttiin yhteen kehittämishankkeeseen aiem-
man kahden sijasta. Kehittämishankkeen prosessia jännetään siten, että se
tukee aiempaa selkeämmin ja määrätietoisemmin tarkastettavan seurakunnan it-
searviointiprosesseja ja vastaa niistä nouseviin kehittämistarpeisiin.

Aloitettiin käytäntö, jonka mukaan tuomiokapitulin edustaja osallistuu kaikkiin
niihin seurakuntien rekrytointiprosesseihin, jotka voivat johtaa vokaation antami-
seen teologian maisterille. Tällä pyritään siihen, että tuomiokapitulilla on riittävät
mahdollisuudet arvioida vokaation saaneiden teologian maistereiden soveltuvuutta
Suomen ev.lut. kirkon pappisvirkaan ja varmistaa seurakunnissa tapahtuvan rek-
rytoinnin avoimuus ja laadukkuus.

Hallinnon ja henkilöstöhallinnon hyvää toteuttamista tuettiin järjestämällä
hallinnon teemapäivä, jossa seurakuntien johtoa ja esimiehiä koulutettiin vuo-
silomia, sairauspoissaoloja, työaika ja työtapaturmia koskevista säännöksistä ja
käytännöistä.

Tuomiokapitulin asettama luottamushenkilökoulutuksen neuvottelukunta lakkautettiin, koska järjestelmän avulla ei ollut onnistuttu saavuttamaan sille asetettuja tavoitteita. Hyödyllisemmäksi nähtiin korostaa hiippakuntavaltuuston roolia ja merkitystä seurakuntien luottamushenkilöiden välisen keskustelun, suunnittelun ja tiedonkulun foorumina.

Työn merkitys

Merkittävä uudistus perinteiseen hiippakunnalliseen koulutustarjontaan on ollut tilauskoulutusjärjestelmän käyttöönotto. Sen puitteissa hiippakunnan seurakunnille on tarjolla joukko koulutusrunkoja ja -teemoja, joista ne voivat tilata itselleen tarpeellisia ja soveltuvia koulutuksia. Koulutusten yksityiskohtaisista tavoitteista ja toteutustavoista sovitaan paikallisesti tuomiokapitulin ja tilaajan kesken. Tilauskoulutusjärjestelmällä hiippakunta pyrkii vastaamaan seurakuntien toimintaympäristön, työn vaatimusten ja osaamistarpeiden muutoksiin sekä kirkon henkilöstökoulutuskulttuurin kehittämistarpeisiin.

Espoon hiippakunnan kansainvälisen työn neuvottelukunta lakkautettiin, koska hiippakunnan alueelle luotu seurakuntien kansainvälisen työn verkosto toteuttaa vastaavaa tehtävää joustavammin, monipuolisemmin ja osallistavammin. Verkoston omistajuus on osallistujilla, jotka määrittelevät itse verkoston työskentelyn tavoitteet ja sisällöt. Tuomiokapitulin tehtävänä on ollut mahdollistaa verkoston yhteen tuleminen.

Vuodesta 2015 alkaen järjestetyt rukousamiaisaiset ovat koonneet hiippakunnan työntekijöitä ja luottamushenkilöitä yhteen ajankohtaisten teemojen ääreen, ja ne ovat osin korvanneet aiemmat työalakohtaiset neuvottelupäivät. Rukousamiaisaisia järjestettiin kahdeksan eri puolilla hiippakuntaa pääasiassa muissa kuin seurakuntien tiloissa. Teemoina ovat olleet mm. asiakkuus, ympäristö, toimintakulttuurin muutos ja avioliittolaki. Rukousamiaisille osallistui lähes 200 henkilöä. Syksystä alkaen Rukousamiaisaiset myös streamattiin Periscope -sovelluksen kautta.

Kirkon ympäristödiplomin valmistelutyöt saatiin valmiiksi, vaikka diplomin hakeminen siirtyi vuoden 2017 puolelle. Espoon hiippakunta jatkoi ympäristöyhteistyötä Helsingin ja Porvoon hiippakuntien kanssa. Ympäristötyön rakenteita vahvistettiin tukemalla paikallisseurakuntia koulutuksilla ja konsultaatioilla. Raaseporin, Hangon, Keravan ja Nurmijärven seurakunnat ovat aloittaneet työskentelyn kirkon ympäristödiplomin saamiseksi.

Hengellinen elämä

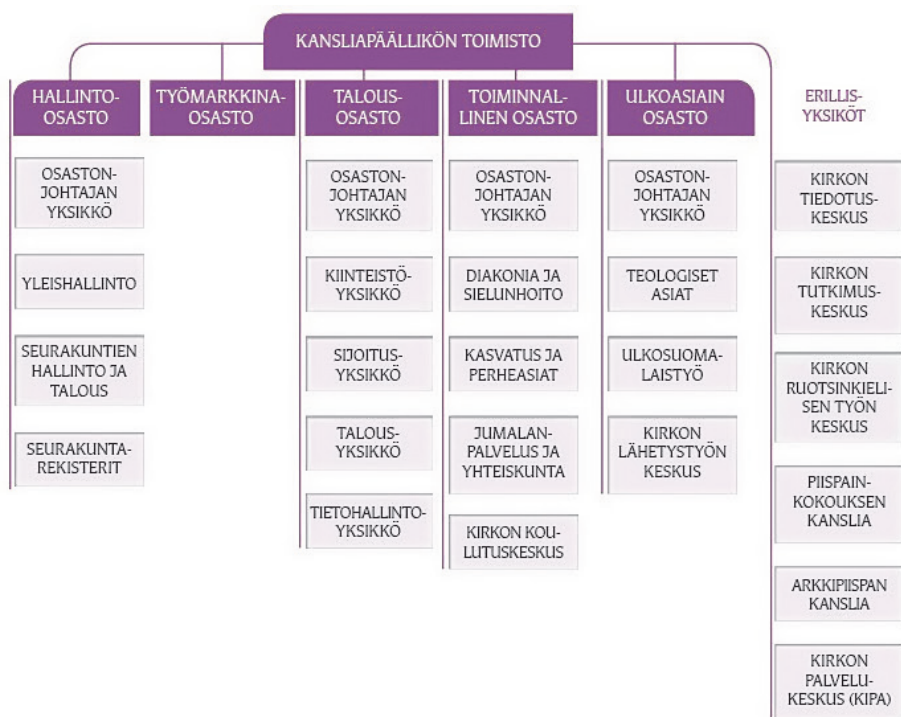
Hiippakunnan henkilöstölle toteutettiin kysely, jonka avulla selvitettiin työntekijöiden kokemuksia ja toiveita hengellisestä ohjauksesta. Kyselyn perusteella seurakunnissa on kahdenlaisia tarpeita: työntekijät kaipaavat tukea oman hengellisen elämänsä hoitamiseen ja välineitä hengellisen ohjauksen toteuttamiseen seurakuntaelämässä. Vuoden aikana on koottu hiippakunnallista hengellisen ohjauksen

verkostoa, jossa on tällä hetkellä n. 40 työntekijää. Lisäksi on toteutettu tilauskoulutuksena hengelliseen yksilöohjaukseen keskittynyt koulutuspäivä. Tavoitteena on kokoontumisten ja yhteisten työskentelyjen kautta antaa hiippakunnan työntekijöille valmiuksia seurakuntatyössä toteutettavaan hengelliseen ohjaukseen ja matkakumppanuuteen.

Piispan johdolla toteutettiin kaksi Hengellisen elämän päivää, jotka on suunnattu hiippakunnan työntekijöille. Tilauskoulutuksena on tarjolla Hengellisen elämän lähteillä -koulutus, ja jatkossa jokaisen piispantarkastusviikon ohjelmassa on hengellisen elämän päivä seurakunnan koko työyhteisölle. Kutsumustietoisuuden vahvistaminen ja työyhteisöjen hengellisen elämän tukeminen ovat olleet tärkeässä roolissa kaikessa konsultoinnissa ja koulutuksessa.

7 KIRKKOHALLITUKSEEN KUULUVAT OSASTOT JA ERILLISYKSIKÖT

7.1 Kirkkohallituksen virasto-organisaatio

7.2 Kansliapäällikön toimisto (KPT)

Kirkkohallituksen kevätretkipäivä Suomenlinnassa
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

Vaikuttamista ja verkostoitumista

Kirkkohallituksessa on tehty systemaattista vaikuttamis- ja verkostoitumistyötä vuosikymmenien ajan. Työtä jatkettiin myös kertomusvuonna. Erityistä huomiota kiinnitettiin vaikuttamistoiminnan ammatilliseen tasoon ja tavoitteellisuuteen.

Arvojen Akatemia

Arvojen Akatemia kokoaa vuosittain yhteiskunnan vaikuttajia arvopohdintojen äärelle kurssille, joka sisältää kolme 2–3 päivän tapaamista. Arvojen Akatemian myötä on syntynyt laaja verkosto yhteiskunnan eri aloille politiikasta kulttuuriin, taloudesta viestintään ja järjestökentästä koulutus- ja tiedemaailmaan.

Vuoden 2016 aikana järjestettiin kolme seminaarijaksoa. Akatemia XVII koontui 2. jaksoonsa helmikuussa ja viimeiseen huhtikuussa. Akatemiassa oli 33 osanottajaa. Helmikuun tapaamisessa kysyttiin, onko Suomi henkisesti väsähtänyt, turvaton ja pelokas. Lopuksi etsittiin onnen syvintä olemusta. Huhtikuussa visioitiin tulevaisuuden Suomea ja kysyttiin oman jaksamisen keinoja sekä sitä, mikä minulle on pyhää. Seminaari päättyi arkkikiispan alustukseen aiheesta Kirkko arvokeskustelijana.

Akatemia XVIII aloitti työskentelynsä lokakuussa ja siihen osallistui 37 osanottajaa. Kokoontumisessa keskusteltiin monimuotoisesta Suomesta ja kysyttiin, seuraako kovista puheista kovia tekoja. Lisäksi pohdittiin sitä, miten kasvatamme lapsemme.

Vuoden aikana järjestettiin myös 14 jatkotapaamista, joista neljään kutsuttiin osanottajia kahdesta eri Akatemiasta. Tilaisuuksien yhteenlaskettu osanottajamäärä on lähes 340 henkilöä.

EU-toiminta

Kirkkohallituksen EU-toiminnan tavoitteena on seurata ajankohtaisia, kirkolle tärkeitä EU-asioita ja tarvittaessa pyrkiä vaikuttamaan EU:n päätöksentekoon kristillisen uskon ja etiikan näkökulmia esille pitäen sekä valvoa kirkon etuja EU:ssa, lähtökohtana toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen.

Kertomusvuonna pidettiin tiiviisti yhteyttä eri yhteistyötahoihin niin Helsingissä kuin Brysselissä. Seurattiin erityisesti EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa, tietosuoja-asetuksen valmistelua sekä keskustelua Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista, jota koskevaan julkiseen kuulemiseen kirkkohallitus myös osallistui.

Kirkon EU-neuvottelukunta, joka toimii neuvoa-antavana asiantuntijaelimeenä EU:ta koskevissa asioissa, pohti kevätkokouksessaan EU:n ilmastopolitiikkaa Pariisin ilmastopöytäkirjan jälkeen, alustajana maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen. Syyskokouksessaan EU-neuvottelukunta keskusteli EU:n pakolaiskriisistä arvönäkökulmasta katsottuna. Arkkikiispan avauspuheenvuoron

(<http://www.arkkipiispa.fi/alkaa-tanne-tulko/>) aiheesta alustivat sisäministeriön kansliapäällikkö Päivi Nerg ja Maahanmuuttoviraston ylijohtaja Jaana Vuorio.

Infotilaisuuksia EU-rahoituksen tarjoamista mahdollisuuksista kirkon toimintasektorille pidettiin seitsemässä hiippakunnassa sekä Kirkon diakoniapäivien yhteydessä. Tilaisuuksiin osallistui noin 500 työntekijää – edustaen niin hallintoa ja taloutta kuin toiminnallista puolta – ja luottamushenkilöitä.

Arvojen Eurooppa -konseptia, joka on Brysselissä toimiville eri alojen suomalaisille yhteiskuntavaikuttajille tarkoitettu arvokeskustelufoorumi, jatkettiin järjestämällä jatkotapaamisia Arvojen Eurooppa I ja II –ryhmille sekä molempien ryhmien yhteistapaaminen. Tapaamisissa pohdittiin EU:n arvoulottuvuutta, uskonnonvapautta ja uskonnon asemaa julkisessa tilassa, katolisen kirkon EU-politiikkaa sekä taiteen ja arvojen välistä suhdetta.

Vaikuttamisvalmennus

Kirkkohallituksessa järjestettiin vaikuttamistyötä tekeville asiantuntijoille vuoden mittainen vaikuttamisvalmennus, jonka tavoitteena oli lisätä osaamista, selkeyttää yhteistä ymmärrystä Kirkkohallituksen vaikuttamistyön tavoitteista sekä lisätä yhteistyötä työntekijöiden ja osastojen kesken. Valmennukseen kuului neljä yhteistä tapaamista, joihin kutsuttiin yhteiskunnallisen vaikuttamistoiminnan ammattilaisia. Toisena kokonaisuutena työstettiin Kirkkohallituksen vaikuttamistyön yhteiset periaatteet ja käytännöt. Lisäksi pienissä ryhmissä työstettiin Kirkkohallituksen vaikuttamistyöhön liittyviä tehtäviä. Valmennukseen osallistui noin 60 Kirkkohallituksen työntekijää.

Vuodeksi 2016 Kansliapäällikön toimistolla ei vielä ollut tulokorttia, joten arviointia ei ole tehty tällä kertaa sen pohjalta.

7.3 Hallinto-osasto (HAO)

Kirjuri-päivät 12.-13.10.2016 Vantaalla

Kuva: Katri Meripaasi

TULOSKORTTI 2016	HALLINTO-OSASTO (HAO)	KEINOT	VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
TAVOITE 2016	AVAINMITTARIT 2016			
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Yhteiskunnan toimijoilla on luotettavaa, oikeaa ja ajantasaista tietoa kirkosta ja seurakunnista	Yhteydenpito eduskuntaan, ministeriöihin ja muihin toimijoihin	Oikea-aikainen ja riittävä reagointi yhteiskunnallisiin hankkeisiin	
		kehittämme päätösten selkeyttä, sekä niiden saatavuutta	Julkaistavat päätökset ovat saatavilla 1 viikossa päätöksen teosta	
		Uuden tilastointijärjestelmän kehittäminen ja tietosisällön uudistaminen	Tilastointijärjestelmä ja sen tietosisältö ovat pilottikäytössä	
		Viestinnän monipuolisuus	Kirkkoa koskevan oikean tiedon näkyvyys eri viestimissä	
		Työryhmämietinnön viimeistely lausunto-kierroksen kautta esitykseksi	Kirkkohallituksen esitys valmistuu	
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkkolainsäädännön kokonaisuu-distus etenee kirkolliskoukukseen	Päätöksenteossa käytetään sähköisiä käsitte-lyprosesseja	Uusi asian- ja dokumentinhallintajärjestelmä on otettu käyttöön	
	Hallintoasioiden käsittelyproses-seja joustavoitetaan	Kirjurin toimintajärjestelmän kehittäminen	Karttatoimintoon lisätty raportointimahdollisuuksia, sähköistä viestintää lisätty, virkatodistuksia tehdään KirDi-näyttöjen avulla	
	Kirjon kulttuuriperintö säilyy ja arvostus pysyy korkealla	Seurakuntien ohjaaminen ja tukeminen kulttuurihistoriallisia arvoja koskevissa kysymyksissä	Ohjeistus on olemassa, tietojen inventointi on aloitettu ja korjausrakentamisessa kulttuurihistorialliset arvot on huomioitu	
	Seurakuntien tukeminen rakenne-muutosten keskellä	Koulutus ja materiaalin tuotanto	Rakennemuutosprosessien eteneminen ja onnistuminen	
	Toimiva ja tehokas seurakuntahal-linto ja talous	Ajantasainen ohjeistus ja neuvonta	Taloushallinnon päivitetty perusohjeet ovat käytössä; vas-tineita kysymyksiin 1 vko; rakennusavustusten päätöksen-teko nopeutunut	
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Jäsentietojärjestelmän monipuoli-nen ja yhdenmukainen käyttö-minen	Toimiva kiinteistönhallintajärjestelmä ja yhteisen hautausmaaston tietojärjestelmän kehittäminen	Kiinteistönhallintajärjestelmä on käytössä; hautausmaaston järjestelmän määritykset on tehty	
		Tiedotus, koulutus, ohjeistus ja neuvonta	Uutiskirjeiden ja ohjeiden laatu ja määrä; koulutusten ja koulutettujen määrät sekä tukipyyntöjen vähentyminen.	
	Kirkon perustehtävä ja sen merki-tys ymmärretään yhteiskunnassa entistä paremmin	Ks. yllä kohta edunvalvonta ja vaikuttaminen		
	Kirkkohallituksen käynnistämät hankkeet ja projektit vastaavat seurakuntien pitkän aikavälin tarpeisiin	Säädösprosessissa kiinnitetään huomiota täytäntöönpanijoiden kuulemiseen sekä valitusarviointiin	Säädösvalmisteluissa on toteutettu lausunnonantovaihe; vaikutusten arvioinnissa on käytetty monipuolisia lähteitä	
		Asianhallinnan uudistamishankkeessa teh-dään yhteistyötä pilottiseurakuntien kanssa	Keskushallinnon käytössä oleva asian- ja dokumentinhallin-nan järjestelmä soveltuu myös seurakuntien käyttöön	
STRATEGISET HANKKEET (Kirkkohallitus-tasoiset strategiset tavoitteet vuodelle 2016)	Kirkkoon liittyneiden määrä kasvaa	Kirjuria kehitetään siten, että se mahdollistaa sähköisen asioinnin myös lasten osalta	Kirjuri mahdollistaa lasten liittämisen kirkkoon vahvalla tunnustautumisella	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kirkon ja sen seurakuntien etua pidettiin esillä eri säädöshankkeiden yhteydessä annettaessa lausuntoja tai osallistuttaessa lakeja valmistelevien ministeriöiden järjestämiin kuulemistilaisuuksiin. Sote- ja maakuntauudistushakkeessa yhteistyö veroseuraamusten osalta alkoi valtiovarainministeriön kanssa jo lainvalmistelun alkuvaiheessa. Kirkon kulttuuriperintö, hautaustoimi ja kirkollinen rakentaminen oli loppuvuodesta Kotimaa-lehden artikkelisarjassa näyttävästi esillä.

Uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotto vaikutti siihen, ettei toimielinten päätöspöytäkirjoja aina saatu julkaistua tavoitteeksi asetetun viikon kuluessa. Uuden tilastointijärjestelmän käyttöönotto eteni suunnitellusti. Seurakunnille annettiin tietoa ja ohjeistusta tilastoinnista useiden viestimien välityksin sekä henkilökohtaisesti kouluttamalla seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Luonnoksesta kirkkolainsäädännön kokonaisuudistukseksi pyydettiin lausuntoja sekä kirkkolaisilta toimijoilta että valtion viranomaisilta. Lakiluonnos valmistui siten, että sen käsittely kirkkohallituksen täysistunnossa aloitettiin joulukuussa. Samanaikaisesti valmistelussa ollut selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista hidasti jonkin verran lakiluonnoksen valmistelua.

Uusi asian- ja dokumentinhallintajärjestelmä Domus julkaisutoimintoihin otettiin vuoden aikana käyttöön kaikissa kirkkohallituksen yksiköissä ja piispainkokouksessa suunnitelman mukaisesti. Sen sijaan kirkolliskokouksessa käyttöönotto on vielä kesken.

Kirjurin Kartta- ja KirDi –toimintoja kehitettiin yhdessä seurakuntien kanssa. Karttatoiminto siirtyi pilotoitavaksi ja tuotantoon heti vuoden 2017 alkupuolella. Sähköisessä asiointissa toteutettiin Liity kirkkoon –verkkopalvelu ja käynnistettiin seurakuntien kanssa yhteistyössä toteutettava avioliiton esteiden tutkinta –projekti. Seurakunnille tarjottavia Kirjuri-raportteja lisättiin seitsemän. Vanhojen kirkonkirjojen digitointiprosessi jatkuu kesään 2017.

Uuden rahoituslain myötä avustusten jaossa kirkollisten rakennusten korjausrakentamisessa painottuivat aiempaa enemmän kulttuurihistorialliset arvot. Loppuvuodesta asetettiin kirkon kulttuuriperintöstrategiatyöryhmä, jonka tehtävänä on laatia ehdotus kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi vuoteen 2024 saakka sekä strategiaan liittyvä toimenpideohjelma, joka sisältää konkreettisia toimia ja toimintatapoja huolehtia kulttuuriperinnöstä.

Seurakuntien toiminnan tukeminen ja kehittäminen

Seurakuntien rakennemuutosprosesseja varten tuotettiin materiaalia kuten rakennemuutosten hallinnollinen ohjeistus. Seurakunnat ottivat myös aktiivisesti yhteyttä saadakseen tukea, ohjausta ja neuvontaa omiin prosesseihinsa. Kertomus-

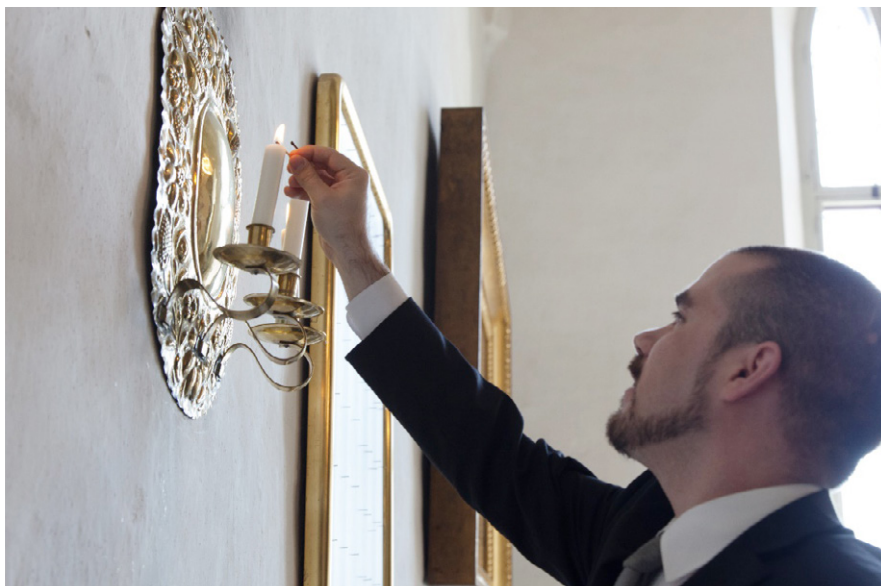
kauden lopussa rakennemuutosprosesseja oli sekä suunnittelu-, valmistelu- että toteutusvaiheessa.

Taloushallinnon ohjeistus päivitettiin suunnitellusti, mutta ohjeiden käyttöönotto siirtyi vuoden 2017 puolelle. Sen sijaan muut seurakuntahallinnon ja -talouden tehostamiseksi suunnitellut toimenpiteet onnistuivat suunnitellusti. Kirjurin yhä monipuolistuvat toiminnot edellyttävät jatkuvaa viestintää, tukipalveluiden tarjoamista ja koulutusta seurakunnan työntekijöille. Vuoden aikana järjestettiin myös erinomaista palautetta saaneet Kirjuri-päivät.

Strategiset hankkeet

Säädösvalmistelussa noudatettiin vuonna 2015 valmistunutta prosessiohjetta. Domuksen käyttöönottoprojektissa olivat mukana myös kaksi pilottiseurakuntaa. Kaikki seurakunnat voivat halutessaan ottaa Domuksen käyttöönsä. Sen sijaan vuoden lopussa päätettiin, ettei sähköisesti tapahtuvaa lapsen liittämistä kirkkoon yhdessä täysi-ikäisen kansalaisen kanssa toteuteta. Päätös pohjautui tapausten alhaiseen määrään suhteessa toteutuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

7.4 Työmarkkinaosasto (TMO), Kirkon työmarkkinalaitos (KIT)

Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	KIRKON TYÖMARKKINALAITOS (KIT), KIRKKOHALLITUKSEN TYÖMARKKINAOSTASTO (TMO)		VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN (KIT)	TAVOITE 2016	KEINOT	AVAINMITTARIT 2016	
	Seurakuntien työnantajatarpeet on otettu huomioon sopimusalalla ja työmarkkinatoiminnassa sekä kirkon alalla muutoin	Neuvottelu- ja sopimustoiminta (keskusjärjestö- ja pääsopijajatasoilla) Vaikuttaminen ja edunvalvonta 2- ja 3-kantatyöskentelyssä ja verkostoissa	Sopimukset valmiit aikataulussa Allekirjoituspöytäkirjan ja jatkuvan neuvottelumenettelyn tärkeimmät tavoitteet saavutettu	
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT (KIT, TMO)	Kirkollisten työnantajien työnantajarooli ja -osaaminen sopimusmääräyksistä ja työolainsäädännöstä vahvistunut	Selkeät nettisivut ja UKK-ohjeita, koulutus ja verkostotyöskentely, yleis- ja uutiskirjeet, mallieja ja ohjeita	Nettisivujen uudistaminen aloitettu, UKK-ohjeita lisätty, työnantaja-verkostotyö aloitettu ja käynnissä, koulutustilaisuuksien luku- ja osallistujamäärä, uutiskirjeitä ka. 1x/2kk Palaute koulutus-/verkostotilaisuuksista/sivustoista	
	Yksinkertaisempi tiedonkeruu (Pesti)	Kokeillaan tiedonkeruuta suoraan Kipan aineistosta	Tiedonkeruu toteutettu onnistuneesti	
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄ- MINEN JA TUKEMINEN (TMO, KIT)	KL:n henkilöstöpykälät ovat työnantaja-toimintaa tukevia	Arvioidaan henkilöstöpykälien toimivuutta kyselyn pohjalta	Kyselyt ja työhyvinvointitutkimus	
	Kirkon työelämä on kehittynyt myönteisesti ja tuloksellisesti vuoteen 2020 mennessä	Toteutetaan Kirkon työelämä 2020 -ohjelmaa Toteutetaan Julkisen alan työhyvinvointi-tutkimusta	Te 2020 -hankkeelle annettun yhteistyöluopauksen mukaiset toimenpiteet toteutettu aikataulun mukaisesti	
	Seurakunta saa tukea rakennemuutosprosessin toteuttamiseen	Työstetään ohjeita seurakunnille rakennemuutosprosessin toteuttamiseen	Rakennemuutostukipaketti valmis	
	Työaikajärjestelmät mahdollistavat työajan tehokkaampaa käyttöä	Kokeillaan hengellisen työajan moduuleja	Kokeilut analysoitu ja tarvittavat muutokset tehty	
	Seurakunnassa on käytettävissä paikallisia tavoitteita tukeva ylimmän johdon palkkausjärjestelmä	Kokeillaan yleistyöaikaa Kokeillaan ylimmän johdon palkkausjärjestelmää		
	Seurakunnassa on käytettävissä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia sopimustoiminnassa	Otetaan määräys paikallisesta sopimisesta pääsopimukseen	Pääsopimusmuutokset valmiina	
STRATEGISET HANKKEET (Kirkkohallituksen strategiset toiminnot)	Kirkkohallituksen käynnistämät hankkeet ja projektit vastaavat seurakuntien pitkän aikavälin tarpeisiin	Osallistetaan seurakuntia toimintaan kyselyillä ja verkostoissa (toimijoiden välinen vuoropuhelu ja erilaisten mallien ja käytäntöjen levittäminen) Tehdään kirkon työpaikoilla tapahtuva kehittämisen näkyväksi nettisivuilla	Kyselyiden määrä, sisältö ja vaikutus toteutuksessa Verkostojen toiminta, osallistujien määrä ja seuranta	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kilpailukyky sopimuksesta (Kiky) saatiin neuvottelutulos 29.2.2016. Tämän jälkeen käytiin alakohtaiset työ- ja virkaehtosopimusneuvottelut, jotka saatiin päätökseen kesäkuun alussa. Sopimuksen mukaiset määräykset tulevat voimaan 1.2.2017 ja ovat voimassa 31.1.2018 saakka. Helmikuun alusta peruspalkkoja tarkistettiin yleiskorotuksella suuruudeltaan 13,41 euroa kuukaudelta, kuitenkin vähintään 0,43 prosenttia. Palkantarkistus toteutti Työllisyys- ja kasvusopimuksen (Tyka) toisen sopimusjakson sopimuskorotusta.

Kirkon työmarkkinalaitos osallistui 2- ja 3-kantatyöskentelyyn yhtenä työmarkkinakeskusjärjestönä. Työmarkkinalaitoksen edustajia osallistui mm. samapalkkaisuusohjelman, paikallisen sopimisen ryhmän, työaika sääntelyä ja nollatyösopimusten pelisääntöjä selvittävien työryhmien, toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistamiseen liittyvien ryhmien sekä tuottavuuden ja työelämän kehittämistä varten perustetun hankkeen (Työelämä 2020) toimintaan. Näiden ryhmien toiminnasta paikallisen sopimisen ryhmän työ päättyi tarkasteluvuonna, osa jatkuu vuoden 2017 puolella ja osa on useampivuotisia (mm. samapalkkaisuusohjelma 2016–2019 ja Työelämä 2020). Seurantaryhmän toiminta jatkuu 31.12.2018 asti.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Seurakuntien työnantajaroolia ja osaamista vahvistettiin neuvonnalla, koulutuksilla ja ohjeilla sekä erilaisissa tapaamisissa. Työmarkkinaosaston henkilöstö oli kouluttamassa yli 30 tilaisuudessa ja niihin osallistui noin 1 200 henkilöä. Palaute koulutus- ja verkostotapaamisista oli kiitettävä: tilaisuuksista katsottiin olevan hyötyä oman työn ja työyhteisön kannalta.

Työmarkkinalaitoksen uutiskirjeitä lähetettiin 6 kappaletta sähköpostitse seurakuntien palkka-asiamiehille ja ne ovat luettavissa myös Sakastissa. Uutiskirjeen avasi 60 prosenttia saajista (viime vuoden vastaava luku oli 60 %).

Nettisivujen usein kysyttyjen kysymysten (UKK) –palstalle lisättiin kysymyksiä vastauksineen työajasta. Työnantajien verkostoitumista kokeiltiin suurten seurakuntatyönantajien tapaamisessa. Työnantajien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä työelämän kehittämisessä edistettiin Kirteko-verkostotapaamisten avulla ja perustamalla Kirteko-Facebook-ryhmä, joka mahdollistaa työelämän kehittämistä koskevan keskustelun ja tiedon välittämisen ryhmään kuuluvien kesken. Työnantajaviestinnän tarpeita selvitettiin webropol-kyselyllä. Tuloksia tullaan hyödyntämään mm. nettisivujen kehittämistyössä. Tältä osin työ on riippuvainen Sakastin uudistamisesta.

Pesti-tiedonkeruu saatiin päätökseen joulukuussa 2016. Osastolla käynnistettiin raportointiprojektit, joista toisella pyritään korvaamaan Pestillä toteutettu tiedonkeruu. Toisella projektilla pyritään mahdollistamaan seurakunnille henkilöstöraportointi, jolla seurakuntatyönantajille avautuu mahdollisuus seurakuntatyötä tukevaan henkilöstöraportointiin. Projektin yhteydessä parannetaan palvelua

tuottamalla kirkon henkilöstötietoa julkiselle alustalle. Henkilöstöraportointia kehitetään hyödyntäen kirkon yhteisiin tietojärjestelmiin kerättyä tietoa ja tilastouudistuksessa kehitettyjä ratkaisuja.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Kirkkolain henkilöstöpykälien toimivuutta selvitettiin kapituleille ja otosseurakunnille lähetetyllä kyselyllä. Vastajien mukaan henkilöstöpykälät ovat vastanneet seurakuntien tarpeisiin. Lisäksi osallistuttiin Työturvallisuuskeskuksen Kuntaryhmä-yhteistyössä Kevan julkisen alan työhyvinvointi 2016 -tutkimukseen. Moduulityöaika- ja yleistyöaikakokeiluja sovittiin jatkettavaksi myös seuraava sopimuskausi. Yleistyöaikakokeilun onnistumista selvitettiin kyselyillä, palkka-aineistolla sekä kokeiluun osallistuvien omaehtoisella palautteella.

Osastolla päivitettiin seurakuntien rakennemuutosdiapaketti nettisivuille. Paikallisesta sopimisesta otettiin määräykset pääsopimukseen ja uudistettiin Kirkon yhteistoimintasopimus ja luottamusmiessopimus tavoitteena edistää työnantajan ja työntekijöiden välistä yhteistoimintaa työpaikalla.

Osastolla toteutettiin Työelämä 2020 –hankkeen yhteistyölupauksen mukaisesti tarkasteluvuonna pääsopijajärjestöjen ja muiden työelämätoimijoiden verkostoyhteistyöhön perustuvaa Kirkon työelämä 2020 –ohjelmaa (Kirtekoa). Työnantajan ja työntekijöiden edustajia sekä työelämän kehittämistä tukevia tahoja kokoavia Kirteko-verkostotapaamisia järjestettiin Helsingissä, Oulussa ja Kuopiossa yhteistyössä, johon osallistui laajasti myös hiippakuntien edustajia. Muita Kirtekon toimintoja olivat mm. Kevan kanssa yhteistyössä toteutettu oppimisverkostotyöskentely, johon osallistui lähes kymmenen seurakuntaa ja seurakuntayhtymää. Kirtekon kautta oltiin osallisena myös Janakkalan rovastikunnan seurakuntien Innovaatiot hautauspalveluissa - Hautausten palvelupolku –hankkeessa. Lisäksi valmisteltiin yhdessä Kuntaliiton kanssa Yhteisöllinen innovointi –tuotteistushanketta, jonka avulla on tarkoitus tukea kuntia, seurakuntia ja muita paikallisia avaintoimijoita yhteisesti hyödyttävien työ- ja palveluinnovaatioiden keksimisessä ja jalkauttamisessa. TSR myönsi hankkeelle rahoituksen joulukuussa ja se toteutetaan vuonna 2017.

Osastolla valmisteltiin yhteistyössä toiminnallisen osaston kanssa täysistunnolle päätettäväksi tietyiltä hengellisen työn viranhaltijoilta vaadittavat tutkimukset ja niiden ehdot.

Strategiset hankkeet

Osastolla toteutettiin henkilöstön työhyvinvointia ja työelämän laatua ja sopimusten soveltamista ja vaikutusta sekä toiminnan kehittämissuuntaa monitoroivia kyselyjä: Kirkkolain henkilöstöpykälien toimivuutta selvittävä kysely, Seurakuntien ylimmän johdon palkkausjärjestelmäkokeilun arviointikysely, Yleistyöaikakokeilun palautekyselyt ja Työnantajaviestinnän kehittämistä selvittävä kysely. Yhteistyössä Työturvallisuuskeskuksen Kuntaryhmän ja Kevan kanssa toteutettiin Julkisen

alan työhyvinvointi vuonna 2016 -tutkimus. Päättäneiden kyselyjen tuloksista informoitiin uutiskirjeissä ja nettisivuilla ja niitä hyödynnettiin sopimus- ja neuvottelutoiminnassa sekä verkostoyhteistyössä.

Osastolla valmisteltiin Kirkon työelämäpalkinto (KirTEKO 2017-palkinto), joka jaetaan ensimmäisen kerran reformaation merkkivuoden Kirkkopäivillä Turussa. Sillä seurakuntia kannustetaan julkistamaan hyvät käytäntönsä ja tekemään työelämän kehittämistekonsa näkyviksi. Palkinnon rahoittamisesta vastaa pääosin Keva.

7.5 Talousosasto (TAO)

Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	TALOUSOSASTO (TALOUS, KIINTEISTÖ, TIETOHALLINTO)		VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT		
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Jokaisessa seurakunnassa on tietotekniset edellytykset kirkon verkkotyölle ja viestinnälle.	Toteutamme tietohallintostrategiaa. Vahvistamme yhteistyötä.	1. Käyttäjäkyselyn tulokset (osoittavat tilanteen paranemista).	
	Kirkolla on edellytykset hoitaa lakisääteiset tehtävänsä.	Pitämme yhteyttä viranomaisiin säännöllisesti.	2. Yhteisten tapaamisten määrä.	
KO KO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkon yhteinen tietotekniikka palvelee kirkon perustehtävää sekä kirkon yhteiskunnallisia tehtäviä.	Ylläpidämme asiantuntijaosaamista sekä varmistamme, että valitsemme kulloinkin parhaat tekijät tehtäviin.	3. Käyttäjäkyselyn tulokset (osoittavat tilanteen paranemista).	
	Kirkon tietoturva on kunnossa.	Ylläpidämme tietoturvapoliittikkaa sekä -määräyksiä.	4. Tietoturvaopikkeamien määrä (alenee).	
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Seurakunnilla on käytössään yhteiset tietojärjestelmät ja ne palvelevat toimintaa.	Toteutamme kirkon tietohallintostrategiaa. Kilpailutamme, tilaamme ja tarjoamme sopimuspohjaisesti yhteisiä tietojärjestelmiä seurakuntien käyttöön, vahvistamme asiakaspalvelua.	5. Käyttöön otettujen yhteisten järjestelmien määrä (kasvaa). Mukana olevien srkien lukumäärä (kasvaa).	
	Seurakuntien IT-kustannukset alenevat.	Luomme tietoteknisen palveluluettelon päällekkäisyyksien hallintaan. Puramme päällekkäisiä IT-toimintoja.	6. Palveluluettelon osoittamien päällekkäisten palveluiden määrä (vähenee).	
	Seurakuntien hankintatoimi helpottuu.	Yksinkertaistamme yhdessä KL-kuntahankintojen kanssa hankintaprosessia. Markkinoimme aktiivisesti yhteistyötä seurakunnille.	7. KL-kuntahankintojen yhteishankintoihin osallistuvien seurakuntien lukumäärä (kasvaa).	
	Yhteisten IT-hankkeiden hankehallinta on kunnossa.	Olemme saavuttaneet tarvittavan osaamisen sekä työvälineet ovat ajanmukaiset.	8. Hankesalkun koko.	
	Kaikki keskusrahaston kiinteistöt ovat mukana kiinteistöhoitosovelluksessa.	Osallistumme järjestelmän kehitystyöhön.	9. Mukana olevien kiinteistöjen lukumäärä.	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

1. Tietohallintostrategian neljän pääkohdan mukaisia toimia on toteutettu. Varsinaista käyttäjäkyselyä ei ole tehty vuodelta 2016.
2. Viranomaisyhteistyötä on tehty säännöllisesti hallinto-osaston johdolla. Erityisesti tietoturvallisuuteen ja jäsentietoihin liittyvää yhteistyötä on vahvistettu.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

3. Perustietotekniikan toimintaa on kehitetty vastaamaan tarpeita. Kehittämishankkeiden nopeuttaminen edellyttäisi laajempaa seurakuntien resurssien hyödyntämistä ja koordinaation selkeyttämistä.
4. Käyttöön otetuille tietojärjestelmille on tehty kattava tietoturvatestaus. Kaksi merkittävää tietoturvapoikkeamaa on raportoitu ja korjaavat toimenpiteet suoritettu.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

5. Seurantavuoden aikana on seurakuntien käyttöön otettu asianhallintajärjestelmä, tilastointijärjestelmä, kameravalvontaratkaisu sekä projektisalkku.
6. Tuotetuista palveluista on ajan tasaiset kuvaukset. Yhteisistä palveluista on viestitty säännöllisesti. Pällekkäisiä palveluita hankitaan ja tuotetaan edelleen varsin paljon.
7. KL-kuntahankintoja käyttävien seurakuntien määrä kasvoi 29 % (2015: 156 kpl/ 2016: 201 kpl). Hankintavolyymi kasvoi 37 % (2015: 6,04 Meur/ 2016: 8, 28 Meur).
8. Projektimalli ja projektisalkkujärjestelmä on otettu käyttöön. Salkkuun tulevien uusien ohjelmien ja projektien arviointi on vuoden 2016 lopussa vielä kehitysasteella. Työn arvioidaan valmistuvan keväällä 2017.
9. Kaikki keskusrahaston 12 kiinteistöä ovat mukana kiinteistöhoitosovelluksessa.

7.6 Toiminnallinen osasto (TO)

Suuremman suojassa -projekti
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	TOIMINNALLINEN OSASTO			VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	TAVOITE 2016	KEINOT		AVAINMITTARIT 2016	
	Kirkon edustamien arvojen edistäminen yhteiskunnassa Positiivinen uskonnonvapaus toteutuu Kirkon toimintaedellytysten turvaaminen	1. Valitsemme kirkon toiminnan kannalta keskeiset käynnissä olevat yhteiskunnalliset prosessit ja sosiaaliset kysymykset sekä osallistumme ennakoivasti kirkon kantojen valmisteluun. 2. Tuomme näkökannat esiin kirkon uusia viestintäalueja hyödyntäen.		Kannanottojen, lausuntojen yms. määrä sekä niiden näkyvyys ja vaikuttavuus (mediaosumat).	
KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkon tuki heikoimmassa asemassa oleville vahvistuu	Selvitämme Kirkon diakoniarahaston roolin ja toimintamallin sekä huolehdimme sen riittävästä toimintaresursseista.		Toimintamalli on luotu.	
	Tuotamme positiivisia kokemuksia kirkon toiminnasta	Osallistumme ulkopuolisuuden torjumiseen liittyviin hankkeisiin (yksinäisyys, yksinelävät...) ja toteutamme kaksi syrjäytymisen ehkäisyn hanketta		Toteutetut hankkeet ja niiden vaikuttavuus	
	Kirkon yhteisten tehtävien tarkoituksenmukainen hoitaminen	Valmistelomme reformaation merkivuutta		Reformaation merkivuuden viettäminen käynnistyy onnistuneesti	
	Vahvistamme seurakuntien osaamista ja kykyä vastata toimintaympäristön muutuksiin haasteisiin.	Kirkon sisäisten verkostojen kehittäminen ja tehtävien uudelleen arviointi (TO & Kirkkopalvelut-Seurakuntaopisto & Kirnu-järjestöt)		Yhteistyön rakenteista on sovittu keskeisten yhteistyökumppanien kanssa	
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN		Kehitämme toimintamallin, jolla selvitetään seurakuntien tarpeet, kun suunnitellaan tai käynnistetään hankkeita, koulutuksia tai valmistellaan linjausdokumentteja sekä valmistelomme toimivia palautejärjestelmiä		Toimintamalli ja palautejärjestelmät on kehitetty	
		Kirkon työntekijöiden tukemisessa painotamme • spirituaaliteettia ja monimuotoista osallistavaa jumalanpalveluselämää seurakunnissa • osallistavaa ja yhteisölähteistä työtöytä (erityisryhmät, vapaaehtoiset, ammatillisen osaamisen kehittäminen, toiminta kouluissa, laitoksissa jne...) • kykyä käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä		Toteutuneiden koulutusten, tapahtumien ja asiantuntijapuheenvuorojen määrä; asiakaspalaute sekä toiminnan vaikuttavuuden arviointi	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Toiminnallinen osasto on osallistunut kirkon kannalta keskeisiin valmisteluprosesseihin ja toimielimiin sekä antanut lausuntoja keskeisesti kirkon työhön liittyvistä asioista (esim. Lasten ja perheiden palvelujen muutosohjelma (LAPE), Sote, ammatillisen koulutuksen reformi, nuorisolaki). Sosiaalisessa mediassa sekä valtakunnallisessa ja maakunnallisessa lehdistössä on otettu kantaa kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta. Oikeaan aikaan esitetyillä selkeillä näkökulmilla on saavutettu vaikuttavuutta, joskin tiedon tulvassa tämä edellyttää suunnitelmallisuutta.

Kirkon yhteiset tehtävät

Diakoniarahaston toiminnan kehittäminen jatkuu edelleen, ja sen painopiste on seurakuntien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ulkopuolinen rahoitus on saatu kahteen merkittävään yhteistyöverkostossa toteutettavaan kehittämishankkeeseen (LapsiArkki ja Yhteinen keittiö). Reformaation merkkipäivää varten valmisteltiin erilaisia aineistoja seurakuntien käyttöön ja vuoden viettäminen käynnistyi.

Yhteistyön rakenteiden työstäminen jatkuu vielä järjestökentässä.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Palautemalli ei ole edennyt odotetusti. Jatkossa on syytä arvioida toteutustapa uudelleen.

Kirkon työntekijöiden tukemisessa spiritualiteetin vahvistaminen ja monimuotoisen, osallistavan jumalanpalveluselämän tuki seurakunnissa on toteutunut suunnitelmien mukaan (virsikirjan lisävihko, jumalanpalvelusverkostot, jumalanpalveluksen uudistamisen ”kansanliike”). Osallistavaa ja yhteisölähteistä työtettä on toteutettu laajasti (erityisryhmät, vapaaehtoiset, ammatillisen osaamisen kehittäminen, toiminta kouluissa, laitoksissa jne.). Kirkon työntekijöille suunnattu henkilöstökoulutus on toteutunut suunnitellusti ja palaute on ollut hyvää (kyselyn keskiarvo 3,5-4). Kykyä käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä on tuettu luomalla ns. ”Kunnioittavan keskustelun” malli sekä toteuttamalla useita koulutuksia.

Kirkon diakoniarahasto

Toiminta-ajatus

Kirkon diakoniarahasto on kirkon yhteinen avustusrahasto. Rahaston tarkoituksena on osana kirkon diakoniatyötä avustaa taloudellisesti ahdingossa olevia henkilöitä Suomessa. Rahasto painottaa päätöksissään asiakkaan kokonaistilanteen selvittämistä. Diakoniset perustelut avustukselle ovat ratkaisevia. Olennaisia ovat paikallistason toimenpiteet yhdessä hakijan ja auttajaverkoston kanssa.

Rahaston hallitus ja henkilöstö

Kirkon diakoniarahaston hallituksen muodostivat kirkkoneuvos Pekka Huokuna (puheenjohtaja, hänen virkavapautensa päättymiseen 30.4.2016 asti puheenjohtajana toimi vs. kirkkoneuvos Kari Kopperi), johtava diakoniatyöntekijä Petri Lehtisalo (varapuheenjohtaja), johtava talous- ja velkaneuvoja Erkki Leistén, jaostovalmistelija Suvi Lepoluoto sekä tutkija Jouko Karjalainen. Asiantuntija Tiina Saarela toimi hallituksen asiantuntijajäsenenä. Hallitus johti rahaston toimintaa ja päätti avustustoiminnasta. Hallitus kokoontui toimintavuoden aikana kymmenen kertaa.

Rahaston työntekijöinä toimivat diakoniarahaston sihteeri Sari Nieminen, avustusvalmistelija Jaakko Kiilunen sekä Susanna Mäkelä ensin määräaikaisena rahaston assistenttina (1.1.2016–30.6.2016) ja sitten määräaikaisena avustuskäsittelijänä (1.7.2016–31.12.2016). Työntekijät tekivät 37 toimistokokouksessa avustuspäätöksiä, jotka hallitus merkitsi tiedoksi.

Arviointi

Kirkon diakoniarahasto toteutti toimintavuonna tarkoitustaan avustamalla taloudellisessa ahdingossa olevia yksityishenkilöitä Suomessa. Rahaston työntekijöitä osallistui diakoniatyöntekijöille suunnattuihin taloudellisen avustamisen koulutuksiin ja ajankohtaistapahtumiin viiden hiippakunnan alueilla. Lisäksi seurakuntien työtä tuettiin puhelimitse ja sähköpostitse. Yhteistyö Tukikummit-säätiön kanssa jatkui hyvänä. Lisäksi rahaston toimi verkostoissa ja teki vaikuttamistyötä huono-osaisten hyväksi mm. diakoniatietoa levittämällä ja mielipidekirjoituksella Helsingin Sanomiin.

Talous

	Toteutuma 2016	Toteutuma 2015	Toteutuma 2014
Tavalliset avustukset (kpl)	181 kpl	204 kpl	173 kpl
Tavalliset avustukset (€)	329 477,80 €	395 768,00 €	334 551,00 €
Tukikummit-avustukset (kpl)	682 kpl	763 kpl	578 kpl
Tukikummit-avustukset (€)	605 708,00 €	759 486,00 €	552 645,00 €
Akordirahastoavustukset (kpl)	2 kpl	6 kpl	8 kpl
Akordirahastoavustukset (€)	4 800,00 €	9 368,00 €	20 579,00 €
Yhteensä (kpl)	865 kpl	973 kpl	759 kpl
Yhteensä (€)	939 985,80 €	1 164 622,00 €	907 775,00 €

Rahaston sijoitusvarallisuuden markkina-arvo 31.12.2016 oli 1 972 126,38 euroa. Toimintavuoden lopussa rahaston pankkitilillä oli 832 906,33 euroa, ja velka Kirkon keskusrahastolle oli 824 305,16 euroa.

7.7 Ulkoasiain osasto (KUO)

Kirkko matkamessuilla
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	ULKOASIAIN OSASTO (KUO)			SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016	
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Kansainväliset kirkkoliitot toimivat tehokkaasti	Osallistuminen päätöksentekoon ja keskeisiin työryhmiin, lausuntojen antaminen kehittämishankkeista, verkostoituminen keskeisten toimijoiden kanssa	Edustajien määrä päätöksentekoeilimissä, jäsenmaksujen oikeudenmukaisuus	
	Uskontorauha vahvistuu	Osallistuminen USKOT-foorumin toimintaan	USKOT-foorumin toiminnan kehittyminen	
	Kirkon näkyvän yhteyden edistäminen	Yhteydenpito eri kirkkoihin kahdenvälisesti sekä kansainvälisten kirkkoliittojen ja Suomen ekumeenisen neuvoston kautta	Ekumeenisten dialogien tulokset, seminaari Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa	
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkon lähetystehtävän koordinointi	Ohjauskeskustelut lähetysjärjestöjen kanssa, kirkon lähetystyöntekijä-koulutuksen uudistaminen, yhteydenpito globaalin etelän kirkkoihin ja alueellisiin kirkkoliittoihin	Lähetysjärjestöjen välinen yhteistyö lisääntyy, koulutussuunnitelma valmistuu	
	Ulkomailla asuvat suomalaiset saavat kirkollisia palveluja äidinkielellään	Ulkosuomalaisyö toteutetaan tärkeimmissä suomalaiskohteissa ja siitä viestitään eri kanavia käyttäen	Osallistuminen tilaisuuksiin, käytännötkerrat verkkosivuilla	
	Ekumeeninen tietoisuus lisääntyy seurakunnissa	Koulutus, yliopistoyhteydet, teologiset stipendit, materiaalin tuottaminen kotisivuille	Osallistujien määrä koulutuksissa, stipendiaatit keskeisissä kohteissa, käyntikerrat verkkosivuilla	
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Ystävyyseurakuntatyön koordinointi	Ystävyyseurakuntatyötä koskevan selvityksen tulosten viestintä seurakuntiin	Selvityksen pohjalta laadittu seurakuntakyselyn tulokset	
	Kirkon perustehtävä ja toiminta tunnetaan ja sen merkitys ymmärretään yhteiskunnassa entistä paremmin.	Viestittää kirkon kansainvälisestä toiminnasta ja sen merkityksestä globaalin oikeudenmukaisuuden edistämiseksi.	Artikkelit ja puheenvuorot mediassa, keskeisten vaikuttajien tapaamiset	
STRATEGISET HANKEET	Kirkon tuki heikoimmassa asemassa oleville vahvistuu.	Heikoimmassa asemassa (globaalisti) olevien ihmisten tilanne nostetaan selkeästi esille ulkoasiain osaston vaikuttamistoiminnassa.	Kirkollisten puheenvuorojen näkyminen yhteiskunnallisessa keskustelussa.	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kirkollamme on edustus keskeisten kansainvälisten kirkkoliittojen päätöksentekolimissä: Luterilaisen maailmanliiton neuvostossa, Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomiteassa ja eksekutiivikomiteassa (hallituksessa) sekä Euroopan kirkkojen konferenssin hallintoneuvostossa. Kirkollamme on edustaja myös Porvoon kirkkoyhteisön toimintaa koordinoivassa yhteydenpitoryhmässä. Lisäksi kirkkomme edustajat toimivat useissa kansainvälisten kirkkoliittojen työryhmissä. Piispa Simo Peura valittiin jatkamaan Pohjoismaiden ja Baltian kirkkojen edustajana Kirkkojen maailmanneuvoston hallituksessa seuraavaan yleiskokoukseen asti. Ulkoasiain osasto valmisti lausunnon Luterilaisen maailmanliiton itseymmärrystä koskevasta dokumentista.

Kirkkomme osallistui aktiivisesti USKOT-foorumin toimintaan. Foorumi seurasi uskontojen ja yhteiskunnan suhteita ja antoi lausuntoja ajankohtaisista teemoista lehdistölle, sisäministeriölle ja eduskunnalle mm. rotusyrjinnän poistamisesta ja uskonnon näkyvyyden takaamisesta julkisessa tilassa. USKOT-foorumin toiminta kehittyi aiempaa monipuolisemmaksi ja sen rahoitus saatiin vakaammalle pohjalle valtion myöntämän yleisavustuksen kautta.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Useat ekumeeniset dialogit edistyivät. Yhteydenpito Venäjän ortodoksiseen kirkkoon jatkui ja kevättalvella järjestettiin yhteinen symposium kristillisestä avio-
liittokäsityksestä ja antropologiasta. Se täytti tavoitteensa keskustelufoorumina ja keskinäisen ymmärryksen lisääjänä. Suomen ortodoksisen kirkon kanssa käytiin dialogi lokakuussa. Teemana oli yli 25 vuotta jatkuneen dialogin arviointi ja jumalanpalveluselämämme yhteinen perintö. Teologinen dialogi katolisen kirkon kanssa Suomessa eteni teemasta ”Kirkko, ehtoollinen ja virka”. Dialogin loppuraportti on tarkoitus saada valmiiksi vuonna 2017. Suomen Vapaakirkon ja Helluntaikirkon kanssa jatkettiin dialogia kasteesta ja selvitettiin mahdollisuutta edetä kohti yhden kristillisen kasteen tunnustamista.

Kirkon lähetystehtävän koordinointi toteutui päivitetyn perussopimuksen pohjalta. Koordinointi jatkui järjestöjen johtajien ja vastuuhenkilöiden yhteisillä tapaamisilla. Sen pohjalta kaikkien lähetysjärjestöjen kanssa käytyjä ohjauskeskusteluja kehitettiin. Lähetystyöntekijäkoulutuksen koulutussuunnitelman valmistelu jatkui mutta ei vielä valmistunut. Kirkon lähetyskeskuksen peruslinjaus esiteltiin ja siitä kerättiin palautetta seurakunnista, hiippakunnista ja lähetysjärjestöistä.

Ulkosuomalais- ja turistityön asemapaikkoja arvioitiin ja resursseja kohdennettiin uudelleen muuttuneiden tarpeiden mukaisesti. Toiminta liitettiin osaksi kokonaiskirkon verkkohanke Lukkaria, johon myös osa ulkosuomalaisseurakunnista ehti liittyä toimintavuoden aikana. Ulkosuomalaistyölle rekrytoitiin uusi johtaja ja yksikössä käynnistettiin uuden strategian laatiminen.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Ekumeenista tietoisuutta pyrittiin lisäämään yliopistoyhteyksien kehittämisen, artikkelien, muiden julkaisujen ja luentojen sekä aiempaa vilkkaamman stipenditoiminnan kautta. Yhteistyötä tehtiin myös reformaation merkkivuoden hankkeen kanssa tukemalla sen ekumeenisen ulottuvuuden toteutumista. Ekumeenista koulutusta tuettiin antamalla asiantuntija-apua eri tahojen järjestämille koulutuksille sekä ekumeenisen teologian seminaarien kautta. Teema ”luterilainen ja ekumeeninen” oli keskustelemassa myös suomalais-ugrilaisessa teologikokouksessa Petroskoissa. Maailmanlaaja kirkko -koulutus ja siten myös sen ekumenia-osio jäi tänä vuonna toteutumatta osallistujamäärän vähäisyyden vuoksi. Maailmanlaaja kirkko -verkkosivuille koottiin materiaalia keskeisistä ekumeenisista yhteyksistä, kehitettiin Ekumenia ja teologia Facebook-sivu sekä hyödynnettiin myös Twitteriä ja blogikirjoittamista.

Ystävyysseurakuntatyötä koordinoitiin ylläpitämällä ja päivittämällä ystävyysseurakuntarekisteriä, antamalla asiantuntija-apua ja laatimalla verkkosivuille palautelomake ystävyysseurakuntatyön kehittämiseksi kirkossamme. Seurakunnista ei saatu riittävästi palautetta ystävyysseurakuntatyön uusien suuntien luomiseksi ja tätä työtä jatketaan Turun kirkkopäivillä vuonna 2017.

Strategiset hankkeet

Kirkon kansainvälisestä toiminnasta ja sen merkityksestä globaalin oikeudenmukaisuuden edistämisessä viestittiin lukuisten artikkelien ja blogien sekä luentojen ja haastattelujen kautta.

7.8 Kirkon tiedotuskeskus (KT)

Yle radio1:n Horisontti-ohjelman toimittajat Ville Talola ja Anna Patronen
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	KIRKON TIEDOTUSKESKUS (KT)		VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	AVAINMITTARIT 2016	
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Kirkon aktiivinen ja avoin osallistumisen yhteiskunnalliseen ja arvokeskusteluun mediassa. Kirkon uskottava viestintä myös tulevaisuudessa.	Lisäämme ohjelmatarjontaa tekemällä uusia ohjelma-avauksia uusilla kanavilla.	Toteutuneiden uusien avauksien määrä yleensä ja erityisesti verkossa ja televisiossa.	
		Pyrimme turvaamaan hartausohjelmien aseman julkisuudessa yhdessä Ylen kanssa.	Lähetysten määrä, katsoja- ja kuuliijatilat, palaute.	
		Tunnistamme kirkon viestinnän kannalta merkityksellisiä yhteiskunnallisia keskustelunaiheita ja reagoimme niihin proaktiivisesti ja reaktiivisesti tiedottamalla, sosiaalisessa mediassa, järjestämällä tapahtumia ja osallistumalla niihin ja toimitamme täsmävinkejä medialle.	Media-analyyysi ja mediaseuranta mediasosiumien määrää ja laatu.	
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkon kokonaisvaltaisen viestinnän mahdollistaminen ja tavoittavuuden kehittäminen.	Huolehdimme osaltamme kriisiviestinnästä.		
		Kehitämme ohjelmatuotannon some-tavoittavuutta ja verkotamme paremmin muiden media-alan sisällöntuottajien ja kouluttajatahojen kanssa. Hankimme kirkon sisäilöille uusia yleisöjä erityisesti verkossa.	Arvioidaan, onko näkyvyys somessa parantunut ja onko ohjelmien suunnittelussa löydetty uusia toimintamalleja.	
		Osallistumme ja tuotamme laajaa yleisöä kiinnostavia sisältöjä jotka kytkeytyvät reformaation merkivuoteen.	Toteutuneet ohjelmaideat ja yhteistyöhankkeet.	
		Huolehdimme jumalanpalvelusten ja hartauksien sekä niihin liittyvien resurssien paremmasta löydettävyydestä ja jaettavuudesta sekä vahvistamme verkkonäkyvyyttä	Lähetysten määrä, katsoja- ja kuuliijatilat, palaute. Yhteistyössä tuotettujen hartauksien määrä, klikkaus- ja jakomäärät.	
		Parannamme striimattujen lähetysten löydettävyyttä.		
		Toteutamme virsitalennushankkeen 2015-2016 nykyisen virsikirjan materiaalien, muun hengellisen musiikin sekä virsikirjan lisäviikön osalta ja toimitamme aiemmin tallennetut kantanuhamateriaalit verkkokäyttöön.		
		Aloitamme syksyllä 2015 sisäisen viestinnän kehittämisen pidemmän tähtäimen suunnittelun, jota jatketaan 2016.	Sisäisen viestinnän kehittämissuunnitelman toteutuminen. Sakasti-koulutusten toteutuminen, osallistujamäärät ja palaute.	

TULOSKORTTI 2016	KIRKON TIEDOTUSKESKUS (KT)		SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN		Ajankohtaisten aiheiden luotaus ja analysointi koko kirkon viestinnän ja päätöksenteon sekä strategisen suunnittelun ja ennakoinnin tueksi.	Tehtyjen raporttien määrä, kerätyn aineiston ja materiaalin määrä, palautekysely raporttien käytöstä.
	Seurakuntien viestinnällisten toimien tehostaminen sekä vuorovaikutuksellisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen.	Jatkokehitämme Lukkari-alustaa ja huolehdimme siitä, että se on jatkuvasti teknisesti ajan tasalla. Turvaamme Klockaren ja Sacristan toiminnan.	Lukkari-alustan käyttäjätutkimukset.
		Otamme seurakunnat vahvemmin mukaan koko kirkon some-työhön ja vahvistamme seurakuntien some-osaamista.	Some-koulutusten määrä ja niistä kerätty palaute, some-työhön osallistuvien määrä ja aktiivisuus.
		Tuemme seurakuntia suoratoistojen kehittämisessä ja audiovisuaalisten sisältöjen tuottamisessa sekä näiden jakamisessa. Koulutamme seurakuntia seurakuntalaisten osallistamiseksi sisällöntuottajiksi audiovisuaalisiin sisältöihin	
STRATEGISET HANKKEET	1. Kirkon perustehtävä ja toiminta tunnetaan ja sen merkitys ymmärretään yhteiskunnassa entistä paremmin.	Luomme uuden mallin kirkon kampanjaviestinnälle, jossa nostetaan esille mm. kirkon perustyötä ja kirkkovuoden merkitystä.	Uuden kampanjaviestintämallin mukaiset ensimmäiset hankkeet toteutetaan vuonna 2016. Viestintäsuunnittelijan rekrytointi vuosille 2016-2020.
	2. Kirkkohallituksen käynnistämät hankkeet ja projektit vastaavat seurakuntien pitkän aikavälin tarpeisiin.	Rakennamme toimintamallin, jolla kerätään systemaattisesti palautetta hankkeiden suunnittelu- ja toteutusvaiheessa.	Toimintamalli otetaan käyttöön vuonna 2016. Huomioitu evlfi:n, Sakastin ja Lukkarin uudistus- ja kehityshankkeissa.
	3. Kirkon tuki heikoimmassa asemassa oleville vahvistuu	Heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanne nostetaan selkeästi esille kirkkohallituksen vaikutamistoiminnassa. Kirkon diakoniarahaston rooli ja toimintamalli selvitetään.	Kirkollisten puheenvuorojen näkyminen yhteiskunnallisessa keskustelussa. Selvitys diakoniarahaston roolista valmistuu.
	4. Kirkkoon liittyneiden määrä kasvaa.	Tuemme seurakuntia rakentamalla uuden Liity kirkkoon -sivuston. Pidämme esillä kirkon jäsenyyden merkitystä ja kirkkoon liittymisen mahdollisuutta julkisuudessa.	Tilastot liittyjistä.

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kirkon tiedotuskeskus (KT) tuotti uusia sisältöjä verkossa, mm. Facebook Live ja Periscope -lähetyksinä toteutettuja ajankohtaisia teemahaastatteluja ja keskusteluja, suoratoistettuja (striimattuja) tilaisuuksia sekä tallennettuja hartauksia.

Ylen tulevaisuutta koskevissa työryhmissä käytiin keskustelua hartausohjelmien asemasta. Kirkkohallituksen lausunto omalta osaltaan turvasi hartausohjelmien asemaa. Edellisenä vuonna alkanut kuuntelija- ja katsojamäärien nousu jatkui. TV-jumalanpalvelusten katsojamäärät nousivat 7,3 prosenttia ja hartausohjelma Pisan peräti 40,5 prosenttia. Osa tv-jumalanpalveluksista tavoitti aikaisempaa paremmin nuorempia ikäluokkia sekä miespuolisia katsojia.

Kirkon medianäkyvyys osana yhteiskunnallista keskustelua oli merkittävä verrattuna yhteiskunnallisten teemojen yleiseen näkyvyyteen mediassa. Tätä mitattiin M-Brainin tuottamin media-analysein, jotka toteutettiin neljännesvuosittain. Kirkkoa koskeva uutisointi oli sävyltään pääasiassa neutraalia ja positiivista. Toimituksellisten verkkomediaosumien määrä vaihteli kolmen kuukauden mittaisten mittausjaksojen aikana 13 000:sta 20 000:een.

Kirkon läsnäoloa sosiaalisessa mediassa vahvistettiin entisestään ja verkkokeskustelijoiden työtä keskitettiin erityisesti omiin kanaviin ja Suomi24:ään. Verkkokeskustelun heikentyneestä ilmapiiristä huolimatta kyettiin some-keskustelua moderoimaan rakentavalla tavalla.

KT järjesti vihapuhetta ja disinformaatiota käsitteleviä tilaisuuksia, kuten asiantuntijatapaamisia ja koulutuksia.

Kirkon johtoa ja asiantuntijoita tuettiin yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kirkon näkökulmia tuotiin esiin ajankohtaisiin aiheisiin.

Kirkon johtoa, hiippakuntia sekä seurakuntia tuettiin myös kriisiviestinnässä.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Uusi evl.fi julkaistiin marraskuun lopussa. Evl.fi tarjoaa mahdollisuuksia nostaa ohjelmasisältöjä ja niiden teemoja verkkoon. Palautekysely käyttöönotosta osoittaa, että palvelun käyttäjät olivat pääosin tyytyväisiä.

Hartauksia ja jumalanpalveluksia sekä kirkkovuoden tekstejä nostettiin verkossa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa.

Yhteistyötä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kanssa lisättiin mm. järjestämällä yhteinen seminaari.

Uusia yleisöjä tavoitettiin esimerkiksi tytöille suunnatulla Demi.fi-sivustolla.

Seurakunnille tuotettiin materiaaleja reformaation merkkivuoden tapahtumien ja viestinnän tukemiseksi. KT tuki reformaation merkkivuoden kansainvälistä avausta Lundissa yhteistyössä Luterilaisen maailmanliiton kanssa, välitti sisältöjä verkossa sekä Ylen TV- ja radiokanavilla. Kansallinen avaus Turusta välitettiin Yle TV1:ssä. Yleisradion kanssa on sovittu yhteiseurooppalaisen Luther-animaation esittämisestä Yle TV 1:ssä ja Areenassa.

Suoratoistojen jakaminen on tehostunut kirkon verkkosivuilla ja somessa sekä yhteistyössä Ylen kanssa. Kirkolliskokouksen täysistuntojen suoratoisto lisäsi osallistaan avoimuutta.

Virsitallennushanke on toteutettu onnistuneesti ja sen verkkojulkaisusta on sovittu Ylen kanssa. Uuden verkkovirsikirjan suunnittelu on aloitettu.

Sakastin uudistus ja sisäisen viestinnän kehittäminen aloitettiin palvelumuu-
toilua hyödyntäen. Seuraajien määrä kaikissa some-kanavissa kasvoi noin 20 %.
Kirkon viestit tavoittavat Facebookissa parhaimmillaan 500 000–700 000 ihmistä
viikossa ja Twitterissä kymmeniä tuhansia.

Pakolais- ja avioliittokeskusteluja seurattiin aktiivisesti kuukausitasolla ja mai-
nekiisejä tarvittaessa. Luotiin yhteinen keskustelutila ja sovittiin käytännöistä
sisäisen yhteistyön kehittämiseksi. KT:ssa on myös varauduttu yhteiskunnallisessa
keskustelussa nouseviin teemoihin, kuten eutanasia.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Lukkari-sivuston on ottanut tai on ottamassa käyttöön 165 seurakuntataloutta
(59 %), joista on julkaistu 80 sivustoa.

Kyselyjen mukaan 69 % ylläpitäjistä pitää Lukkaria helppokäyttöisenä ja 83 %
loppukäyttäjistä kokee sivuston herättävän positiivisia tai neutraaleja tunteita. Lop-
pukäyttäjien todennäköisyys suositella sivustoa ystävilleen oli 7,1 asteikolla 0–10.

KT osallistui myös hiippakuntien ja seurakuntien some-työn kehittämiseen.

Seurakuntalehtien materiaalien verkkojulkaisua ja artikkelivaihtoa varten ra-
kennettiin yhteinen Lehteri-alusta.

Seurakunnille tarkoitetut ohjeet suoratoistojen toteuttamiselle ovat valmistu-
neet ja ne on jaettu seurakuntien käyttöön – samalla luotiin suoratoistoja tukeva
Facebook-sivusto. Koulutusta sisällöntuotannosta ei kertomuskaudella järjestetty.

Viestintäpäivät pidettiin syyskuussa ja 97 % osallistujista piti sisältöä työnsä
kannalta merkittävänä. KT on osallistunut myös erilaisten viestinnän koulutusten
toteuttamiseen.

Kirkon viestijöitä tuettiin vaativissa viestintätilanteissa välittämällä kirkon lin-
jausten mukaisia pääviestejä.

Kirkkohallituksen täysistunto vahvisti kirkon strategiaan pohjautuvan jouk-
koistamalla valmistellun uuden viestintäohjelman 2016–2020.

Strategiset hankkeet

1. Kampanjapäällikkö aloitti vuoden 2016 alussa. Toteutettuja kampanjoita olivat
mm. pääsiäisen Samassa pöydässä, kouluun lähtevien siunaaminen, mikke-
linpäivän Suuremman suojassa -kampanja sekä Pyhäinpäivän ja joulun kam-
panjat. Ne suunniteltiin yhteistyössä kirkon ja kirkollisten järjestöjen yhteisen
vahvuustyöryhmän kanssa. Kallion seurakunnasta lähtenyt Aleppon kellot
-kampanja levisi Kirkon tiedotuskeskuksen vauhdittamana neljällä mantereella
ja satoihin kirkkoihin sekä sai ympäri maailmaa merkittävää medianäkyvyyttä.

2. Kirkkohallituksen yhteisen mallin valmistuminen siirtyi seuraavalle vuodelle.
3. Nostettiin esiin esimerkiksi pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tilannetta sekä kirkon, seurakuntien ja kristillisten järjestöjen reagointia siihen.

Köyhyys ja osatyökykyisyys sekä lisääntynyt pitkäaikaistyöttömyys välittyivät kirkon viestinnässä.

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin antoi Kunnioittavasti köyhyydestä -palkinnon parhaana työnä Horisontti-ohjelmalle.
4. KT oli luomassa yhdessä Kirkkohallituksen Hallinnollisen osaston kanssa uutta Liity kirkkoon -palvelua. Julkiseen keskusteluun nostettiin teemoja, jotka tukevat kirkon jäsenyyttä.

7.9 Kirkon tutkimuskeskus (KTK)

Kirkon nelivuotiskertomus ilmestyi syksyllä 2016

Kuva: Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	KIRKON TUTKIMUSKESKUS (KTK)		SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Tarkoituksenmukainen ja kohden- nettu tutkimustiedon viestintä kirkossa ja yhteiskunnassa.	Tutkijoiden eri tahoilla pitämässä esitelmissä käsitellään kirkon ajankohtaisia kysymyksiä tuoreen tutkimustiedon valossa.	Tutkimuskeskuksen henkilökunta pitää vuosittain yhteensä noin 20 esiteimää eri foorumilla ja toimii omissa verkostois- saan.
		Tutkimuskeskus tekee aktiivista yhteistyötä lehdistön ja viestimien kanssa.	Tutkimuskeskuksen henkilökunta antaa keskimäärin viikoittain haastatteluja ja tiedonantoja eri tiedotusvälineille.
		Sähköisen uutiskirjeen ja blogikirjoitusten avulla levitetään tietoa uusimmista tutkimustuloksista.	Tutkimuskeskuksen henkilökunta kirjoittaa kuukausittain Kirkonkeloon blogikirjoituksen, ja uutiskirjeessä ker- rotaan tutkimuskeskuksen toiminnasta sidosryhmille 2–4 kertaa vuodessa.
KOKO KIRKON YH- TEISET TEHTÄVÄT	Pitkäjänteisten kirkkoa palvelevien tutkimusten suunnittelu ja toteut- taminen.	Kirkon nelivuotiskertomuksen kehittäminen ja vuosien 2012–2015 kertomuksen laatiminen.	Nelivuotiskertomuksen tuloksista väli- tetaan tietoa laajasti sekä kirkon piirissä että laajemmin yhteiskunnassa.
	Joustava ja nopea reagointi ajan- kohtaisiin tutkimustarpeisiin.	Tutkimuskeskus on mukana reformaation 500-vuotisjuhla- vuotta 2017 sekä Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhla- vuotta valmistelemissä hankkeissa.	KTK valmistelee reformaation liittyvien tutkimusten ja kyselyjen julkaisua.
		Uskonnot Suomessa -tietokantaa ylläpidetään ja päivite- tään.	KTK palvelee laajasti eri yhteistyötahoja uskonnollisia yhteisöjä koskevista tiedon- tarpeista.
		Kirkon toimintaa ja päätöksentekoa tukevien julkaisujen toteuttaminen	KTK:n julkaisusarjoissa ilmestyy 3–5 pai- nettua julkaisua ja 3–4 verkkojulkaisua.
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Kotimaisen ja kansainvälisen tutkimusyhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen.	Tutkimuskeskus on yhteistyötahona kotimaisissa ja/tai kansainvälisissä tutkimushankkeissa.	KTK on mukana 2–4 laajemmassa hank- keessa.
	Tutkimustulosten hyödyntämisen kehittäminen.	Tutkimuskeskus toteuttaa sähköisiä kyselyjä kirkon keskus- hallinnon tarpeisiin.	KTK toteuttaa 1–5 kyselyä muiden yksi- köiden tarpeisiin.
		Tutkimuskeskus on mukana kehittämässä uusia välineitä tilastotiedon julkaisemiseksi verkossa yhteistyössä kirkko- hallituksen muiden osastojen kanssa Kirkon tilasto uudistus- projektissa (2015–2018).	Nelivuotiskertomuskyselyjen sähköinen julkaisuväline saadaan toteutettua vuo- den 2016 aikana.

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kirkon tutkimuskeskuksen (KTK) tavoitteeksi oli asetettu tarkoituksenmukainen ja kohdennettu kirkkoa ja uskontoa koskevan tutkimustiedon viestintä kirkossa ja yhteiskunnassa. Keinoina tässä ovat tutkijoiden eri tahoilla pitämät esitelmät, yhteistyö median kanssa, KTK:n oma sähköinen uutiskirje sekä tutkijoiden blogikirjoitukset eri foorumeilla. Tältä osin vähimmäistavoitteet ylitettiin kaikilla mittareilla. Johtaja, tutkijat ja tutkimuskoordinaattori pitivät yhteensä 29 esitelmää. Lisäksi he julkaisivat yhteensä 11 blogikirjoitusta tai yleistajuista artikkelia eri foorumeilla. Sähköinen uutiskirje julkaistiin kolme kertaa. Marraskuussa 2016 heillä oli yhteensä 24 haastattelua lehtiin, televisioon ja radioon. Henkilöä kohden tämä tarkoittaa keskimäärin kuutta mediakontaktia kuukaudessa ja siten useampaa kuin yhtä viikossa.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Kirkon yhteisten tehtävien osalta tutkimuskeskuksen tavoitteina olivat pitkäjänteisten kirkkoa palvelevien tutkimusten suunnittelu ja toteuttaminen, joustava ja nopea reagointi kirkon kannalta tärkeisiin ja ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin sekä kotimaisen ja kansainvälisen tutkimusyhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen.

Vuonna 2016 keskeisimpinä keinoina olivat kirkon nelivuotiskertomuksen 2012–15 laatiminen sekä reformaation 500-vuotismerkkivuoden ja Suomen 100-vuotisjuhlavuoden hankkeisiin osallistuminen. Näiltä osin tavoitteet saavutettiin hyvin. Tutkimuskeskus julkaisi nelivuotiskertomuksen kahtena osana sekä painettuna että verkkojulkaisuna, ja niiden lisäksi nelivuotistilastoja julkaistiin verkkoportaalissa. Tutkimuskeskus osallistui uskontojen merkitystä esiin tuovaan itsenäisyyden merkkivuoden kirjahankkeeseen. Tutkimuskeskuksen edustaja oli myös mukana kirkkohallituksen asettamassa tutkimusyhteistyön verkostossa valmistelemassa merkkivuoden tapahtumia.

KTK oli mukana seitsemässä tutkimusyhteistyöhankkeessa vuoden 2016 aikana. Kirkon muuttuva yhteisöllisyys -hankkeen loppuraportti valmistui keväällä 2016. Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkijoiden kanssa toteutettiin hanke, jossa selvitettiin seurakuntien toimintaa pakolaiskriisin yhteydessä. Hankkeen loppuraportti ilmestyy keväällä 2017. Lisäksi tutkimuskeskus osallistui viiden muun tutkimushankkeen toteuttamiseen (Rippikoulusta elämään, 2012–17; Lastenohjaajaksi kasvaminen, 2014–16; Perhe- ja avioliittokäsitysten muutokset, 2016–17; EVS 2017 Suomen aineiston keruun suunnittelu; Pohjoismaisen NOREL-hankkeen loppuraportin viimeistely).

Tutkimuskeskuksen julkaisusarjoissa ilmestyi kaikkiaan neljä painettua julkaisua ja neljä verkkojulkaisua. Johtaja, tutkijat ja tutkimuskoordinaattori julkaisivat nelivuotiskertomuksen lisäksi yhteensä kuusi tieteellistä artikkelia, yhden verkkojulkaisun sekä osallistuivat yhden englanninkielisen artikkelikokoelman toimittamiseen. Lisäksi he olivat jäseninä yhteensä 18:ssä kirkon, tiedeyhteisön tai muun yhteiskunnallisen asiantuntijaelimen luottamustoimessa tai työryhmässä.

Tärkeä osa Kirkon tutkimuskeskuksen toimintaa ovat opiskelijoille myönnetyt apurahat. Tutkimuskeskus jakoi vuoden 2016 apurahoja yhteensä 32 hankkeelle.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Seurakuntien toiminnan kehittämisen osalta tutkimuskeskuksen tavoitteena oli tutkimustulosten hyödyntämisen kehittäminen. Keinona tähän oli tilastotiedon julkaiseminen verkossa. Tavoite toteutui hyvin, sillä tutkimuskeskus laati tätä tarkoitusta varten erityisen tilastoportaalin (www.kirkontutkimuskeskus.fi), jossa on helppoa navigoida. Portaalissa julkaistiin useita ajankohtaisia tilastokatsauksia sekä nelivuotiskertomusta varten tehtyjä tilastoja.

7.10 Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA)

Ungdomens Kyrkodagar på Lärkkulla stiftsgård i Karis
Kuva: Emelie Melin

RESULTATKORT 2016	SPECIALENHETEN KYRKANS CENTRAL FÖR DET SVENSKA ARBETET (KCSA)		UTVÄRDERING AV VERKNINGARNA MÄTVERTYGG 2016	UPP- FÖLJNING
	MÅL 2016	METODER		
INTRESSEBEVAKNING OCH PÅVERKAN	Arbeta för att de svenskspråkiga röster skall höras i helhetskyrkan och i samhället.	Vi arbetar för att det ska finnas svensk representation i arbetsgrupper och centrala organ inom helhetskyrkan. I samhället samarbetar vi med andra svenskspråkiga aktörer som till exempel Folktinget vid Finlandsarenan.	Den svenskspråkiga bemanningen i arbetsgrupper och organ.	
	Arbeta för att stärka ämnet religion i skolan och stöda församlingarna i deras skolsamarbete.	Delta i diskussion och påverkansarbete kring religionsundervisningen. Hålla kontakt med utbildningsanordnare för att framhålla kyrkan och församlingen som en viktig samsamhällspart för skolorna.	Regelbundna kontakter till skolor och lärare och utveckling av nya samsamarbetsformer med lokal församlingarna.	
	Följa upp lagstiftning och samhällsdebatt i frågor som berör våld i nära relationer.	Vi informerar vid behov och vidtar åtgärder som krävs. Vi utarbetar webbmateriell om motverkande och hantering av övergreppsförhållanden.	Producerat webbmateriell.	
	Bevaka migrationsfrågor ur ett människorättsperspektiv.	Vi håller oss uppdaterade med situationen vilket i huvudsak sker inom ramen för Ansvarsveckan; materialet distribueras både som tryckt materiell och materiell för webben.	Utskickat materiell, besök på webbsidorna, kontakter till skolor och församlingar.	
	Vi lyfter fram kyrkans grunduppdrag och verksamhet på ett trovärdigt och mångsidigt sätt.	Vi samordnar kommunikationen och använder olika mediers styrkor strategiskt och målmedvetet. T.ex. Instagram för bilder, Twitter för att öka spridningen av nyheter, andakter och gudstjänster för förkunnande av verksamhet och Tro-sidan för webbartiklar om bl.a. kyrkoåret.	Genomslag och användarstatistik.	
		Under året producerar vi en eller flera korta videon om förtroendefrågor.	Förtroendefrågor.	
		Vi öppnar en Ev luth kyrkan i Finland Facebook-sida där vi tillsammans med andra aktörer lyfter fram kyrkans grunduppdrag och verksamhet på ett trovärdigt och mångsidigt sätt.	Förtroendefrågor och användarstatistik.	
		Vi ordnar en seminariedag för en utvald skara journalister.	Förtroendefrågor och respons.	
		Vi avsatser ett Nyckeln-nummer för ett tema om de mest utslagna.	Förtroendefrågor och respons.	
		Vi lyfter fram statistik, belyser omfattning och tyngdpunkter inom diakonin.	Antal nyheter.	
		Vi lyfter fram lyckade lokala satsningar och synliggör dem nationellt.	Förtroendefrågor och respons.	

RESULTATKORT 2016	SPECIALENHETEN KYRKANS CENTRAL FÖR DET SVENSKA ARBETET (KCSA)	UTVÄRDERING AV VERKNINGARNA	UPP-FÖLJNING
MÅL 2016	METODER	MÄTVÄRKTYG 2016	
Arbeta för att barn och unga blir sedda och hörda och finner sin plats i församlingens liv och verksamhet. Vi arrangerar Ungdomens kyrkodagar.	Vi fortsätter att uppmåna församlingarna att utse barnombud och strävar efter att alla församlingar ska skicka delegater till Ungdomens kyrkodagar	Uppdaterad lista på församlingarnas barnombud. Vi gör en förfrågan till församlingarna om hur besluten på Ungdomens kyrkodagar 2016 har implementerats i församlingarna, och hur ungdomarna har fått vara med i implementeringsprocessen.	
Arbeta för en fungerande modell för koordinering av diakoni och samhällsansvar inom det svenska språkområdet.	Koordinering av arbetet mellan stiftssekreteraren för diakoni på domkapitlet och ledande sakkunnig för enheten för kyrkans verksamhet. En resursgrupp för diakoni och samhällsansvar som tillsätts 2015 blir ett redskap för att församlingarnas röst blir hörd.	Månatliga samtal och utvärdering mellan stiftssekreteraren och ledande sakkunnig. Resursgruppen möts minst 2 gånger under året.	
Vi planerar och producerar material och program inför reformationsåret 2017.	Vi synliggör reformationsåret 2017 i olika medier.	Statistik från olika medier.	
	Vi medverkar i det nordiska samarbetet och de tv-produktioner som förverkligas inom ramen för Nordvision.	Tittarsiffror och användarstatistik	
	Vi planerar och producerar radioandaktsserier som anknyter till reformationen.	Förverkligade serier.	
	Vi uppmanar redaktioner att göra innehåll som tangerar reformationsåret 2017.	Antal och genomslag.	
Vi synliggör tillägget till psalmboken.	Vi producerar andakter och gudstjänster med psalmer från tillägget.	Statistik från olika medier.	
STÖD OCH UTVECKLING AV FÖRSAMLINGARNAS ARBETE	Det finns behövt antal personer i församlingarna som vågar och vill samarbeta med kognitivt funktionshindrade och säkerställa att det andliga arbetet bland dem fortgår.	Utbildade och andra som frivilligt deltar i arbetet med kognitivt funktionshindrade.	

RESULTATKORT 2016	SPECIALENHETEN KYRKANS CENTRAL FÖR DET SVENSKA ARBETET (KCSA)		UTVÄRDERING AV VERKNINGARNA MÄTVÄRKTYG 2016	UPP-FÖLJNING
	MÅL 2016	METODER		
	Koordinera och ansvara för att kyrkans själavårdschatt (evl.fi/chatt) erbjuder möjlighet till enskilda samtal åt behövande varje vardag.	Rekrytering, utbildning och koordinering av chattdejourer- och koordinatörer.	Fyra träffar med chatt-dejourerna, varav två träffar innefattar arbetshandledning. Chatten öppen varje vardag. Tre koordinatörer i församlingarna. Minst 20 personer med i chatt-teamet totalt. Minst 20 samtal per vecka.	
	Vi arbetar med att utveckla konfirmandarbetet och inspirera församlingarna till ett tidsenligt grepp i sitt konfirmandarbete.	Två upplevelseskriftskolor för unga med kognitiva funktionshinder ordnas, en konfirmandpedagogisk dag hålls och material för undervisning av vuxna konfirmander produceras.	Två upplevelseskriftskolor hålls, 50 deltagare i konfirmand-pedagogisk dag och material för vuxenkonfirmander ges ut.	
	Kyrkans grunduppgift och verksamhet är känd och betydelsen av den förstås allt bättre i samhället.	Vi producerar relevant material för församlingsanställda och använder traditionella och nya sociala medier målmedvetet och strategiskt.	Producerat material och Some-statistik.	
STRATEGISKA PROJEKT	De projekt som kyrkostyrelsen startar svarar mot församlingarnas långsiktiga behov.	Vi strävar efter att minst 30 församlingar i Borgå stift börjar använda Klockaren under året. Vi skapar förutsättningar för församlingarna att göra sociala medier till en naturlig del av församlingarnas webbplatser och Klockaren. Vi engagerar församlingarna att skapa team för innehållet.	Respons från team. Utvärdering av tekniska lösningar och some-innehåll.	
	Kyrkans stöd till de allra mest utsatta ökar	Vi stöder församlingarnas arbete bland asylsökande och flyktingar genom att informera, fortbilda och bistå med material.	Utskickat material och besök på webbsidorna. Konstaterat antal.	
	Antalet som inträder i kyrkan ökar	Vi arbetar målmedvetet med aktuellt material för dop- och konfirmandundervisning samt skolningar inom kristen fostran.	Producerat material och förverkligade skolningsdagar.	

Arbetet på Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA) har under året präglats dels av de regelbundet återkommande uppgifter som hör till uppdraget i form av rådgivning, utbildningar, konsultationer samt program- och materialproduktion, dels av flera större webbförnyelser (Klockaren, sacrista och evl.fi) samt planering och förberedelse av de finlandssvenska ekumeniska kyrkodagarna och andra aktiviteter under märkesåret 2017. En ledstjärna i verksamheten har hela tiden varit att utveckla och granska den egna uppgiften så att den svarar mot förändringar i verksamhetsmiljön. I övrigt har KCSA arbetat utgående från de tre tyngdpunktsområden som Kyrkostyrelsen antagit:

Intressebevakning och påverkan

KCSA har under år 2016 arbetat med intressebevakning och påverkansarbete på flera plan. Sakkunniga har deltagit i diskussionen om och påverkansarbetet inom religionsundervisningen. Frågor som berör den kristna fostran har behandlats vid samlingar för lärare och barnträdgårdslärare. Arbetet inom skolsektorn har varit intensivt med fortbildningstillfällen och regelbundna kontakter till kommuner och de yrkesutbildande institutionerna.

KCSA har under året fäst ökad uppmärksamhet vid kyrkans budskap i sociala medier. Kampanjer har genomförts i med anledning av ekofastan och skolstarten. Dessutom har särskilda satsningar gjorts i sociala medier under större kyrkliga helger. Under året öppnades också kyrkans svenska Facebooksida som redan under de första månaderna fick stor spridning och många gillare.

Sociala, diakonala och etiska frågor har under året lyfts fram i Ansvarsveckans svenska material, i professionstidskriften Nyckelns temanummer om utslagning samt genom omsorgs- och dövprästens arbete och kontakter till finlandssvenska organisationer inom tredje sektorn.

KCSA har medverkat i Stafettkarnevalen, Bokmässan, SuomiAreena och Svenska veckan.

Hela kyrkans gemensamma uppgifter

KCSA har under året fokuserat på bl.a. följande för hela kyrkan gemensamma uppgifter: Arbetet med det gemensamma svenska webbverktyget Klockaren fortsatte och 34 församlingar i Borgå stift använde Klockaren vid utgången av 2016.

Information om märkesåret har funnits i olika medier och en radioandaktsserie som fokuserade på märkesåret producerades. Dessutom sändes märkesårets svenskspråkiga öppningsgudstjänst i TV.

Det nya psalmbokstillägget har aktualiserats genom en radioandaktsserie och en psalmgudstjänst som sändes i Yle fem och Yle Vega. Dessutom uppmärksammades psalmbokstillägget i den televiserade gudstjänsten från Esbo domkyrka vid psalmbokstillägets officiella ibruktagande första söndagen i advent.

Arbetet med att tillsätta barnombud har fortgått och ungefär hälften av stiftets församlingar har barnombud. Utvecklandet av diakoniarbetet har fortsatt genom månatliga konsultationer mellan KCSA och Borgå domkapitel samt genom den för ändamålet tillsatta resursgruppens arbete.

Stöd och utveckling av församlingarnas arbete

I sitt arbete för att stöda och utveckla församlingarnas arbete med den kristna fostran har KCSA arrangerat en konfirmandpedagogisk dag och utarbetat material för arbetet med vuxenkonfirmander. Centralen har även bidragit med svensk sakkunskap till den nya konfirmandläroplanen som skall tas i bruk år 2018. Genom forum för kyrkans fostran och forum för barnverksamhet har KCSA stött församlingsanställda i deras arbete med fostran.

Arbetet bland de kognitivt funktionshindrade har fortgått. Under året ordnades inga skriftskolor för målgruppen eftersom behov inte förelåg.

KCSA har utöver de mål som ställdes upp i resultatkortet även fullgjort de fortlöpande uppgifter som åligger centralen. Enheten för kyrkans verksamhet ordnade under året Ungdomens kyrkodagar som samlade 144 deltagare. Dessutom har enheten ordnat mentoringsutbildning för församlingsanställda inom kristen fostran.

Enheten för kommunikation har i enlighet med sitt uppdrag under året producerat dagliga morgon- och aftonandakter i radion. Det totala antalet andakter uppgick till 604 (2015, 615). Under året planerades och producerades 62 radiogudstjänster (2015, 63) och 8 TV-gudstjänster (2015, 8). Dessutom sändes 15 avsnitt av programmet Himlaliv i YLE Fem (2015, 15). Kyrklig tidningstjänst informerade finlandssvenska medier om aktuella händelser och beslut i kyrkan.

7.10 Kirkon ruotsinkielisen työn keskus (KRTK)

TULOSKORTTI 2016	ERILLISYKSIKÖ KIRKON RUOTSINKIELISEN TYÖN KESKUS (KRTK)		SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016
EDUNVALVON- TA JA VAIKUT- TAMINEN	Ruotsinkielisten ääni kuuluu kokoon naiskirkossa ja yhteiskunnassa.	Pyrimme saamaan ruotsinkielistä edustusta kokonaiskirkon keskeisiin toimielimiin ja työryhmiin. Yhteiskunnassa teemme yhteistyötä muiden ruotsinkielisten toimijoiden kanssa, kuten Folktingetin kanssa SuomiAreenassa.	Ruotsinkielinen edustus työryhmissä ja toimielimissä.
	Vahvistaa uskonnon asemaa oppiaineena koulussa sekä tukea seurakuntia koulu yhteistyössä.	Osallistumme uskonnonopetukseen liittyvään keskusteluun ja vaikuttamistyöhön. Olemme yhteydessä koulutuksen järjestäjiin tavoitteena nostaa esille kirkkoa ja seurakuntaa tärkeänä yhteistyökumppanina kouluille.	Säännöllinen yhteydenpito kouluihin ja opettajiin sekä uusien yhteistyömuotojen kehittäminen paikallisseurakuntien kanssa.
	Seurata lainsäädännön muutoksia, jotka koskevat väkivaltaa lähisuh-teissa.	Tiedotamme ja ryhdymme tarvittaviin toimenpiteisiin. Toimitamme verkkomateriaalia hyväksikäytön käsittelystä ja ehkäisemisestä.	Tuotettu verkkomateriaali
	Seuraamme maahanmuuttokysymyksiä ihmisoikeusnäkökulmasta.	Pysymme ajan hermolla pääosin Vastuuviikon puitteissa: jaamme materiaalia sekä painetussa muodossa että verkossa.	Toimitettu materiaali, verkkosivujen kävijämäärä, yhteydet kouluihin ja seurakuntiin.
	Nostamme esille kirkon päätehtävää ja toimintaa uskottavalla ja monipuolisella tavalla.	Koordinoimme viestintää ja käytämme eri viestintäkanavien vahvuuksia strategisesti ja määrätietoisesti. Esimerkiksi Instagram kuville, Twitter uutisten levittämiseen, hartaudet ja jumalanpalvelukset julistamistyöhön ja ”Tro”-sivusto mm. kirkkovuosi-aiheisten verkkokaartikkien julkaisemiseen.	Vaikutavuus ja käyttötilastot
		Vuoden aikana tuotamme yhden tai useamman lyhyen videon kirkollisista toimituksista.	Toteutus
		Julkaisemme ”Ev luth kyrkan i Finland” Facebook-sivuston, jossa yhdessä muiden toimijoiden kanssa nostamme esille kirkon päätehtävää ja toimintaa uskottavalla ja monipuolisella tavalla.	Toteutus ja käyttötilastot
		Järjestämme seminaaripäivän vallikoidulle ryhmälle toimittajia.	Toteutus ja palaute
		Nyckeln-lehden yhdessä numerossa teemana ovat kaikkein syrjäytyneimmät.	Toteutus ja palaute

TULOSKORTTI 2016	ERILLISYKSIKÖ KIRKON RUOTSINKIELISEN TYÖN KESKUS (KRTK)		VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN		SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	AVAINMITTARIT 2016		
KOKO KIRKON YHTEISET TEH- TÄVÄT		Nostamme esille diakonian tilastoja, annamme tietoa diakonian laajuudesta ja painopisteistä.	Uutisten määrä		
		Nostamme onnistuneet paikalliset panostukset esille kansallisella tasolla.	Toteutus ja palaute		
	Työmme tavoite on, että lapset tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi ja että lapset ja nuoret löytävät paikkansa seurakunnan elämässä ja toiminnassa. Järjestämme valtakunnalliset ruotsinkieliset kirkon nuorisopäivät ”Ungdomens kyrkodagar”.	Kehotamme seurakuntia nimeämään lapsiasiavaltuutetun sekä nimeämään edustajia ”Ungdomens kyrkodagar”-tapahtumaan.	Päivitetty lista seurakunnan lapsiasiavaltuutetuista. Tiedustelemme seurakunnilta, miten ”Ungdomens kyrkodagar”-tapahtumassa tehdyt päätökset on pantu toimeen seurakunnissa ja kuinka nuoret ovat saaneet osallistua toteutusprosessiin.		
	Kehitämme toimivan mallin diakonia- ja yhteiskuntatyölle ruotsinkielisellä kielialueella.	Porvoon tuomiokapitulin diakonian hiippakuntasihteerin ja Kirkon ruotsinkielisen työn keskuksen toiminnallisen yksikön johtavan asiantuntijan työnjaon koordinointi. Vuonna 2015 perustettu diakonia- ja yhteiskuntatyön resurssiryhmä tukee työtä nostamalla esille seurakuntien toivomuksia.	Kuukausittain toteutuneet hiippakuntasihteerin ja johtavan asiantuntijan väliset keskustelut ja arvioinnit. Resurssiryhmä kokoontuu ainakin kaksi kertaa vuodessa.		
	Suunnittelemme ja tuotamme materiaalia reformaation merkivuodelle 2017.	Nostamme esille reformaation merkivuotta 2017 eri viestintäkanavissa.	Mediatilastot		
SEURAKUNTIEN TOIMINNAN TUKEMINEN JA KEHITTÄMINEN		Osallistumme pohjoismaiseen yhteistyöhön ja Nordvisionin toteuttamaan tv-tuotantoon.	Katsojaluvut ja käyttötilastot		
		Suunnittelemme ja toteutamme radiohartaussarjoja, jotka liittyvät reformaatioon.	Toteutetut sarjat		
		Kehotamme toimituksia tuottamaan sisältöjä, jotka käsittelevät reformaation merkivuotta 2017.	Määrä ja vaikuttavuus		
	Pidämme esillä virsikirjan lisävihkoa.	Tuotamme hartauksia ja jumalanpalveluksia, jotka sisältävät virsiä virsikirjan lisävihkosta.	Mediatilastot		
	Seurakunnissa on tarvittava määrä henkilöitä, jotka uskaltaisivat ja haluavat tehdä yhteistyötä kehitysvammaisten kanssa sekä varmistaa, että heille suunnattu hengellinen työ jatkuu.	Vapaaehtoisten kouluttaminen seurakuntatyöhön kehitysvammaisten parissa. Valtiollisen rakenneuudistuksen seuranta ja valvonta, jotta kirkon tuki kehitysvammaisille voisi jatkua.	Kehitysvammaistyöhön osallistuvien koulutettujen ja vapaaehtoisten määrä.		

TULOSKORTTI 2016	ERILLISYKSIKÖ KIRKON RUOTSINKIELISEN TYÖN KESKUS (KRTK)		VAIKUTTAUVUUDEN MITTAAMINEN AVAINMITTARIT 2016	SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT		
	Koordinoida ja vastata siitä, että kirkon ruotsinkielinen palveleva chat (evl.fi/chat) antaa tarvitseville mahdollisuuden yksityisiin keskusteluihin joka arkipäivä.	Rekrytointi, koulutus ja chat-päivystyksen koordinointi.	Neljä tapaamista chat-päivystäjien kanssa, joista kaksi sisältävät työn-ohjausta. Chat toimii joka arkipäivä. Kolme koordinaattoria seurakun- nissa. Vähintään 20 henkilöä chat- tiimissä. Vähintään 20 keskustelua viikossa.	
	Kehitämme rippikoulutystä ja innos- tamme seurakuntia toimimaan ajan hengessä rippikoulutyössä.	Kehitysvammalaisille pidetään kaksi elämysrippikoulua, järjes- tetään rippikoulupedagogiset päivät ja tuotetaan materiaa- lia aikuisten rippikoulua varten.	Kaksi elämysrippikoulua, 50 osallis- tujaa rippikoulupedagogisilla päivillä ja julkaistu materiaali aikuisten rippikoulua varten.	
	Kirkon perustettava ja toiminta tun- netaan ja sen merkitys ymmärretään yhä laajemmin yhteiskunnassa.	Tuotamme merkityksellistä materiaalia seurakunnan työntee- kijöille ja käytämme perinteisiä ja uusia sosiaalisia medioita määrätietoisesti ja strategisesti.	Tuotettu materiaali ja some-tilastot.	
STRATEGISET HANKKEET	Kirkkohallituksen aloittamat hank- keet vastaavat seurakuntien pitkän- tähtäimen tarpeisiin.	Pyrimme siihen, että ainakin 30 seurakuntaa Porvoon hiip- pakunnassa ottavat käyttöön Lukkari-julkaisujärjestelmän vuoden aikana. Luomme seurakunnille edellytyksiä ottaa sosiaaliset mediat käyttöön luontevana osana verkko työ- tään. Aktivoimme seurakuntia perustamaan tiimejä ja tuottamaan sisältöä.	Tiimien palaute. Teknisten ratkaisu- jen ja some-sisältöjen arviointi.	
	Kirkko tukee eniten haavoittuvaisessa asemassa olevia entistä vahvemmin.	Tuemme seurakuntien työtä pakolaisten ja turvapaikanhaki- joiden parissa tiedottamalla, kouluttamalla sekä tuottamalla materiaalia.	Toimitettu materiaali ja kävijämäärä verkkosivuilla.	
	Kirkkoon liittyvien määrä kasvaa.	Työstämme määrätietoisesti ajankohtaista materiaalia kasteopetukseen ja rippikoulupetukseen ja järjestämme koulutuksia kristillisestä kasvatuksesta.	Tuotettu materiaali ja toteutetut koulutuspäivät.	

Vuoden aikana Kirkon ruotsinkielisen työn keskuksen (KRTK) työ koostui sen velvollisuuksiin kuuluvista, säännöllisistä tehtävistä, joita ovat neuvonta, koulutukset, neuvottelut sekä ohjelma- ja materiaalityönto. Lisäksi se oli mukana useissa isoissa verkkouudistuksissa (Lukkari/Klockaren, Sakasti/Sacrista ja evl.fi) sekä suunnittelemassa ja valmistelemaan suomenruotsalaisia ekumeenisia kirkkopäiviä ja muita merkkipäivien 2017 aikana järjestettäviä tapahtumia. Yksi toiminnan perusajatuksista on koko ajan ollut kehittää ja tarkastella omaa tehtävää, jotta se vastaa toimintaympäristön muutoksia. Muuten KRTK:n työn lähtökohtana ovat kirkkohallituksen hyväksymät kolme painopistealuetta:

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

KRTK työskenteli vuoden 2016 aikana edunvalvonnan ja vaikutustyön parissa useilla tasoilla. Asiantuntijat osallistuivat uskonnon opetusta käsittelevään keskusteluun ja siihen liittyvään vaikutustyöhön. Kristillistä kasvatusta koskevia kysymyksiä käsiteltiin opettajille ja lastentarhanopettajille järjestetyissä tilaisuuksissa. Työ koulusektorilla oli intensiivistä. Siihen sisältyi jatkokoulutustilaisuuksia ja säännöllisiä yhteydenottoja kuntiin ja ammatillista koulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin.

KRTK kiinnitti vuoden aikana entistä enemmän huomiota kirkon viestiin sosiaalisessa mediassa. Ekopaaston ja koulun alkamisen yhteydessä toteutettiin kampanjoita. Lisäksi isot kirkolliset juhlapäivät saivat erityishuomiota sosiaalisessa mediassa. Vuoden aikana avattiin myös kirkon ruotsinkielinen Facebook-sivu, josta tuli jo ensimmäisten kuukausien aikana hyvin suosittu, ja se sai paljon tykkääjiä.

Sosiaalisia, diakonisia ja eettisiä kysymyksiä otettiin vuoden aikana esiin Vasuviikon ruotsinkielisessä materiaalista, Nyckeln-ammattilehden syRJintää käsittelevässä teemanumerossa, kehitysvammaisten ja kuurojen papin työn kautta sekä olemalla yhteydessä kolmannen sektorin suomenruotsalaiseen organisaatioihin.

KRTK oli mukana Stafettkarnevalenissa, Kirjamesuilla, SuomiAreenassa ja Svenska veckanilla.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

KRTK huolehti vuoden aikana muun muassa seuraavista, koko kirkolle yhteisistä tehtävistä: Työ yhteisen ruotsinkielisen verkkotyökalun, Klockarenin, parissa jatkui. Porvoon hiippakunnassa 34 seurakuntaa käytti Klockarenia vuoden 2016 lopussa.

Tietoa merkkipäivästä oli eri tiedotusvälineissä, minkä lisäksi tuotettiin merkkipäiväteen keskittynyt radiohartaussarja. Merkkipäivän ruotsinkielinen avajaisjumalanpalvelus lähetettiin televisiosta.

Virsikirjan uutta lisäviikkoa tehtiin tutuksi radiohartaussarjan avulla sekä Yle Fem- ja Yle Vega -kanavilla lähetetyn jumalanpalveluksen avulla, jossa laulettiin lisäviikön virsiä. Lisäksi lisäviikko huomioitiin Espoon tuomiokirkosta televisioidussa jumalanpalveluksessa lisäviikön virallisen käyttöönoton yhteydessä ensimmäisenä adventtisunnuntaina.

Lapsiasiamiesten nimittämistyö jatkui, ja noin puolella hiippakunnan seurakunnista on lapsiasiamies. Diakoniatyön kehittäminen jatkui kuukausittaisilla KRTK:n ja Porvoon tuomiokapitulin välisillä neuvotteluilla sekä tarkoitusta varten perustetun resurssiryhmän työllä.

Seurakuntien työn tukeminen ja kehittäminen

KRTK tukee ja kehittää seurakuntien työtä kristillisen kasvatuksen parissa, minkä vuoksi KRTK järjesti rippikoulutyön pedagogiapäivän ja laati materiaalia aikuisrippikoulutyöhön. Keskus myös tarjosi ruotsinkielistä asiantuntemusta uuteen rippikoulusuunnitelmaan, joka otetaan käyttöön vuonna 2018. KRTK tuki seurakuntien työntekijöitä kasvatustyössä kirkon kasvatusfoorumin ja lapsityön foorumin kautta.

Työ kognitiivisesti toimintarajoitteisten henkilöiden parissa jatkui. Kohderyhmälle ei järjestetty vuoden aikana yhtään rippikoulua, koska siihen ei ollut tarvetta.

Tuloskortissa esitettyjen tavoitteiden lisäksi KRTK suoritti keskuksen velvollisuuksiin kuuluvia säännöllisiä tehtäviä. Toiminnallinen yksikkö järjesti vuoden aikana Kirkon Nuorisopäivät, joka keräsi 144 osallistujaa. Lisäksi yksikkö järjesti seurakuntien työntekijöille mentorointikoulutuksen kristillisestä kasvatuksesta.

Viestintäyksikkö tuotti tehtävänsä mukaisesti vuoden aikana päivittäisiä aamu- ja iltahartauksia radioon. Hartauksia oli kaikkiaan 604 (615 vuonna 2015). Vuoden aikana suunniteltiin ja tuotettiin 62 radiojumalanpalvelusta (63 vuonna 2015) sekä kahdeksan televisiojumalanpalvelusta (8 vuonna 2015). Lisäksi Himlaliv-ohjelmaa lähetettiin 15 jaksoa Yle Fem -kanavalla (15 vuonna 2015). Kyrklig tidningstjänst kertoi kirkon ajankohtaisista tapahtumista ja päätöksistä suomen-ruotsalaisille tiedotusvälineille.

7.11 Piispainkokouksen kanslia (PK)

Piispat kirkolliskokouksessa
Kirkon kuvapankki / Aarne Ormio

TULOSKORTTI 2016	PIISPAINKOKOUKSEN KANSLIA		SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Positiivisen uskonnonvapauden vahvistaminen	Vaikuttaminen yhdessä Suomen ekumeenisen neuvoston, erityisesti kasvatusasiain jaoston kanssa	AVAINMITTARIT 2016 Positiivista uskonnonvapautta edistävät puheenvuorot ja ratkaisuehdotukset
	Luterilaisen uskon ajan kohtaisuuden tunnetuksi tekeminen	Reformaation merkivuoden suunnitteluun osallistuminen, aktiivisuus sosiaalisessa ja muussa mediassa	Luterilaisuuden myönteisen imagon vahvistuminen
KOKO KIRKON YHTEISET TEHTÄVÄT	Kirkon opillisen perustan tulkittamisen suhteessa ajan haasteisiin	Piispainkokouksen lausunnot	Kannanottojen vaikuttavuus päätöksenteossa ja myös kansalaiskeskustelussa
	Synodaalikirjan 2016 julkaiseminen	Synodaalikirjan toimittaminen ja siihen liittyvä viestintä	Kirjan saama näkyvyys ja sen synnyttämä keskustelu
	Keskushallinnon uudistusten toimeenpäättäminen	Piispainkokouksen uuden työjärjestyksen ja toimintaprosessien toteuttaminen	Piispainkokouksen päätöksenteon tehostuminen
	Kirkon virkoihin rekrytoitumisen edistäminen	Vaikuttaminen teologikoulutustoimikunnan kautta, osallistuminen kirkkohallituksen ennakkointityöhön	Uudistettu painos kohti pappisvirkaa -oppaasta, lisääntynyt kiinnostus kirkon virkoihin
SEURAKUNTATYÖN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Harjoittelu- ja työssäoppimisjaksojen kehittäminen	Koulutuspoliittinen yhteistyö AKR:ssa ja toimikunnissa	Harjoittelupaikkojen lisääntyminen ja harjoitteluun liittyvien yhteistyöprosessien selkiyttäminen
	Kirkon tulevaisuuden strategioiden suunnittelu	Osallistuminen kirkon olemusta ja tulevaisuutta koskevaan keskusteluun sekä teologiseen työskentelyyn	Innovatiivisten teologisten lähestymistapojen löytäminen ja tunnetuksi tekeminen
STRATEGISET HANKKEET	Hiippakuntahallinnon kehittäminen "Hiippakuntien ja tuomiokapitulien tulevaisuus" -työryhmän selvityksen perusteella	Säästöjen ja toimintatapojen uudistaminen	Tarvittavan hallinnollisen uudistusprosessin käynnistyminen

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Piispainkokouksen kanslian henkilökunta edisti luterilaisuuden tunnetuksi tekemistä osallistumalla reformaation merkkivuoden 2017 suunnitteluun. Pääsihteeri veti kirkkohallituksen asettamaa tutkimusyhteyksien verkostoa, joka kokoaa yhteen reformaation tutkimuksen asiantuntijoita. Teologinen sihteeri oli jäsenenä merkkivuoden päätoimikunnassa. Vaikka suurin osa tapahtumista (esim. Tieteiden päivät, Eduskunnan Tutkas-seminaari) toteutetaan vuonna 2017, merkittävä osa valmistelusta tapahtui vuonna 2016.

Pääsihteeri osallistui aktiivisesti uskontojen yhteiskunnallista roolia ja uskontojen kohtaamista koskevaan kansalaiskeskusteluun, esimerkiksi kirjoittamalla kirkkohallituksen sponsoroimaan Rajalla-blogiin sekä toimimalla Suomen Eku-meenisen Neuvoston kasvatusasiain jaoston puheenjohtajana.

Piispainkokouksen kanslian henkilökunta on harjoittanut vaikutustyötä verkostoitumalla ja tuomalla kirkon näkökulmia esiin erilaisissa seminaareissa ja paneeleissa. Syyskuussa osallistuttiin yhdessä arkkipiispan kanslian kanssa vuosittaiseen pohjoismaisten piispainkokousten sihteerien tapaamiseen, joka järjestettiin Oslissa. Lisäksi on osallistuttu kirkon viralliseenkin edustamiseen; esimerkiksi teologinen sihteeri osallistui tammikuussa Viron luterilaisen kirkon pappeinkokoukseen sekä elokuussa suomalais-ugrilaiseen teologikokoukseen Petroskoissa.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Piispainkokouksen kanslia toimitti synodaalikirjan *Armon horisontit: Huomisen luterilaisuus*, joka julkaistiin kesän 2016 aikana suomeksi (Kirjapaja) ja ruotsiksi (Fontana). Kirja toimitettiin syyskuussa hiippakunnittain järjestettyjen synodaalikokousten osallistujille, jotta kirjan pohjalta voitiin käydä keskusteluja tämän päivän luterilaisuudesta ja sen kehityslinjoista. Kirjan julkaisutilaisuus arkkipiispan johdolla sai jonkin verran näkyvyyttä mediassa ja kirjan itsensä pohjalta syntyi neljä valtakunnallista radio-ohjelmaa (Yle1/Ykkösaamu, Yle1/Horisontti, Yle Puhe/Perttu Häkkinen, Radio Dei/Ajankohtaistunti) sekä iso joukko lehtijuttuja, etenkin kirkollisessa mediassa.

Piispainkokouksen kanslia valmisteli piispainkokouksen päättämiä asioita, joihin kuului lausuntojen ja suositusten lisäksi muun muassa työryhmäselvityksiä (*Selvitys muiden kirkkojen jäsenten mahdollisuuksista osallistua ehtoolliseen sekä saarnata Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa; Selvitys jumalanpalvelusyhteisöistä*) sekä esityksiä kirkolliskokoukselle (esim. *Lääninrovastin valintatavan muuttaminen*). Erityisesti on mainittava Joensuussa elokuussa pidetyssä istunnossa hyväksytty *Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta*, joka sai osakseen hyvin laajasti huomiota suomalaisessa mediassa ja työllisti siksi poikkeuksellisen paljon tiedotuksellisesti.

Vuosi 2016 oli ensimmäinen vuosi, jolloin keskushallinnon uudistamisen myötä piispainkokous toimi uudella kokoonpanolla ja uudella toimenkuvalla. Tämä vaati uudenlaisen toimintakulttuurin toteuttamista.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Kanslian henkilökunta osallistui piispainkokouksen teologikoulutustoimikuntaan sekä kirkkohallituksen asettamaan ammatillisen koulutuksen seurannan ryhmään. Tätä kautta edistettiin muun muassa kirkon virkoihin rekrytoitumista, moniammatillisuuden vahvistamista sekä seurakuntaharjoittelun kehittämistä. Lisäksi piispainkokouksen kansliasta osallistuttiin ulkomaisten tutkintojen neuvottelukuntaan sekä Kirkkohallituksen ja Kirkon työmarkkinalaitoksen työryhmään, jossa selvitettiin kirkollisten alojen kelpoisuuksia, joihin liittyvä päätöksenteko siirtyi keskushallinnon uudistuksessa piispainkokoukselta kirkkohallitukselle.

Pääsihteeri osallistui vierailevana luennoitsijana pastoraalikoulutusten toteuttamiseen Kirkon koulutuskeskuksessa.

Strategiset hankkeet

Kanslian työtä kohdistettiin myös erilaiseen strategiseen suunnitteluun ja kirkon tulevaisuuden visiointiin yhdessä Kirkkohallituksen muiden osastojen kanssa.

7.12 Kirkon palvelukeskus (Kipa)

Kipan johtajan Seija Mäenpään läksiäiset
Kuva: Minna Rissanen

TULOSKORTTI 2016	KIRKON PALVELUKESKUS (KIPA)		VAIKUTTAJUUDEN MITTAAMINEN	SEURANTA
	TAVOITE 2016	KEINOT	AVAINMITTARIT 2016	
EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMINEN	Tuotetaan seurakuntatalouksia palvelevat keskitetyt laissa määritellyt taloushallinnon palvelut.	Toteutetaan johtokunnan hyväksymää Kirkon palvelukeskuksen strategiaa. Asiakastytytyvyyttä mitataan, kyselyt toteutetaan vuosittain, palautteet käydään läpi asiakkaiden kanssa ja sovitetaan tarvittavat kehittämistoimenpiteet.	Strategian tavoitteet ohjaavat Kipan toimintaa ja mitatusti toiminta kehittyv positiivisesti. Asiakastytytyvöisyys kasvaa mitatusti. Asiakastytytyvöisyyskyselyn arviointiasteikko 1-5: 1= erittäin huono, 5= erittäin hyvä. Asiakastytytyvöisyyden tavoitetasoksi asetetaan 4 (hyvä).	
	Kirkon palvelukeskus luo edellytyksiä kirkon perustehtävän toteuttamiselle.	Kehitetään (valmennus, yhteistyöfoorumit, perehdyttäminen ja arvioinnit) johtamista, esimiestyötä, osaamista ja prosesseja sekä tietojärjestelmiä niin, että kehittäminen tuottaa seurakuntatalouksille	Vuosittain toteutetut kyselyjen tulokset osoittavat positiivisen kehittymisen.	
SEURAKUNTIENTIEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA TUKEMINEN	Kaikille seurakuntatalouksille tarjotaan kustannustehokkaat standardoidut keskitetyt taloushallinnon palvelut	Vuoden 2016 aikana toteutetaan viimeisten asiakkaiden vastaanottoprojekti.	Kaikki seurakuntatalouden ovat siirtyneet Kipan asiakkaisi 1.1.2017.	
	Koordinoidaan seurakuntatalouksille ohjattua asiantuntijapalvelua (projektitukea ja työntutkimusta) toiminnan tehostamiseksi.	Projektien tulokset hyödynnetään seurakuntataloudessa ja yhteistyössä koko prosessissa Asiakas – Kipa rajapinnassa.	Palvelutuotannon ja toiminnan normalisoituminen alkaa vuoden 2017 loppupuolella.	
			Sovitut projektit on toteutettu ja hyötypotentiaalit seurakuntatalouksille maksimoitu.	

Edunvalvonta ja vaikuttaminen

Kipan johtokunta seuraa tiiviisti palvelukeskuksen toimintaa ja sen kehittämistä. Strategiaa toteutumista seurataan usean kerran vuodessa ja talouden kehittymistä joka kokouksessa.

Asiakastyön kehittämisen parantamiseksi lähetetään Kipasta vuosittain asiakkaille asiakastyytyväisyyskysely. Vuoden 2016 kokonaistulos oli 3,3 eli jäi tavoitteesta. Kyselyn tarkemmassa tarkistelussa voidaan todeta, että hinnoittelun läpinäkyvyys ja rajapintojen sekä vastuiden selkeys ei myöskään yltänyt tavoitteeseen. Asiakasviestinnän tavoitteeksi oli asetettu 3,7, mutta se jäi tasolle 3,6.

Asiakaspalvelumallin kehittämiseen haettiin pilotoinnin kautta kokemuksia ja uusia kehittämismalleja. Uusia ajatuksia viedään jatkossa eteenpäin. Kesällä 2016 toteutettiin toista kertaa nk. Kumppani-tapahtuma, johon osallistui kipalaisia yhdessä asiakkaiden kanssa. Tilaisuuteen oltiin tyytyväisiä, mutta jatkossa tätä toimintatapaa kehitetään siten, että tilaisuuksia on usealla paikkakunnalla, jotta asiakkaat eri puolilta maata voivat paremmin osallistua.

Koko kirkon yhteiset tehtävät

Vuoden aikana on edelleen keskitytty palvelujen ja sisäisen toiminnan kehittämiseen. Eri kyselyjen lopputulokset ovat osoittaneet, että asiakasmäärän kasvusta huolimatta on kuitenkin pysytty samalla tyytyväisyystasolla. Numeromääräisissä tuloksissa ei ole tavoite toteutunut.

Seurakuntatalouksien kustannushyötyteema on ollut esillä asiakasyhteistyössä. Parhaita käytäntöjä on jaettu eri foorumeissa.

Seurakuntien toiminnan kehittäminen ja tukeminen

Kirkon palvelukeskuksen tehtävät on määritelty tarkemmalla tasolla kirkkojärjestyksessä, ja seurakuntataloudet ovat sovitusti siirtyneet palvelujen piiriin. Vuoden 2016 alussa otettiin vastaan 40 uutta asiakasta ja valmistauduttiin ottamaan vastaan viimeiset 97 seurakuntataloutta 1.1.2017. Siirtymiset onnistuivat sovitusti ja vuoden 2017 alusta lukien ovat palvelukeskuksen piirissä kaikki kirkon seurakuntataloudet, tuomiokapituli ja Kirkon keskusrahasto. Nk. siirtymävaihe on toteutunut.

Työn tutkimusta ja projektitukea on koordinoitu seurakuntatalouksille. Projektitukea on erityisesti kohdennettu suurten yksiköiden tarpeisiin siirtymisen yhteydessä. Vuonna 2016 on erityisesti keskitytty myös keski suurten seurakuntatalouksien siirtymisen auttamiseen.

LIITTEET

LIITE 1

Kirkkohallituksen kokoonpano

Kirkkohallituksen jäsenet vuonna 2016

Puheenjohtaja arkkipiispa Kari Mäkinen

31.5.2016 saakka:

Varapuheenjohtaja toimittaja Marjaana Perttula

Kirkolliskokouksen valitsevat maallikkojäsenet:

lääketieteen tohtori	Riitta Alaja	Tampereen hiippakunta
johtaja	Esa Koukkari	Oulun hiippakunta
agrologi	Johannes Leppänen	Lapuan hiippakunta
käräjätuomari	Outi Nokso-Koivisto	Espoon hiippakunta
johtaja	Sami Ojala	Helsingin hiippakunta
toimittaja	Marjaana Perttula	Turun arkkihiippakunta
seurakuntaneuvos	Risto Rasimus	Mikkelin hiippakunta
sosionomi	Veikko Väisänen	Kuopion hiippakunta
hallintoylilääkäri	Åsa A. Westerlund	Porvoon hiippakunta

Kirkolliskokouksen valitsevat pappisjäsenet:

kirkkoherra	Tapio Seppälä
kirkkoherra	Eija Nivala

Piispainkokouksen valitsevat jäsenet:

piispa	Irja Askola
piispa	Björn Vikström

1.6.2016 lähtien:

Varapuheenjohtaja hallintoylilääkäri Åsa A. Westerlund

Kirkolliskokouksen valitsevat maallikkojäsenet:

toimittaja	Pekka Heikkilä	Turun arkkihiippakunta
kv-asiantuntija	Tarja Kantola	Helsingin hiippakunta

yhteiskuntatieteiden yo.	Elina Kemppainen	Oulun hiippakunta
lääkintöneuvos	Matti Ketonen	Kuopion hiippakunta
seurakuntaneuvos	Risto Rasimus	Mikkelin hiippakunta
johtava diakoniatyöntekijä	Pirjo Sariola	Lapuan hiippakunta
diplomi-insinööri	Heikki Sorvari	Espoon hiippakunta
toimittaja	Vuokko Vänskä	Tampereen hiippakunta
hallintoylilääkäri	Åsa A. Westerlund	Porvoon hiippakunta

Kirkolliskokouksen valitsevat pappisjäsenet:
kirkkoherra Aulikki Mäkinen
lääninrovasti Kalervo Salo

Piispainkokouksen valitsevat jäsenet:
piispa Simo Peura
piispa Matti Repo

Virastokollegio vuonna 2016

Puheenjohtaja:	kansliapäällikkö Jukka Keskitalo
kirkkoneuvos	Leena Rantanen
kirkkoneuvos	Pirjo Pihlaja
vs. kirkkoneuvos	Kari Kopperi, 30.4.2016 saakka
kirkkoneuvos	Pekka Huokuna, 1.5.2016 alkaen
kirkkoneuvos	Kimmo Kääriäinen
kirkkoneuvos	Vuokko Piekkala
Sihteeri:	hallintopäällikkö Asta Virtaniemi

Täysistunto kokoontui 10 kertaa. Virastokollegio kokoontui kertomusvuonna säännönmukaisesti viikoittain.

Kirkkohallituksen viraston johtoryhmään kuuluivat virastokollegion jäsenten lisäksi viestintäjohtaja, henkilöstöpäällikkö ja hallintopäällikkö.

Vierailijat vuonna 2016

Kirkon talossa kävi 5902 vierailijaa vuonna 2016, eli 37 vierasta/päivä.

Kirkkohallituksen julkaisusarjat vuonna 2016

Kirkkohallituksella on kaksi julkaisusarjaa:

1. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja, Kirkko ja toiminta, jossa ilmestyvät eri osastojen eri kieliset painetut ja verkkojulkaisut. Sisällöllisesti julkaisut on jaettu seuraaviin luokkiin:
 - Suositukset, ohjeet ja oppaat
 - Selvitykset ja mietinnöt
 - Strategiat
 - Kirkkojen väliset asiakirjat (konsultaatiot, oppineuvottelut)
 - Muut julkaisut
2. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja, Kirkko ja päätöksenteko, jossa ilmestyvät julkaisut on jaettu Kirkkohallituksen, Kirkolliskokouksen, Piispainkokouksen, Kirkon työmarkkina-alueen ja Lainsäädännön kategorioihin.

Kertomusvuoden aikana ilmestyi Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja, Kirkko ja toiminta -sarjassa seuraavat 19 julkaisua:

1. Yhteistyötä ja yhteistä matkantekoa – Evankelis-luterilaisen kirkon ja vapaa-kirkkojen ekumeeninen vuorovaikutus Suomessa
2. Kohtaamisen kirkko – Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskon-tojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020
3. Yhteinen todistus – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyksen perus-linjaus
4. Common Witness – Basic Policy on Mission of the Evangelical Lutheran Church of Finland
5. Ett gemensamt vittnesbörd – Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland - allmänna riktlinjer för mission
6. A Church of Encounter – Guidelines for international and ecumenical work, including interfaith encounter, until 2020
7. En mötande kyrka – Riktlinjer för den internationella och ekumeniska verk-samheten och möten med andra religioner fram till år 2020
8. Isoja ihmeitä. Isotoiminnan linjaus 2016
9. Underbara hjälpledare. Riktlinjer för hjälpledarverksamheten 2016
10. Hyvä tietää kristinuskosta – Muslimin kysymyksiä kristitylle
11. Das gemeinsame Zeugnis – Basisleitfaden für die Mission der Evange-lisch-lutherischen Kirche Finnlands
12. Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö
13. Kirkon tulevaisuuskomitea – Mietinnön liiteosa
14. Kirkon tilastollinen vuosikirja – Statistik årsbok för kyrkan 2015
15. Bra att veta om kristen tro. Muslimers frågor till kristna

16. Christian Basics. What Muslims ask Christians
17. Kyrkans framtidskommittés betänkande
18. Arabiaksi: Christian Basics. What Muslims ask Christians

حَبِّذا التَّعَرَّفَ عَلَى الدِّينَانَةِ الْمَسِيحِيَّةِ، أَسْئَلَةُ الْمُسْلِمِينَ لِلْمَسِيحِيِّينَ

19. Läsnaölon nuorisotyö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja, Kirkko ja päätöksenteko -sarjassa on ilmestynyt kolme julkaisua vuonna 2016

1. Kirkkohallituksen ja hiippakuntien vuosikertomus 2015
2. Kirkkolaki, kirkkojärjestys, kirkon vaalijärjestys, kirkon säädöskokoelma 2016
3. Kyrkolag, kyrkoordning, valordning för kyrkan, kyrkans författningssamling 2016

Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisut vuonna 2016

Kirkon tutkimuskeskuksella on kolme omaa sarjaa: julkaisuja-sarja, verkkojulkaisuja-sarja ja Publication-sarja. Sarjoissa ilmestyi kertomusvuonna yhteensä 7 julkaisua seuraavasti:

Julkaisuja 124	Maarit Hytönen, Kimmo Ketola, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa (toim.): Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko
Julkaisuja 125	Kimmo Ketola, Maarit Hytönen, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa: Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015
Verkkojulkaisuja 44	Maarit Hytönen: Kutsumus, elämäntapa vai urakka? Suomalaisien käsityksiä elämäntehtävästään
Verkkojulkaisuja 45	Titi Gävert: Diakoniabarometri 2016
Verkkojulkaisuja 46	Titi Gävert: Diaconia Barometer 2016
Verkkojulkaisuja 47	Erilaistuva kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Katsaus kirkon työhön
Publication 63	Tapani Innanen & Veli-Matti Salminen (eds.) Hymn, Song & Society

Kannettujen kolehtien jako vuonna 2016

Oppilaitos- ja nuorisotyölle kertomusvuonna kannetusta kolehdistä jaettiin Suomen ev-lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys ry:lle 29.000 euroa ja Suomen Kristilliselle ylioppilasliitolle 18.000 euroa, yhteensä 47.000 euroa.

Päihde- ja kriminaalityön kolehdin tuotto 46.000 euroa jaettiin seuraavasti: Sininauhaliitto ry 9.500, Nuorten Keskus 9.500, Suomen Valkonauhaliitto 9.000, Suomen Katulähetysliitto 7.000, Sininen Pysäkki 7.000, Ev.lut. Lähimmäislähetys 2.000 ja Alkoholiperheen lasten tuki 2.000 euroa.

Tunturi- ja tiekirkkotoiminnan kehittämiseen kertomusvuonna kannetusta kolehdistä jaettiin Saariselän kappelin toiminnan tukemiseen 19.800 euroa, (josta Inarin seurakunnalle 13.860, Kansan Raamattuseuralle 2.970 ja Suomen Luterilaiselle Evankeliumiyhdistykselle 2.970), Marian Kappelin toimintaan Levillä Kittilän seurakunnalle 19.800 euroa, Ylläksen Pyhän Laurin kappelin toimintaan Kolarin seurakunnalle 19.800 € ja Revontulikappelin toimintaan Pyhätunturilla Kansan Raamattuseuralle 6.600 euroa.

Vuoden 2016 kirkkokolehdit – Kirkkohallituksen yleiskirje

Kollekterna år 2016 – Kyrkostyrelsens cirkulär

Yhteisvastuukeräys vuonna 2016

Yhteisvastuukeräyksen vuoden 2016 kokonaistuotto oli 3 458 278,70 euroa. Keräyksen tuotto pieneni edellisestä vuodesta 146 560,17 euroa.

Kirkkohallituksen päätöksen mukaisesti yhteisvastuukeräyksen tuotosta 60 % jaettiin kehitysyhteistyöhön ja humanitaariseen apuun Kirkon Ulkomaanavun kautta. Kansainvälisessä avustustoiminnassa painotetaan nuorten ammattikoulutusta ja toimeentuloa Ugandassa. Kotimaiseen diakoniaan tuotosta jaettiin 30 %, josta 10 % Kirkon diakoniarahastolle ja 20 % Suomen partiolaisten ”Nuorten syrjäytymisen ehkäisy partion avulla” -hankkeeseen. Yhteisvastuukeräyksen tuotosta 10 % osoitettiin keräävän seurakunnan diakoniaan.

Kirkkohallituksen täysistunnon myöntämät avustukset seurakunnille vuonna 2016

Avustuksen saaja	Vero- tulojen täyden- nysavus- tus	Harkin- nanva- rainen avustus	Hauta- usmaa- avus- tukset	Raken- nusavus- tukset	Konser- vointi- avustuk- set	Avus- tukset yhteensä	%-osuus
Koko kirkko	1 211 603	523 000	0	6 500 007	1 300	8 235 910	100,0
Turun arkkihiippakunta							
Aura	0			13400		13 400	0,2
Kustavi	0			57800		57 800	0,7
Naantalin seurakuntayhtymä	0			7400		7 400	0,1
Punkalaidun	0			30000		30 000	0,4
Sastamala	0			170500		170 500	2,1
Siikainen	18 813					18 813	0,2
Säkylä-Köyliö	0			8200		8 200	0,1
Taivassalo	0			2600		2 600	0,0
Vehmaa	0			42270		42 270	0,5
Tampereen hiippakunta							
Akaa	0			126569		126 569	1,5
Urjala	0			159332		159 332	1,9
Oulun hiippakunta							
Enontekiö	32 212			36481		68 693	0,8
Haapavesi	0			800		800	0,0
Hailuoto	0	60000				60 000	0,7
Kannus	0			70800		70 800	0,9
Kolari	3 128					3 128	0,0
Kärsämäki	44 344					44 344	0,5
Lumijoki	17 830			406059		423 889	5,1
Oulun evankelis- luterilainen seurakuntayhtymä	0			37000		37 000	0,4
Pelkosenniemi	0	10000				10 000	0,1
Perho	62 712					62 712	0,8
Posio	110 279	40000				150 279	1,8
Pudasjärvi	230 365					230 365	2,8
Ranua	148 706					148 706	1,8
Rovaniemi	0			128000		128 000	1,6
Salla	29 228	20000				49 228	0,6
Siikalatva	27 882	80000				107 882	1,3
Simo	0			22200	1300	23 500	0,3
Taivalkoski	103 615					103 615	1,3
Tervola	0			171401		171 401	2,1

Toholampi	0			110500		110 500	1,3
Utajärvi	64 563	15000				79 563	1,0
Utsjoki	0	50000				50 000	0,6
Mikkelin hiippakunta							
Hirvensalmi	0			141000		141 000	1,7
Imatra	0			238000		238 000	2,9
Kotka-Kymin seurakuntayhtymä	0			47500		47 500	0,6
Mäntyharju	0			620100		620 100	7,5
Parikkala	0			22300		22 300	0,3
Puumala	0					0	0,0
Rautjärvi	0	70000				70 000	0,8
Sulkava	60 449					60 449	0,7
Porvoon hiippakunta							
Brändö-Kumlinge	0	20000				20 000	0,2
Kimitoön	21 295					21 295	0,3
Kristinestads kyrkliga samfällighet	0			132600		132 600	1,6
Kronoby kyrkliga samfällighet	0			136138		136 138	1,7
Larsmo	0			25000		25 000	0,3
Pedersörenejdens kyrkliga samfällighet	0			33000		33 000	0,4
Ålands södra skärgård	0	15000				15 000	0,2
Kuopion hiippakunta							
Hankasalmi	3 692					3 692	0,0
Hyrynsalmi	28 803			42128		70 931	0,9
Juuka	3 140			230472		233 612	2,8
Kuhmo	23 538					23 538	0,3
Leppävirta	0			2700		2 700	0,0
Nurmes	0			12016		12 016	0,1
Paltamo	0					0	0,0
Puolanka	0			30827		30 827	0,4
Rautavaara	15 512					15 512	0,2
Ristijärvi	18 049			105700		123 749	1,5
Rääkkylä	22 896	65000				87 896	1,1
Suomussalmi	28 918					28 918	0,4
Tervo	11 299					11 299	0,1
Vaala	0			18700		18 700	0,2
Valtimo	0			335325		335 325	4,1
Ylä-Savon seurakuntayhtymä	0			92500		92 500	1,1
Lapuan hiippakunta							
Honkajoki	0			7601		7 601	0,1
Isojoki	4 510					4 510	0,1
Isokyrö	0			167800		167 800	2,0
Jyväskylä	0			430000		430 000	5,2

Karjajoki	284					284	0,0
Karvia	14 704			23783		38 487	0,5
Kaskinen	0	58000				58 000	0,7
Kinnula	25 642			171324		196 966	2,4
Kristiinankaupunki				147177		147 177	1,8
Kyyjärvi	0	20000		7245		27 245	0,3
Petäjävesi	0			1545000		1 545 000	18,8
Soini	35 197					35 197	0,4
Ähtäri	0			23000		23 000	0,3
Helsingin hiippakunta							
Myrskylä	0			30600		30 600	0,4
Sipoon seurakun- tayhtymä	0			6800		6 800	0,1
Espoon hiippakunta							
Hyvinkää	0			10750		10 750	0,1
Karkkila	0			61609		61 609	0,7
Kirkkohallituksen täysistunnon myöntämät avustukset hiippakunnittain 2016							
Avustuksen saaja	Verotulo- jen täy- dennys- avustus	Harkin- nanva- rainen avustus	Hauta- usmaa- avus- tukset	Raken- nusavus- tukset	Konser- vointi- avus- tukset	Avus- tukset yhteensä	%-osuus
Turun arkkihpk	18 813			332 170		350 983	4,3
Tampereen hpk				285 901		285 901	3,5
Oulun hpk	874 863	275 000		983 241	1 300	2 134 404	25,9
Mikkelin hpk	60 449	70 000		1 068 900		1 199 349	14,6
Porvoon hpk	21 295	35 000		326 738		383 033	4,7
Kuopion hpk	155 846	65 000		870 368		1 091 214	13,2
Lapuan hpk	80 337	78 000		2 522 930		2 681 267	32,6
Helsingin hpk				37 400		37 400	0,5
Espoon hpk				72 359		72 359	0,9
Koko kirkko	1 211 603	523 000		6 500 007	1 300	8 235 910	100,0

Kirkkohallituksen myöntämät avustukset kirkollisille järjestöille vuonna 2016

Järjestö	Avustus
Akasia-säätiö	1 000
Christian Artists Finland CAF	2 000
Diakonia ry	30 000
Förbundet Kristen Skolungdom rf	1 500
Förbundet Kyrkans Ungdom r.f.	11 000
Helsingin Raamattukoulusäätiö	3 000
Herättäjä-Yhdistys ry., ylioppilaskodit	2 500
Herättäjä-Yhdistys ry., nuoriso- ja opiskelijatyö	4 000
Hetan Musiikkipäivät ry	5 000
Kansan Raamattuseuran Säätiö; Vivamon Lastenkylä	3 000
Kansan Raamattuseuran Säätiö; Uskon Yö valtakunnallisena hankkeena	3 000
KRAN r.f.	5 000
Kristillisen Työväen Liitto ry	7 000
Lahden Kansainvälinen Urkuviikko	4 000
Lestadiolaisten ylioppilaskodin kannatusyhdistys r.y.	2 500
Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat ry	5 000
Maailmanvaihto ry - ICYE Finland	1 500
Raamatunlukijain Liitto; raamattutyön kehittämis-hankkeet	1 500
Raamatunlukijain Liitto; raamatunlukuopas	
Liftari matkalla Raamattuun	3 000
Retreat stiftelsen	4 000
Romano Missio ry	1 500
Sinapinsiemen ry	4 000
Suomen evankelis-luterilaisen luostarin tuki ry; Luterilainen ikoni	8 000
Suomen Kirkkomusiikkiliitto ry	7 500
Suomen NMKY:n liitto	6 000
Suomen NNKY:n liitto	4 000
Suomen Raamattuopisto; Nuorisotyön kehittäminen	6 000
Suomen Raamattuopisto; Nuorten aikuisten parissa tehtävän työn kehittäminen	4 000
Suomen Sairaanhoitajain Kristillinen Seura ry	3 000
Suomen teologinen instituutti	3 000
Suomen uskonnonopettajain liitto ry	7 000
Hiljaisuuden Ystävät ry, sopimuspohjainen yhteistyö	5 000
Isoset ry, sopimuspohjainen yhteistyö	1 500
	160 000

Vuosikertomuksen sähköiset liitteet

Liitteet löytyvät osoitteesta

sakasti.evl.fi ja ruotsiksi sacrista.evl.fi

Kirkkohallituksen asettamat johtokunnat ja neuvottelukunnat 2016

Kirkkohallituksen antamat lausunnot 2016

Kirkkohallituksen yleiskirjeet 2016

Kyrkostyrelsens cirkulär 2016

Kirkon työmarkkinalaitoksen yleiskirjeet 2016

Kyrkans arbetsmarknadsverks cirkulär 2016

Kirkkohallituksen esitykset, kirjeet ja ilmoitukset kirkolliskokoukselle

KIRKKOHALLITUS⁺

ISBN 978-951-789-573-6 (nid.)

ISBN 978-951-789-574-3 (PDF)

SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO